

Jowãw

Jesus ky n'aa Jowãw erih do hahÿÿh

*P'op Hagä Do kyyh Jesus hä takesok do ky n'aa
hahÿÿh*

¹ P'ooj ub, sahõnh hẽ tadu dahäng do pooj jé, tawäd né hẽ P'op Hagä Do Kyyh häd näng doo.* P'op Hagä Do sii tabawät. P'op Hagä Do né hẽ tii. ² Sahõnh hẽ tadu dahäng do pooj jé, P'op Hagä Do sii tabawät tii. ³ Sahõnh hẽ tamo haj'aa hanäng doo. Dooh tapanahuunh péh. ⁴ Ji edëb had'yyt up doo, P'op Hagä Do Kyyh häd näng do hä né hẽ tabana. Ji h'yyb tym bag hadoo né hẽ ta ti edëb had'yyt ub doo. ⁵ Badagyp doo gó, nesaa do badäk hahÿÿ hä hanäng doo gó ta ti bag kadaw'uuh. Dooh badagyp do haja bã ta hä.

⁶ Ti m' ti awät mä aj'yy P'op Hagä Do kyy gó hana doo. Ta häd mä Jowãw.† ⁷ P'op Hagä Do mejũũ ta hä, ta wób tamaher'oot hyb n'aa ta ti ji h'yyb tym bag ky n'aa, ta tii hä rah'yy ka'eeh hyb n'aa. ⁸ Dooh Jowãw tado bã ta ti ji h'yyb tym bag. Ta bag ky n'aa rod ub ti Jowãw. ⁹ Ahyy kãn badäk hahÿÿ bã, ta

* **1:1** Jesus né ti P'op Hagä Do Kyyh häd näng doo. † **1:6** Jowãw nu gahem'uun do tii. Hajök ti noo gó Jowãw häd enäh doo. Hahÿ Jesus panyyg hanäm do herii wät doo, Jowãw seeh, Jesus ma matëg seeh.

bag heh'äät ub doo, Jesus Kristo, sahõnh hẽ badäk hahÿÿ hã habong do sa h'yyb tym bag.‡

¹⁰ Badäk hahÿÿ bã paa tabawäd wät. Badäk hahÿÿ hã habong do tapehuuj né paawä, dooh ragado bã tii, dooh rah'yy genä bã ta hã. ¹¹ Ta karapee, Isaraéw buuj wẽ tabahyng, ti hadoo né hẽ, dooh ragado bã. ¹² Sahõnh hẽ gad'oo doo, ta hã h'yy ka'eeh do sa hã P'op Hagä Do banoo ta taah rabahadoo hyb n'aa. ¹³ P'op Hagä Do taah ti rawén hedo padëek, aj'yy karën do jawén nado, aj'yy panaa ji bahadoo do hyb n'aa nado. P'op Hagä Do taah rawén hedo padëek, P'op Hagä Do tii d' tabanoo do hyb n'aa sa hã. Sa yb hado däk P'op Hagä Doo.

¹⁴ Ti m' aj'yy gó P'op Hagä Do Kyyh häd näng do kesok. ãã mahang paa tabawäd wät. ãã hapäh né hẽ tak'ëp hadoo do ta hejój, sét ub P'op Hagä Do T'aah tak'ëp hadoo do hejój. Tak'ëp né hẽ taky ennyym. Heh'äät ub had'yyt né hẽ ta tii.

¹⁵ Baad ub Jowāw nu gahem'uun do paa baher'oot paa ta ti ky n'aa. Hahÿÿ da m' ta kyyh:

—Hahÿ ti ÿ ky n'aa her'oot doo, hahÿÿ da ÿ baher'oot bã: “Jawén ÿ hana doo, hyb n'aa jawyk ti bahãnh ÿÿ, tawäd däg né hẽ pój ÿÿ jé do hyb n'aa”
—näng mã Jowāw kyyh.

¹⁶ Tak'ëp né hẽ P'op Hagä Do Kyyh häd näng do ky ennyym. Ti hyb n'aa ër hã taky ennyw had'yyt hẽ. Baad hadoo do ër hã tametä had'yyt hẽ. ¹⁷ Mosees makũ anoo paa P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo. Jesus Kristo kã metä kãn P'op Hagä Do ji

‡ **1:9** Jesus ji tah'yy gan'yyh baad hadoo do hã, P'op Hagä Do karën do hã, tahanäng pé m' ti ji h'yyb tym bag.

takamahñ doo, ky n'aa heh'äät ub do na-ãñj hẽ.
¹⁸ Dooch noo gó hapäh pé P'op Hagä Doo. Tii d' né paawä, jããm né sét hadoo do ta T'aah, ta da hadoo doo, ta pa hawät doo, ẽr tamaher'oot ta ky n'aa. Ta hã hẽ takametëeh P'op Hagä Doo.

Jowāw nu gahem'uun do ky n'aa hahỹỹh

¹⁹ Ti m' Judah buuj sa wahë n'aa panang Jerusarënh bä habong do ramejũũ P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do wób, t'ĩ hënh ramoo heb'ook do Rewi panaa wób na-ãñj hẽ, Jowāw hã rabeaanh hyb n'aa Kristo, P'op Hagä Do Ky Däng Do tado bä. ²⁰ Baad ub mä Jowāw baher'oot sa hã, dooh taky n'aa jejën bä. Hahỹỹ da m' Jowāw kyyh sa hã:

—Dooch Kristo, § P'op Hagä Do H'yyb Däng Do ÿ do bä —näng mä sa hã.

²¹ Ti m' rabeaanh:

—Õm Eriij, p'ooj ub hawät do paah? —näk mäh.

—Dooch —näng mä Jowāw.

P'aa hënh mä rabeaaj wät ẽnh:

—Õm nanäng P'op Hagä Do ky n'aa rod, P'op Hagä Do kyy kerih do ky däng doo? —näk mäh.

—Dooch ÿ ti tado bä —näng mäh.

²² Ti m' tagadëög ub rabeaanh:

—Jaa ti õm? —näk mäh. —Ãã mamaher'ood, ãã panäk hyb n'aa ãã hã mejũũ doo. Jaa õm, a nooh? —näk mä sa kyyh.

²³ Ti m' Jowāw ky hadoo, P'op Hagä Do ky n'aa rod, Isajas häd näng do her'oot doo da:

§ 1:20 Ji h'yyb tym dëeb, p'ooj ub Judah buuj hã P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo, ramaneëënh Mesijas . Gereg kyy me ramaneëënh Kristo. “P'op Hagä Do h'yyb däng doo” , tahanäng pé m' ti.

—“Ỹ né hẽ hahỹỹ da tabanawäng bä her'oot doo: Baad ub da bë tyw n'aa daj'aah Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo.”**

²⁴ Ti m' sa wób, Pariséw ramaneëenh doo,
²⁵ rabeaaj wät ta hã:

—Hëd n'aa manu gemuun, Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Do nadoo do òm? Hëd n'aa manu gemuun Eriij p'ooj ub hawät do paa nadoo do òm, nanäng P'op Hagä Do ky n'aa rod nadoo do na-ãäj hẽ òm? —näk mã sa kyyh.

²⁶ Ti m' Jowāw ky hadoo:

—Ỹ ti hỹyh, bë ỹ nu gemuun naëng me —näng mãh. —Ti awät bë mahang bë nahapäh doo. ²⁷ Ti né ti jawén ỹ hana doo, tak'ëp hyb n'aa jawyk do bahănh ỹỹ. Hã ỹỹ, ỹ hyb n'aa sakog its ta hã. Ti hyb n'aa dooh ỹ haja bä ta tsyym suun kabo n'aa ỹ do bä —näng mãh.

²⁸ Ta ti reanh doo, panang Betanija häd näng doo bä tii, tamii Joradăn häd näng do ta myyj jé. Tii bä m' Jowāw nu gemuun bong mã ta wë han'aa doo.

Jowāw nu gahem'uun do her'oot do Jesus ky n'aa hahỹỹh

²⁹ Ti m' jati péh, Jesus Jowāw nu gahem'uun do hapäh ta wë hana doo. Ti m' Jowāw ky hadoo:

—Bë hegãã, —näng mãh —P'op Hagä Do mas'ãã b'éé t'aah hadoo, badäk hahỹỹ hã habong do nesaa

** 1:23 Isajas 40.3

do sa hã hanäng do hado hõm doo†† –näng mä Jowāw Jesus ky n'aa hã. ³⁰ –Hahỹ né hẽ ta ti ỹ her'oot do paa kä, hahỹỹ da ỹ baher'oot noo gó: “Jawén ỹ hana doo, hyb n'aa jawyk ti bahãnh ỹỹ, tawäd däg né hẽ pój ỹỹ jé do hyb n'aa”, ỹ hanäng do paah. ³¹ –Dooch paa ỹ hapëë nä bã nanäng hyb n'aa jawyk do hahỹ tado bã. Ỹ wén nu gemuun bong tame, takametëeh hyb n'aa Isaraéw buuj sa hã –näng mä Jowāw.

³² Ti m' Jowāw ky hado kãn:

–P'op Hagä Do Sahee ỹ hapäh hỹ pong jé naa tabahyng ta wë gurii-i hadoo. Ta hã tabaym. ³³ Pooj jé, dooch ỹ hapëë nä bã ti tado bã. Hahỹỹ da paa ỹ P'op Hagä Do maher'oot, ỹ paa tamejũũ tame ỹ nu gemuun hyb n'aa: “Aj'yy wë Sahé ỹ ahyy bã, ta wë tabaym mabahapäh bã”, näng P'op Hagä Doo, “ti né hẽ tii kä tabanoo sa hã Sahé ỹỹ kä sa h'yyb tym gó tabajëë suun hyb n'aa, Sahé ỹỹ h'yyb mahũũm hyb n'aa kä sa hã”, näng P'op Hagä Do hã ỹỹ. ³⁴ Ỹ hapäh ta ti Jesus wë kä. Ti hyb n'aa baad ỹ baher'oot ta ky n'aa kä: P'op Hagä Do T'aah né hẽ ti hỹỹh –näng mä Jowāw nu gahem'uun doo.

Pooj jé Jesus sii habok do sa ky n'aa hahỹỹh

³⁵ Ti m' jati péh, p'aa hënh mä Jowāw nu gahem'uun do tii bã tabawät. Pawóp hẽ m' ta ma

†† 1:29 P'ooj ub, Jesus hewäd hyng do pooj jé, P'op Hagä Do mejũũ b'éé t'aah radaj'ëep nesaa do sa mo haj'aa sãm. B'éé t'aah majjyyw hyb n'aa P'op Hagä Do mabaan hõm nesaa do ramoo bong do paah. B'éé t'aah jawén buuj däg Jesus. Jesus dajëp nesaa do ër moo bok do hyb n'aa. Ta majjyyw hyb n'aa kä P'op Hagä Do bawug hõm sahõnh hẽ nesaa do ër moo bok doo. Ti hyb n'aa, b'éé t'aah gó Jowāw wén eh'ũũm Jesus ky n'aa.

matëg rahada. ³⁶ Jesus tabës bä Jowāw bahapäh bä m', taky hadoo ta ma matëg sa hä:

—Bë hegãã! P'op Hagä Do mas'ãã b'éé t'aah hadoo —näng mä Jowāw.

³⁷ Ti m' ta ma matëg ramaa napäh bä m' Jowāw her'oot doo, Jesus sii m' rababoo kãn. ³⁸ Ta jawén p'aa hënh Jesus baheg'ããs bä m', ta jawén han'aa do tabahapäh bä m', tabeaanh sa hä:

—H'ëed bë karën? —näng mäh.

Ti m' raky hadoo:

—Rabi^{‡‡} —näk mäh, —nyy bä mabagä? —näk mä sa kyyh.

³⁹ Ti m' Jesus ky hadoo:

—B'ëöp, bë hegãã —näng mäh.

Ti m' rabahöm ta sii, ti m' rabaheg'ããs tabahe'yÿh doo. Ti m' rabaym ta pa, tũüh däg do hyb n'aa papÿÿj, 4 oor m'.

⁴⁰ Aj'yy ãn-Deréh häd näng doo, Simaw Peed häd näng do hÿÿj, Jowāw nu gahem'uun do her'oot do maa napäh do seeh, Jesus sii hawäd däk do seeh.

⁴¹ Ti m' nayyw hë ãn-Deréh bahöm ta hÿÿj tesoos, Simaw. Ti m' tabaw'yyt bä kä, taky hadoo ta hä:

—ãã aw'yyt Mesijas rahanäng doo —näng mäh. (Kristo, P'op Hagä Do h'yyb däng doo, tahanäng pé ti Mesijas.)

⁴² Ti m' ãn-Deréh mahũũm kãn Simaw Jesus wë kä. Ti m' Jesus begãã däk Simaw wë, ti m' taky hadoo ta hä:

^{‡‡} **1:38** “ãã ma matëg” rahanäng pé m' ti Rabi. Raweh'ëeh do ky n'aa ti.

—Ōm né Simaw. Jowāw häd näng do t'aah òm§§
 —näng mäh. —Hÿ jawén Sepas a häd kä —näng mäh.
 (Peed rahanäng pé ti ta tii, sa kyy me ti Sepas. “Pä”
 rahanäng pé m' tii.)

*Pirip, Natanajéw daheeh Jesus naëenh do panyyg
 n'aa hahÿÿh*

⁴³ Ti m' jati pé Jesus h'yyb däng Garirej häj n'aa
 hënh tabahôm. Tabahôm pooj jé tahapäh mä aj'yy
 Pirip häd näng doo.

—Hata ÿ òm hÿÿ kä —näng mä Jesus ta hä.

⁴⁴ Betsaj-Da panang häd näng doo bä naa ti Pirip.
 Ti né hë na-ããj hë Æn-Deréh Peed sa panang. Sét
 panang buuj né tii. ⁴⁵ Ti m' aj'yy seeh, Natanajéw
 häd näng do hä Pirip kataa. Ti m' taky hadoo ta hä:

—Ãã awyyd kãn Mosees erii wät do paa gó ka-
 her'oot doo kä, P'op Hagä Do ky n'aa rod rerii bong
 do paa gó kaheer'oot do na-ããj hë —näng mäh. —
 Jesus né ti ta tii, Nasaréh häd näng do panang hënh
 naa, Joséh t'aah —näng mä Pirip Natanajéw hä.

⁴⁶ —Nasaréh hënh naa? —näng mä Natanajéw. —
 Nasaréh bä naa dooh baad hadoo do ana bä —näng
 mä Natanajéw.

Ti m' Pirip ky hadoo ta hä:

—Hamäh, ër hegãã —näng mä Pirip.

⁴⁷ Ti m' rabahôm. Ti m' Jesus bahapäh bä
 Natanajéw kaja nä bä, taky hadoo:

—Wät ta ti Isaraéw buuj heh'äät ub doo. Dooh
 tawad'ii bä, dooh tajejën bä —näng mäh.

§§ 1:42 Jowāw see ta ti Simaw yb. Dooh Jowāw nu gahem'uun do
 paa tado bä. Dooh na-ããj hë ti Jesus ma metëek do seeh, Jowāw häd
 näng do tado bä. Hajök Jowāw häd enäh doo.

⁴⁸ Ti m' Natanajéw ky hadoo:

—Nyy d' ÿ mabahapäh? —näng mä Jesus hä.

Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Õm Pirip aw'yyt do pooj jé, õm ÿ bahapäh joom wiigo häd näng do yt hä —näng mä Jesus.

⁴⁹ Ti m' Natanajéw hyb n'aa meuj wät, ti m' taky hadoo:

—Ma matëg! —näng mäh —Õm né P'op Hagä Do T'aah. Õm né hë Isaraéw buuj sa wahë n'aa —näng mäh.

⁵⁰ Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Hä ÿ mah'yy ka'eeh, joom wiigo yt hä õm ÿ bahapäh ÿ banäng do hyb n'aa? —näng mäh. —Ti bahănh da mabahapäh da meuj n'aa näng doo —näng mäh.

⁵¹ Ti m' Jesus ky hado kân:

—Né hup ÿ né hë hahÿ ÿ her'oot doo: Wë gasëets hõm do bë bahapäh da. P'op Hagä Do ããs rabehyng rabesëek Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do wë, bë hapäh da —näng mä Jesus sa hä.

2

Naëng kawapëën däk do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m', jati hawät hadoo hä, panang Kanah häd näng doo bä, Garirej häj n'aa bä, ramoo bong ket'ëë do jâm waa n'aa, ta tä n'aa. Jesus ÿÿn awät tii bä, raket'ëë do jâm noo gó. ² Jesus, ta ma matëg sii hë, rabats'yyt jâm hënh. ³ Ti bahănh, tabahëëj jëng uwa bëeh hejoonh doo. Ti m' Jesus ÿÿn ky hadoo Jesus hä:

—Ahëëj jëng uwa bëeh hejoonh doo —näng mä Jesus ÿÿn.

⁴ Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Hëd n'aa tii hã ÿ mamaher'oot? —näng mäh.
—Dooh takaja nä bä hejój ÿÿ ÿ metëëh doo —näng mäh.

⁵ Tii bä m', ta ti tób yt moo bo n'aa hã m' Jesus ÿÿn ky hadoo:

—Bë moo boo da sahõnh hë bë tamejũũ doo —näng mä ta ÿÿn kyyh sa hã.

⁶ Tób yt hã ti abëëh ji ma poo oow see pé naëng hood pä s'ëëb. Sa moo hetsyd, sa waa hood getsyd naëng n'aa. Judah buuj raky n'aa jaw'yyk do ky n'aa né tii. Tamawoob hë raat ken'yyh tahyb n'aa pé ta ti ta gabuuj. ⁷ Ti m', tii b' moo heb'ooh do sa hã Jesus ky hadoo:

—Bë gedu bëh naëng ta hood gó —näng mä Jesus.

Ti m' ragedu bëëh sahõnh hë. ⁸ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Bë agób ta uuh. Bë mahũũm jãm kaser n'aa wë —näng mä ta kyyh.

Ti m' ramahũũm kãn ta wë ta uuh. ⁹ Ti m' jãm kaser n'aa tameëëk naëng paah, uwa bëëh hejooj däk doo. Dooh tahapëë bä n'yy hënh naa tii. Tii bä moo heb'ooh doo, ti rahapäh ta tii. Ti m' dawë hã aj'yy katëë do tanaëënh, ¹⁰ ti taky hadoo ta hã:

—Pooj jé ji heno uwa bëëh hejooj do baad hadoo doo. Ta jawén, baad rabeëg bong bä kä, rahäd kanahapëë bong bä kä, ji heno baad nadoo doo. Õm tii, dooh tii d' madoo bä. Menyyw hõm baad had'op do tagadëëg ub —näng mä ta kaser n'aa kyyh aj'yy katëë do hã.

¹¹ Pooj jé Jesus du doo do tapahuunh do ta tii. Ta tii hã kä tametä kãn tak'ëp hadoo do ta hejój, ti hyb n'aa ta ma matëg ta hã rah'yy kae padäg kãn.

Panang Kanah häd näng doo bä, Garirej häj n'aa bä ti ta tii.

P'op Hagä Do tób n'aa wahoo gó hes'ëëm do Jesus hebëë bong do panyyg n'aa hahÿÿh

¹² Ti jawén mäh, panang Kapar-Naüm häd näng doo hënh Jesus rabahôm ta ÿÿn, ta hÿÿj, ta ma matëg sa daheeh. T'ïï hënh mä tabaym pawóp hë ta äh.

¹³ Tabedaa däk bä Pas-kowa* häd näng do Judah buuj rahyb n'aa esee doo, Jesus bahôm kân mä Jerusarënh hënh. ¹⁴ P'op Hagä Do tób n'aa w'oo hä, kahadë doo gó, wahoo gó, tabahapäh mä booj yb, b'éé, gurii-i hes'ëëm doo. Dajëër meb'aanh doo, tii b' né rabat'oonh, Jesus hapäh. ¹⁵ Ti m' tabarig däk ta tyd tamehewyyh hyb n'aa. Ti m' tabahabëë bong booj yb, b'éé sii hë. Ti m' tabaũÿj bëëh mä dajëër rabaheb'aanh do tyng n'aa. Jé pad'yyt hë taparara bong mä moweed, Jesus mo haj'aa. ¹⁶ Ti m' taky hadoo gurii-i hes'ëëm do hä:

—Bë manä ti j'eep! —näng mäh. —Ji es'ëëm do tób n'aa bë adoo manä Ee tób! —näng mä Jesus kyyh sa hä.

¹⁷ Ti m' ta ma matëg rahyb n'aa es'ee däg kân P'op Hagä Do kyy kerih do hä kerih doo: “ÿ gawats'iik

* **2:13** Pas-kowa ramaneëënh doo, Isaraéw buuj rahyb n'aa esee do P'op Hagä Do t'yyd mehïïn doo, rabah'üüm do Esit bä naa. Pas-kowa ratab'ëës noo gó m' ranaheb'ooh mä b'éé t'aah aj'yy. Rahyb n'aa esee do heen n'aa m' tii. Ti noo gó m' ratab'ëës né hë m' pāw makuj tamah doo. Séd hä m' rataheb'ëës.

da tak'ëp ÿ kamahän do hyb n'aa a tób n'aa.”†

¹⁸ Ti m' Judah buuj sa wahë n'aa rabana Jesus wë, ti m' raky hadoo ta hä:

—Jaa kyy gó hahÿÿ d' mabad'oo? —näk mä sa kyyh. —Mametä äã hä meuj n'aa näng do heen n'aa, P'op Hagä Do ky gabuuj tado bä —näk mä sa kyyh.

¹⁹ —Ej —näng mä Jesus. —Bë karëñ bä, bë apyn hõm hahÿ P'op Hagä Do tób n'aa. Tamawoob hë tabado däk bä ta äh, ÿ tamaa sooh p'aa hënh —näng mä Jesus.

²⁰ —Nyy d' ti ta tii? —näk mä Judah buuj wahë n'aa sa kyyh. —46 ta baab ramoo bok rabahaja sooh hyb n'aa. Tamawoob mä ta äh matamaa sooh p'aa hënh? —näk mä sa kyyh Jesus hä.

²¹ Dooh P'op Hagä Do tób n'aa Jerusarëñh bä hasooh do paa tado bä, Jesus hanäng péh. Ta daaj hë, ta ky n'aa né hë ti ta her'oot. ²² Ta jawén, Jesus ganä wät jawén paa bä kä m', ta ma matëg rahyb n'aa newë kän ta ti ta her'oot doo. Tii bä kä m' raky dahé kän Jesus her'oot do paa kä. Raky daheeh na-äãj hë P'op Hagä Do kyy kerih doo kä.

²³ Ti m', Pas-kowa rahyb n'aa esee noo gó, Jerusarëñh bä Jesus baym bä, hajök h'yy kae kän ta hä, hajõng tapehuunh do rahapäh do hyb n'aa.

²⁴ Dooh Jesus h'yyb dahé bä sa hä, baad tabahapäh do hyb n'aa sa h'yyb. ²⁵ Dooh hyb n'aa rabaher'oot pé Jesus hä badäk hahÿÿ hä habong do sa ky n'aa, baad Jesus bahapäh do hyb n'aa sa h'yyb.

† **2:17** Saaw-Mo 69.9 hä takerii däk tii. Dawi kyy gó Jesus beh'üüm. Tak'ëp Jesus kamahän P'op Hagä Do tób n'aa. Baad takarëñ P'op Hagä Do rahyb n'aa esee ta ti yt hä. Dooh tagenaag bä ta see hyb n'aa tii bä ramoo bong doo.

3

Aj'yy Nikodēm häd näng do sii Jesus ber'oot do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m', ti awät mä aj'yy Nikodēm häd näng doo, Pariséw sa seeh, Judah buuj sa wahë n'aa see m'.

² Atsëm tabana Jesus wë, ti taky hadoo ta hã:

—Ma matëg, —näng mäh —ãã hapäh, òm P'op Hagä Do mejũũ, ãã mama metëek hyb n'aa. Ta ti ãã wén hapäh, dooh hajaa pé ta tii d' mapahuunh doo da P'op Hagä Do nawäd bä ta sii —näng mä Nikodēm kyyh.

³ Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Dooh hajaa pé P'op Hagä Do bag'ããs do kara-pee ji do bä, p'aa hënh ji nenyw bä. Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot doo —näng mä Jesus Nikodēm hã.

⁴ Ti m' Nikodēm ky hadoo:

—Nyy d' tii? —näng mäh. —Nyy da p'aa hënh ji benäng, wah'ëë däk do ji? Ny daa p'aa hënh ji bajëë suun ji ÿÿn wog gó, p'aa hënh ji benäng hyb n'aa? —näng mä Nikodēm kyyh.

⁵ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Dooh ji haja bä P'op Hagä Do bag'ããs do kara-pee ji do bä, ji h'yyb ji nenyw bä nesaa do mahãnh, P'op Hagä Do Sahee ji h'yyb gó tanajëë suun bä na-ããj hë.* Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot doo —näng mäh. ⁶ —Aj'yy hã hana doo, ta da hadoo né hë tii. P'op Hagä Do Sahee hã hana doo,

* **3:5** Hahÿÿ d' Gereg kyy me, Jowāw erih doo me: “Dooh ji haja bä P'op Hagä Do bag'ããs doo gó ji ajëë suun bä, naëng me ji nenyw bä, P'op Hagä Do Sahee me ji nenyw bä na-ããj hë.” Hahÿÿ da ta ti naëng ky n'aa: Ji kahetsywd wät do hadoo naëng me hasus do mahãnh, ji h'yyb ji benäm nesaa do mahãnh.

P'op Hagä Do taah hedo padëek tii. ⁷ Ti hyb n'aa mahyb n'aa meuuj manäh, “Taw'ääts hē p'aa hēnh bē benäng do hadoo”, ÿ hanäng do hä —näng mä Jesus.

⁸ Ti m' taky hadoo:

—Tabahēm do ky n'aa gó òm ÿ maher'oot p'aa hēnh ji benäng do ky n'aa. Tabahēm do tabahēm takarēn hēnh. Ji maa napëē né paawä ta kyyh, dooh ji hapëē bä n'yy hēnh tahana, dooh ji hapëē bä nyy bä tabaym. Ti hadoo P'op Hagä Do Sahee gó p'aa hēnh henäk do sa hä† —näng mä Jesus Nikodēm hä.

⁹ Ti m' Nikodēm ky hadoo:

—Nyy d' tii?

¹⁰ Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Isaraéw buuj sa ma matëg né paawä òm, dooh tagah'ood bä a hä? —näng mäh. ¹¹ —Né hup ÿ né hē hahÿ òm ÿ maher'oot doo: Äã her'oot äã hapäh do ky n'aa, äã hapäh do äã matym me na-ääj hē. Ti hadoo né hē, dooh bē gado bä äã her'oot doo —näng mäh. ¹² —Òm ÿ maher'ood wät badäk hahÿÿ bä ky n'aa, dooh ÿ maky dahé bä. Nyy da da ÿ bē ky daheeh hÿ pong jé ky n'aa ÿ her'ood bä? —näng mäh. ¹³ —Dooh hewäd sëek pé hÿ pong jé. Dooh ta ky n'aa her'oot péh. Jääm né hē hawät t'ïï hēnh Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo. ¹⁴ P'ooj ub, tabanawäng bä, aw'yy heen n'aa Mosees gadahäng p'op, b'aa hä, ta wē rahegää bä ranadejèp hyb n'aa. Ti hadoo né da b'aa hä, p'op, rabepëēm däk da

† **3:8** Hahÿÿ d' tahanäng pé tii: Dooh né paawä ji hapëē bä nyy d' ti p'aa hēnh rabenäng do hadoo, wyt ta maab hē sa h'yyb tym kawareem kån P'op Hagä Do Sahee an'oo bä.

Aj'yy Hadoo Do Hỹ Pong Jé Hana Doo, ¹⁵ sahõnh hẽ ta hã h'yy ka'eeh do redëb had'yyt hyb n'aa hỹ pong jé P'op Hagä Do pa. ¹⁶ Tak'ëp badäk hahỹỹ hã habong do P'op Hagä Do kamahãn. Ti hyb n'aa taban'oo däg kãn sét hadoo do ta T'aah, sahõnh hẽ ta hã h'yy ka'eeh do tabanesaa hẽnh ranahõm hyb n'aa, rabadëb had'yyt hyb n'aa hỹ pong jé P'op Hagä Do pa kä. ¹⁷ Taky n'aa etyy hyb n'aa nado nesaa do sa hã P'op Hagä Do wén mejõ hyng ta T'aah badäk hahỹỹ bä. Tawén mejõ hyng, ta hã rabadëp hyb n'aa nesaa do mahãnh –näng mä Jesus kyyh.

¹⁸ Ti m' Jesus ky hadoo ênh:

–DooH P'op Hagä Do ky n'aa ety bä nesaa doo hẽnh, ta T'aah hã h'yy ka'eeh doo. P'op Hagä Do h'yyb gó tabanyy däk taky n'aa etyy do sa hã nesaa doo hẽnh, ta T'aah hã h'yy kana'eeh do sa hã. Ta wén ky n'aa etyy nesaa doo hẽnh sa hã, sét had'os do ta T'aah hã rah'yy kana'eeh do hyb n'aa –näng mäh. ¹⁹ –Hahỹ hyb n'aa P'op Hagä Do rejãã da sa hã: Ta t'aah, ji h'yyb tym bag, baad hadoo do P'op Hagä Do gen'aak do ji hã tametëeh doo, kajaa badäk hahỹỹ hã habong do sa mahang. Ti hado né paawä, dooh rakamahãn bä ta ti bag. Rakamahãn badagyp do hadoo doo, nesaa do ramoo bong do hyb n'aa. ²⁰ Nesaa do moo heb'ook doo, dooh rakamahãn bä ta bag. DooH rakarën bä ta bag hadoo doo gó rabooh, nesaa do ramoo bok do kamanetëeh hyb n'aa. ²¹ Baad hadoo do ky n'aa P'op Hagä Do metëek doo da habok doo, tabawak bä hadoo doo gó rababok, P'op Hagä Do ky gabuuj né ta ti ramoo bong doo, takametä däk hyb n'aa –näng mä Jesus Nikodëm hã.

Jesus ky n'aa Jowāw nu gahem'uun do her'oot do panyyg n'aa hahỹh

²² Ta jawén mäh, Jesus, ta ma matëg daheeh raberéd hõm mä Jerusarënh panang. Panang bahãnh, Judah häj n'aa bä tabaym dó ta ma matëg daheeh. Ta tii bä tanu gemuun bong ta wë han'aa doo. ²³ Ti noo gó Jowāw nu gahem'uun do nu gemuun wät panang Anon häd näng doo bä, panang Sarīm häd näng do nedaa bä, tamii maeh do hyb n'aa tii bä. Hajök Jowāw wë han'aa ranu kemuun hyb n'aa. ²⁴ (Jowāw nu gahem'uun do radawäts geët do pooj jé tii.) ²⁵ Ti m' Jowāw nu gahem'uun do ma matëg raky ked'aak Judah buuj see sii. Judah buuj raky n'aa jaw'yyk do mejũũ nyy da ji behop ji h'yyb enyyw däk hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó. Ti p'ãã raky ked'aak. Ti m' Jowāw nu gahem'uun do ma matëg rabana ta wë, ti m' raky hadoo ta hä:

²⁶ —Äã ma matëg —näk mä Jowāw hä. —Aj'yy tamyyj däk hä makahataa doo, maky n'aa her'oot do paah, ta ti na-ããj hë nu gemuun hỹh kä. Sahõnh hë rabahõm kãn ta wë. Dooh ãã wë rana boo bä —näk mä Jowāw nu gahem'uun do ma matëg ta hä.

²⁷ Ti m' Jowāw ky hadoo:

—P'op Hagä Do né hë ti hanoo ji hä ji moo wät do pan'aa. P'op Hagä Do ky gabuuj né hë ti tamoo wät doo. ²⁸ Bë hapäh né hë, bë maa napäh né hë bë hä ỹ her'oot do paah. P'op Hagä Do H'yyb Däng Do nado ỹ hỹh, näng paa ỹh. P'op Hagä Do mejũũ ỹ ta pooj jé, näng paa ỹh. ²⁹ —Raketëë do jãm n'aa rabajãm noo gó, ta patug pan'aa wë né ta ỹm pan'aa bahõm. Aj'yy najiis, jãm h'yyb mahũũm n'aa, tsebee kãn katëë do pan'aa kyyh hä.

Katëe do najiis tsebé do hadoo ÿ hÿÿh —näng mä Jowāw. —Baad ÿ tsebee kån sahõnh hẽ rabahõm do hyb n'aa ta wë. ³⁰ Taw'ãäts hẽ rahyb n'aa jawyyg magyys hẽ ta tii. Ti yd jé taw'ãäts hẽ ÿ rahyb n'aa sakog magyys hẽ —näng mä Jowāw.

³¹ Ti m' Jowāw ky hadoo ênh:

—Hÿ pong jé hana doo, sahõnh hẽ sa bahãnh ta tii. Badäk hahÿÿ bä naa ÿ ti hÿÿh. Badäk hahÿÿ bä naa ti ÿ hajaa ÿ her'ood bä. Hÿ pong jé hana doo, sahõnh hẽ bahãnh hadoo doo, ³² ti né hẽ sahõnh hẽ tabaher'oot t'ĩĩ hẽnh tahapäh doo, tamaa napäh do ky n'aa. Ti hado né paawä, dooh ragado bä taher'oot doo. ³³ ÿ gadoo ti hÿ pong jé hana do her'oot doo. Te hub né hẽ P'op Hagä Doo, baad ÿ ky däng. ³⁴ ÿ P'op Hagä Do mejüü ta ky n'aa ÿ baher'oot hyb n'aa. Baad tabanoo hã ÿ ta Sahee. Ti hyb n'aa, te hub né hẽ bẽ hapäh Jesus ky n'aa ÿ her'oot doo. ³⁵ —P'op Hagä Do kamahãnh ta T'aah. Sahõnh hẽ bagã n'aa tabahadoo ta Yb an'oo bä. ³⁶ P'op Hagä Do T'aah hã h'yy ka'eeh doo, edëb had'yyt da P'op Hagä Do pa hÿ pong jé. Nabuj keh'üüm doo, ta hã h'yy kana'eeh doo, dooh da t'ĩĩ hẽnh raboo bä. Rahob had'yyt hẽ da nesaa doo, P'op Hagä Do an'oo bä —näng mä Jowāw kyyh.

4

Samarija häj n'aa buuj ÿÿnh panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m', hajõõ däk Jesus ma matëg, Jowāw nu gahem'uun do ma matëg bahãnh däg, Jowāw bahãnh däg na-ãäj hẽ Jesus ranu gemuun doo, Pariséw raky n'aa napëë kån. ² (Dooch m' Jesus nu gemuun bä. Ta ma matëg ti nu gemuun Jesus wë han'aa

doo.) ³ Jesus heen n'aa nyy dāk bā m', Pariséw raky n'aa napäh bā kä, teréd hōm Judah häj n'aa. Garirej häj n'aa hēnh tabahōm kån p'aa hēnh. ⁴ Ta tyw n'aa Samarija häj n'aa tabēs doo me m' tabahōm.

⁵ Ramahōm me m', rakajaa panang Sikar häd näng doo bā, Samarija häj n'aa bā. Hēej Jakóh ta t'aah Joséh hā tanoo do paa nedaa hēnh ti panang. ⁶ Tii bā ti majat mä naëng Jakóh gagots dāk do paah. Jesus akaaj dāk mäh, dawëë rababok do hyb n'aa. Ti m' Jesus baso dāk naëng majat do pa. Wasyg kēë mäh.

⁷⁻⁸ Ti nuuj jé ta ma matëg rabahōm panang hēnh, sa waa rabetsëë hyb n'aa. Ti m' naëng majat bā yñh, Samarija buuj, kajaa mä naëng tabagóp hyb n'aa. Ti m' Jesus ky hadoo ta hā:

—Na ȳ eëg naëng uuh —näng mäh.

⁹ Ti m' yñh hyb n'aa newëë teanh do hyb n'aa. Dooh Judah buuj raherod bā Samarija buuj sa sii.*
Ti hyb n'aa m' taky hadoo:

—H'ëëd hyb n'aa mabetsëë hā ȳ naëng? —näng mäh. —Öm Judah buuj, ȳ ti Samarija buuj —näng mäh.

¹⁰ Ti m' Jesus ky hadoo ta hā:

—Mahapëë bā paawä ji matym n'aa P'op Hagä Do anoo do ji hā, mahapëë bā paawä hahȳ naëng hetsëë do a hā, metsëë paawä ta hā naëng. Ji h'yyb ed'ëëp do naëng n'aa paawä tanoo a hā —näng mä Jesus.

* **4:9** Dooh Judah panaa heh'äät do Samarija buuj rado boo bā. Ti hyb n'aa, dooh Judah buuj ragado bā sa mahang, dooh raherod bā sa sii. Dooh Judah buuj ragenaag bā Samarija buuj. Dooh na-ãäj hē Samarija buuj ragenaag bā Judah buuj.

11 Ti m' yǎnh ky hadoo:

—Ny ta hood? T'õp hahỹ naeng majat. N'yy hēnh naa mabagóp ti naeng menooh doo? —nāng mäh.

12 —Ēr wahē makũ Jakóh gagots jat hahỹ naeng. Ti mo haj'aa paah, ti ti hanoo paa āã hã. Ti ti heëek paah, ta taah reëek paah, ta masããh reëek paa hahỹ naeng. Ēr wahē makũ bahãnh g'eeh õm? —nāng mã yǎnh kyyh.

13 Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Majat hahỹ naeng heëek doo, p'aa hēnh da tahoo kaaj dāk —nāng mäh. 14 —Naeng ỹ anoo do heëek doo, dooh da tahoo kaaj wäd bã. Naeng ỹ anoo do tawäd had'yyt hē da sa h'yyb tym gó.† Tanoo sa hã hỹ pong jé, P'op Hagä Do pa sa h'yyb tym edëb had'yyt hē —nāng mã Jesus.

15 Ti m' yǎnh ky hadoo:

—Na ta ti naeng ỹ karēn, ỹ hoo nakaaj wät hyb n'aa, ỹ nana wät hyb n'aa, ỹ nagób wät hyb n'aa hahỹ naeng —nāng mã yǎnh kyyh.

16 Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Abaaj hõm! Mahahëen nä a patug —nāng mã Jesus.

17 —Dooh ỹ patug nyy bã —nāng mã yǎnh kyyh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—Ehub né hē õm, “Dooh ỹ patug nyy bã”, hanäng do õm —nāng mäh. 18 —Ji ma poo oow pé paa a pat'uuk. Hỹỹ kã mapa gã doo, dooh né hē a patug tado bã. Ehub né hē õm ti hedoo doo —nāng mã Jesus.

19 Ti m' yǎnh ky hadoo ěnh ta hã:

† 4:14 P'op Hagä Do Sahee ti, naeng hadoo do Jesus anoo doo.

—P'op Hagä Do ky n'aa rod ti òm —näng mäh.
²⁰ —SooH nanäng waëë jó ãã wahë makū rahyb n'aa jew'yyk P'op Hagä Doo. Bëëh, Judah buuj, Jerusarēnh bā m' ji hyb n'aa jaw'yyk, bē nooh. Nyy da a hā? —näng mäh.

²¹ Ti m' Jesus ky hadoo ta hā:

—Baad ÿ baher'oot a hā, ÿ maky dahé. Ti awät da ti noo gó, dooh da P'op Hagä Do ji Yb ji hyb n'aa jewyyg wäd bā nanäng waëë jó, Jerusarēnh bā na-ããj né da —näng mäh. ²² —Bëëh, Samarija buuj, dooh bē hapëë bā ta ti bē hyb n'aa jew'yyk doo. ãã hahÿ Judah buuj, ãã hapäh ta ti ãã hyb n'aa jew'yyk doo. ããh, Judah buuj, ãã mahang né hē ti taganyyh sahõnh hē sa h'yyb tym dëëb —näng mäh.
²³ —Ti awät da ti noo gó kã, da hē né hē ta du däk, baad P'op Hagä Do ji Yb hyb n'aa jaw'yyk doo, P'op Hagä Do Sahee hejój gó, tak'ëp baad hadoo doo gó na-ããj hē rahyb n'aa jew'yyk da. Ta ti hedoo do P'op Hagä Do ji Yb karēn. ²⁴ Sahee né hē ti P'op Hagä Doo. Ti hyb n'aa taw'ããts hē ta hā hyb n'aa jew'yyk doo, ta Sahee hejój gó, tak'ëp baad hadoo doo gó na-ããj hē P'op Hagä Do rahyb n'aa jew'yyk —näng mä Jesus ÿÿnh hā.

²⁵ Ti m' ÿÿnh ky hadoo:

—ÿ ky n'aa napäh ti awät da Mesijas (Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Do ramaneëënh doo) —näng mäh. —Takajaa bā, sahõnh hē da ër tamaher'oot —näng mä ÿÿnh kyyh.

²⁶ Ti m' Jesus ky hadoo ta hā:

—ÿ né ti hÿ Mesijas, a sii her'oot do né hē —näng mä Jesus.

27 Tii bā kā m', Jesus ma matëg rakajaa. Rahyb n'aa meuunh mā ÿñh sii Jesus ber'oot do hyb n'aa. Rahyb n'aa meuuj né paawä, dooh m' reaaj bā ta hā ÿñh hā ta her'oot doo.

28 Ti m' ÿñh beréd häng ta naëng hood, myyj hënh tabajëng. Takajaa bā m' taba her'ood kån myyj bā haj'eenh do sa hā. Ti m' taky hadoo:

29 —Hamäh, ër hegãã aj'yy sahõnh hë ÿ moo wät do paa ÿ tamaher'oot doo —näng mäh. —Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Do hyb n'aa hadoo ti ta tii —näng mäh.

30 Ti m' raba hõm kån raba heg'ããs hyb n'aa kā.

31 Ti nuuj jé Jesus ma matëg ramejõ bong tabawa wät hyb n'aa ta waa:

—Mawa wäd a waa, ma matëg! —näk mä sa kyyh.

32 Ti Jesus ky hadoo sa hā:

—Ti anäng wa ÿ bë nahapäh doo —näng mä ta kyyh.

33 Ti m' sa da hadoo do hā ta ma matëg rabeaanh:

—Ramana wät g'eeh ta waa? —näk mä sa kyyh.

34 Ti m' Jesus ba her'oot sa hā:

—Ta ti hā ÿ mejõ hyng do karën do ÿ moo wät. ÿ karën ÿ bahajaa hā ÿ tamejüü doo. Ti né hë wa ÿ hadoo doo, ÿ hanäng doo. Ti né hë hëp ÿ hejõj —näng mäh. 35 —Hahÿÿ da bë ky hetëg: “4 nā ta kamarab n'aa takata dāk hyb n'aa joom tym”, bë nooh. —Bë hegãã, bok ta ti hajõk wë ÿ han'aa doo. Joom ag hahõõ dāk do hadoo tii. Kaja kån ji ataa P'op Hagä Do wë, joom ag ji ataa do hadoo. 36 Ta ti wë ÿ hataa do gadoo da tamoo wät do sām. Hÿ pong jé, P'op Hagä Do pa ragadoo da edëb had'yyt doo, wë ÿ hata dāk doo. Jé P'op Hagä Do kyyh

sa h'yyb tym gó hejoom do hadoo doo, hã ÿ h'yy ka'eeh do taa n'aa na-ããj né hẽ, séd hã da rah'yy gadejah. ³⁷ Te hub né hẽ hahÿ sa ky hetëg: “Ta see tejóm n'aa, ta see tataa n'aa.” ³⁸ Tii da da bë hã kä. Bẽ ÿ mejũũ bë bataa hyb n'aa bë nejoom doo. Ta wób ti moo bong tii.‡ Ta wób ramoo bok do sãm bë gado kãn —nãng mã Jesus ta ma matëg hã.

Hajõk Samarija buuj Jesus hã h'yy kae padëek do ky n'aa hahÿh

³⁹ Ti m', hajõk Samarija buuj, ta ti panang buuj, rah'yy kae padäg kãn mã Jesus hã, ÿÿnh maher'oot do hyb n'aa sa hã. Hahÿÿ d' mã ÿÿnh kyyh sa hã: “Sahõnh hẽ ÿ tamaher'oot ÿ moo wät do paah”, nãng paa m' ÿÿnh sa hã. ⁴⁰ Ti m', Jesus wẽ panang buuj rakajaa bã, rabetsëe ta hã sa panang bã tabaym hyb n'aa. Tii bã kä, pawóp hẽ ta äh tabayyw wät. ⁴¹ Ti bahãnh kä, hajõk panang buuj rah'yy kae kãn, sa hã Jesus her'oot do hyb n'aa. ⁴² Ti m' ÿÿnh hã raky hadoo:

—Maher'oot do hyb n'aa nado wäd äã wén ky daheeh. Äã wén ky daheeh hÿÿ kä, ta kyyh äã maa napäh do hyb n'aa. Sahõnh hẽ badäk hahÿÿ hã habong do sa h'yyb tym dëeb né hẽ ti hahÿÿ kä, äã hapäh hÿÿ kä —näk mã sa kyyh ÿÿnh hã.

Aj'yy hyb n'aa jawyk do t'aah nahëe nãng do panyyg n'aa hahÿh

⁴³ Pawóp däg kä m' ta ä kä sa panang bã tatab'ëes doo, Jesus bahõm kãn Garirej häj n'aa hënh. ⁴⁴ Hahÿÿ d' mã Jesus her'oot do paah: “Ta häj n'aa bã dooh ragado bã P'op Hagä Do ky n'aa

‡ **4:38** Ta wób paa ti rer'oot sa hã P'op Hagä Do kyyh, tahanãng pé tii.

rod.” ⁴⁵ Ti m', Garirej häj n'aa bä takajaa bä, ragadoo Jesus. Rawén gadoo, sahõnh hë Jesus pahuunh doo, Pas-kowa Jerusarënh bä ratab'ëes noo gó, rabahapäh do hyb n'aa paah.

⁴⁶ P'aa hënh mä Jesus bahõm ënh panang Kanah häd näng doo hënh, naëng, uwa bëeh matsing do tawareem paa bä. Ti awät aj'y y hyb n'aa jawyk doo, sa häj n'aa wahë n'aa kaser n'aa. Nahëë näng ta t'aah. Kapar-Naũm panang bä m' tabagä ti ta t'aah. ⁴⁷ Ti m' aj'y y ky n'aa napäh bä Jesus kajaa do Garirej häj n'aa bä, Judah häj n'aa bä naa, panang Kanah hënh tabahõm Jesus wë. Ti m' Jesus hä tabetsëë ta sii tabahõm, ta t'aah nahëë tabahahëen hõm hyb n'aa. P'eets mä ta t'aah dajëb paawä.

⁴⁸ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Bë nahapëë bä tak'ëp hadoo do ji pehuunh doo, dooh né da bë ky dahé bä ënh —näng mä Jesus kyyh.

⁴⁹ —Hyb n'aa jawyk doo, —näng mä aj'y y —hamä si yÿ, tah y nadajëp hyb n'aa —näng aj'y y kyyh.

⁵⁰ Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Abaaj hõm. Has'oo däk da a t'aah. Nadajëb da a t'aah —näng mä Jesus.

Aj'y y ky dahé kån Jesus her'oot doo, ti hyb n'aa tababaaj hõm kån. ⁵¹ Ti m' ta tyw n'aa me, ta hõõ bä, takata däk mä ta karom sa hä, ta tób hënh han'aa doo.

—Has'oo däk a t'aah —näk mä ta hä.

⁵² Ti m' tabeaanh sa hä:

—Nyy b' akëë papÿÿj, ta nahëë badoo wät? —näng mäh.

—Tsém né hë, atëh këë —näk mä sa kyyh.

⁵³ Ti m' aj'y'y hyb n'aa newëë, tii b' akä däk né hë m' Jesus baher'oot ta hã: “Has'oo däk da a t'aah”, tabanäng. Ti m' aj'y'y, ta tób yt hã haj'eenh do na-ãj mä rah'y'y kae padäg kãn Jesus hã.

⁵⁴ Pawóp däg kã m' Jesus pahuunh do Garirej häj n'aa bä takajaa bä, Judah häj n'aa hënh naa.

5

Aj'y'y nawät do Jesus haso däk do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m', ta jawén Jesus bahôm kãn Jerusarënh hënh, Judah buuj rahyb n'aa esee do ratab'ëës hyb n'aa. ² Kahadë panang Jerusarënh häd näng doo. Panang noo seeh, B'éé Sa Tyw N'aa häd näng do pa ti majat karaj'aa bä mahan'yyts its. Betés-Da mä karaj'aa häd. Eberew* kyy me tii. Ta w'oo hã 4 tób hatoonh kawööt doo, sét hë ta hoo gad'oo bä hasooh. ³ Ta ti yt hã hajök nahëë enäh. Sa mahang ty temah doo, nabong doo, k'y'y gedóm doo. [Ta tii bä ragada mä naëng ketaam doo. ⁴ Ta see pé noo gó m' P'op Hagä Do äãs bahyng mäh, tabetaam hyb n'aa naëng. Tabetaam jawén paa bä, pooj jé tame hahop do has'oo däk mä nahëë näng do paah.] ⁵ Nahëë enäh do sa mahang ti asooh mä aj'y'y, 38 däg ta baab ta nahëëh. Nawäd tii. ⁶ Ti m' Jesus bahapäh bä aj'y'y hasooh doo, taky n'aa napäh bä p'ooj däg ta nahëëh taky hadoo ta hã:

—Makarën mabahas'oo däk? —näng mäh.

* **5:2** Judah buuj sa kyyh ji maneëënh Eberew. Badäk hahÿÿh hã Jesus bawät noo gó, tamawoob hë kyyh raheer'ood Judah häj n'aa bä: Eberew kyyh, Aramew kyyh, Gereg kyyh. Eberew kyyh ti sa kyyh heh'äät doo.

⁷ Ti m' aj'y y ky hadoo:

—Dooh ÿ haja bä —näng mäh. —Dooh ÿ masa pé naëng ketaam jawén paa bä, ÿ bahop hyb n'aa. ÿ kakoon nuuj jé, ta see bahop pój ÿÿ jé. Ti hedo had'yyt hē —näng mä aj'y y kyyh.

⁸ Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—As'ëëg g'ëëd! —näng mäh. —Mado däg a tyng. Awäd däg —näng mä Jesus kyyh aj'y y hã.

⁹ Nayyw hē m' tabas'ëëg g'ëëd kãn, tado däk ta tyng kã, awäd däg kãn mäh.

Saab noo gó m' ta tii, Judah buuj rakamehehãk do hã. ¹⁰ Ti hyb n'aa Judah buuj sa wahë n'aa raky hadoo aj'y y hã:

—Saab naga hē. Dooh ër ky n'aa jaw'y yk do an'oo bä ji tyng ji atón bä Saab hã —näk mä sa kyyh.

¹¹ Ti m' aj'y y ky hadoo sa hã:

—Aj'y y ÿ haso däk do ky hadoo hã ÿÿ: “Mado däg a tyng. Awäd däg”, näng hã ÿÿ —näng mä aj'y y.

¹² Ti m' raky hadoo ta hã:

—Jaa ti ta ti a hã hedoo doo? —näk mäh.

¹³ Dooh m' aj'y y hapëë bä. Dooh wäd mä tii bä Jesus. Hajök do mahang tabawäd däk.

¹⁴ Ti noo gó né hē m', badawëd däk, Jesus hapëë kãn aj'y y P'op Hagä Do tób n'aa bä. Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Mahegãã. Õm has'oo däk —näng mäh. —Mamoo wäd wäd manä nesaa doo, ti bahãnh tana-hadoo hyb n'aa nesaa do a hã —näng mä Jesus kyyh aj'y y hã.

¹⁵ Ti m' aj'y y bahõm kãn. Tamaher'oot mä Judah buuj sa wahë n'aa sa hã, Jesus ta ti haso däk doo.

16 Tii bä kä m' Jesus raky n'aa hajëẽw kãn, ranu mer'ood kãn, Saab hã tahaso däk do hyb n'aa aj'yy.

17 Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Ee moo wäd had'yyt hẽ. Ý na-ããj né hẽ ý moo wäd had'yyt hẽ —näng mäh.

18 Ta tii d' tabedoo do hyb n'aa, tak'ëp kä Judah buuj sa wahë n'aa rakarën radajëeb kãn. Pooj jé, dooh Saab tatay bä sa hã, ta jawén kä P'op Hagä Do m' ta yb mäh, tanooh. Sa hã, P'op Hagä Do hadoo mäh, tanooh.

P'op Hagä Do T'aah hyb n'aa jawyk do ky n'aa hahÿÿh

19 Ti m' Jesus ky hadoo Judah buuj sa wahë n'aa hã:

—Né hup ý né hẽ hahÿ ý her'oot doo: Ýÿh, P'op Hagä Do T'aah, dooh daj ýÿ hẽ ý hajaa péh. Jáãm né hẽ ý moo wät Ee, P'op Hagä Do moo wät do ý hapäh doo. Ee moo wät do né hẽ ti ý moo wät. 20 Ee, P'op Hagä Doo, ý takamahãn. Sahõnh hẽ tamoo wät doo, hã ý tametëeh. Hahÿ aj'yy ý haso däk do bahãnh da, hã ý P'op Hagä Do banoo ý moo wät hyb n'aa. Bë hyb n'aa meuunh da ta tii. 21 Dejëp do genä bong, Ee an'oo bä. Rabadëb had'yyt doo kä, tanoo. Ti hadoo né ýÿh, P'op Hagä Do T'aah, ý anoo rabadëp, ý h'yyb däng do sa hã. 22 Ee nado ta wób ky n'aa etyy. Hã ýÿ, T'aah hã, Ee banoo sahõnh hẽ ý ky n'aa etyy hyb n'aa. 23 Ta tii d' tawén d'oo ý raweh'ëeh, ý rahyb n'aa jew'yyk hyb n'aa ta hã raweh'ëeh doo da, ta hã rahyb n'aa jew'yyk doo da. P'op Hagä Do T'aah waneh'ëeh doo, dooh né hẽ tawehëë bä ënh Ee P'op Hagä Doo, hã ý mejõ hyng doo —näng mä Jesus sa hã.

24 Ti m' taky hadoo ěnh:

—Né hup ŷ né hě hahŷ ŷ her'oot doo: ŷ her'oot doo gad'oo doo, hã ŷ mejũũ do hã h'yy ka'eeh doo, eděb had'yyt do ta hã dăg, tawäd had'yyt hě da hŷ pong jé P'op Hagä Do pa. Dooch nesaa do hã taky n'aa kety dăk da. Dooch banesaa doo hěnh tahõm wäd bã. Eděb had'yyt hě kã ta h'yyb tym. P'op Hagä Do pa da tabawäd had'yyt hě kã —năng mã ta kyyh.

25 Ti m' Jesus ky hadoo ěnh:

—Né hup ŷ né hě hahŷ ŷ her'oot doo: Ti awät da ti noo gó, da hě né hě tadu dăk, P'op Hagä Do hã h'yy gatamah doo, dejěp do hadoo doo, ramaa napäh da kěh ŷŷ, P'op Hagä Do T'aah kyyh. Kěh ŷ ky dah'eeh doo, eděb had'yyt hě da sa h'yyb tym.

26 Ee, P'op Hagä Do hanaa né hě ji eděp doo. Ti hadoo né hě ta T'aah hã hana doo, P'op Hagä Do an'oo bã. 27 Hã ŷŷ, T'aah hã P'op Hagä Do banoo ŷ hyb n'aa jawyk hyb n'aa, sahõnh hě sa hã ŷ ky n'aa etyy hyb n'aa, Aj'yy Hadoo Do Hŷ Pong Jé Hana Do ŷ bahadoo do hyb n'aa. 28 Bě hyb n'aa meuuj manä ta ti ŷ her'oot do hã. Ti awät da ti noo gó, P'op Hagä Do T'aah kyyh sahõnh hě dejěp do paa ramaa napäh da.† 29 Tii bã da ragenä bong. Baad hadoo do moo heb'ooch do paah, hŷ pong jé da, P'op Hagä Do pa raboo had'yyt hě da. Nesaa do moo heb'ooch do paah, tabanesaa hěnh da raky n'aa kety dăk.

30 Ti m' Jesus ky hadoo ěnh:

—Dooch ŷ hajaa pé ti daj ŷŷ hě. P'op Hagä Do ŷ tamaher'oot doo da né hě ŷ bad'oo sa hã. Ti hyb n'aa baad ub had'yyt hě ta ti sa hã ŷ ky n'aa etyy

† 5:28 Ta jawén tii, p'aa hěnh Jesus bahyng bã.

doo. Hã ÿ mejũũ do karẽn doo da ÿ bad'oo. Ỹ karẽn do jawén nado —näng mä Jesus.

³¹ Ti m' Jesus ky hadoo ênh Judah buuj wahë n'aa sa hã:

—Daj ÿÿ hẽ keh ÿ n'aa ÿ her'ood bã paawä, dooh paawä baad tado bã tii. ³² Ti awät nä ta seeh baad ub keh ÿ n'aa her'oot doo. P'op Hagä Do né tii. Te hub né hẽ keh ÿ n'aa ta her'oot doo, ÿ hapäh. ³³ Bë mejũũ paa raky n'aa eanh Jowāw wë. Baad Jowāw nu gahem'uun do baher'oot sa hã keh ÿ n'aa. ³⁴ Dooh hyb n'aa ÿ karẽn pé badäk hahÿÿ bã naa keh ÿ n'aa rod, tii d' ÿ wén her'oot. Ỹ wén ky däng Jowāw nu gahem'uun do her'oot do paa hã keh ÿ n'aa, ta her'ood wät do bë ky daheeh hyb n'aa, bë h'yyb tym bedëp hyb n'aa nesaa do mahãnh. ³⁵ Ji bag bawag däk do hadoo Jowāw nu gahem'uun do ma metëek doo. Pooj jé dó, bë tsebee bong tama metëek do hã —näng mä Jesus kyyh sa hã.

³⁶ Ti m' taky hadoo:

—Baad ub né paawä Jowāw nu gahem'uun do baher'ood wät keh ÿ n'aa, ti anäng ta bahãnh hadoo do keh ÿ n'aa metëeh doo. Hã ÿ Ee P'op Hagä Do anoo do ÿ pehuunh do pan'aa né tii. Ỹ pehuunh do hã ji bahapäh ÿ P'op Hagä Do mejõ hyng do ÿ ti hÿÿh. ³⁷ Ee, P'op Hagä Doo, hã ÿ mejõ hyng doo, baad ub na-ããj hẽ ta her'oot keh ÿ n'aa. Dooh noo gó bë maa napäh pé ta kyyh. Dooh noo gó ta mamets bë ty gahapäh péh. ³⁸ Dooh bë h'yyb tym gó tayyw bã ta kyyh, tamejũũ do hã bë ky nadaheeh do hyb n'aa. ³⁹ Baad né paawä bë ma kametëek P'op Hagä Do kyy kerih do hã. Tii d' bë

wén ma kametëek, tii hã bë aw'yyt bë ed'oo bë edëb had'yyt do P'op Hagä Do wë. Hajõõ nuu me né hë bë ner'ood paawä, dooh bë h'yy ganyy bä këh ÿ n'aa hã ta hã ta her'oot do hã! ⁴⁰ Këh ÿ n'aa ti ta her'ood né paawä, dooh bë ana bä wë ÿÿ, edëb had'yyt do ÿ banoo hyb n'aa bë hã.

⁴¹ Ti m' taky hadoo:

—ÿ raj'aa etsë do jawén nado ÿ bawät. ⁴² ÿ h'yyb hapäh bëëh! Dooh bë kamahän bä P'op Hagä Do bë h'yyb gó. ⁴³ Ee kyy gó né paawä ÿ bahyng, dooh ÿ bë gado bä. Ta seeh, ta daaj hë ta ky gabuuj gó hana doo, ti paawä bë gadoo. ⁴⁴ Bë gen'aak bë da hadoo do bë hã raj'aa etsëe bä. Dooh bë hyb n'aa p'eed bä bë ky n'aa, P'op Hagä Doo, sét had'op do her'oot do hã. Ti hyb n'aa bë nahajaa hã ÿ bë h'yy ka'eeh doo.

⁴⁵ —Bë ÿ ky n'aa tapaa bë edoo manä Ee, P'op Hagä Do wë. ÿ nado tii, bë hã ky n'aa tapaa doo. Mosees hã ti bë h'yy kejäg ub. Ti né hë da bë taky n'aa tapaa. ⁴⁶ Mosees bë ky dahé bä paawä, ÿ né paawä bë ky daheeh. Mosees né hë këh ÿ n'aa herih do paah. ⁴⁷ Dooh bë ky dahé bä ti terih do paah. Ti hyb n'aa bë wén ky nadaheeh ÿ her'oot doo —näng mä Jesus kyyh Judah buuj sa wahë n'aa sa hã.

6

Jesus pahuunh do 5 miw sa waa panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ta jawén kä m', karaj'aa Garirej häd näng do Jesus batsëg hõm. Tiberijas karaj'aa häd seeh.

² Hajõk Jesus jawén habok, hajõng tapehuunh doo,

nahëe enäh do taheso padëek do na-ããj hë raba-hapäh do paa hyb n'aa. ³ Ti m', Jesus ta ma matëg daheeh rabasëek waëe hä. Tii b' rabaym, ti m' rabehyy b'ëeh. ⁴ Edaa däk mä Judah buuj Pas-kowa rataheb'ëes doo. ⁵ Ti m' Jesus baheg'ããs, hajök ti han'aa doo. Ti m' Pirip hä taky hadoo:

—N'yy hënh da ër betsëe hajök do sa waa? ⁶ —näng mä Jesus, Pirip tametyy hyb n'aa. Jesus hapäh ta h'yyb gó nyy d' tabad'oo.

⁷ Ti m' Pirip ky hadoo:

—8 kamarab ji moo wät do säm dooh tahaja nä bä sa waa säm —näng mä Pirip.

⁸ Ti m' ta ma matëg seeh, ãn-Deréh, Simaw Peed hÿÿj, ky hadoo mäh:

⁹ —Gëet hÿ karapee. Ti anäng ta wë its ji ma poo oow pé pãw ned'ëed is doo, sewada häd näng do s'ëeb. Tah'ÿÿb pawóp hë. Tahaj'as mä ti hajök do hä? —näng mä ta kyyh.

¹⁰ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bë mejõ rabehyy b'ëeh jawii jó —näng mäh.

Baeh jawii tii bä. Ti m' rabehyy b'ëeh. 5 miw ajyy tahyb n'aa pé tii bä hab'ëeh doo. ¹¹ Ti m' Jesus basog däk pãw, P'op Hagä Do hä taky hadoo:

—Õm taw'ããts hë Ee. Man'oo däk ãã waa —näng mäh.

Ti m' taban'oo kãn hab'ëeh do sa hä. Ti hadoo né tah'ÿÿb ënh. Wog enä hõm mä sahõnh hë.

¹² Rabahajaa bä kä rawëh doo, Jesus ky hadoo:

—Bë ata däg mad'aak doo, takanerejãã hyb n'aa —näng mä Jesus.

¹³ Ti m' mad'aak do ta ma matëg rata hõm kån kawaju gó. ¹² m' kawaju gedë hõm doo. Ji ma poo oow hadoo do paa madaag kån hajõng pāw bód.

¹⁴ Ti m' hajök do rabahapäh bä Jesus pahuunh doo, raky hadoo:

—Hahỹ né hẽ P'op Hagä Do ky n'aa rod badäk hahỹỹ hënh hana doo, kerih do hã taher'oot doo —näk mä sa kyyh.

¹⁵ Jesus h'yyb gó tabahapäh bä, tak'ëp rah'yyb tatug paawä sa häj n'aa wahë n'aa tabahadoo hyb n'aa, ta mab hẽ kä p'op tabasëek waëë jó sa mahãnh.

Tamii pong jé Jesus bawät do panyyg n'aa hahỹỹh

¹⁶ Tũũh däg kä m', Jesus ma matëg rabawëëj kån karaj'aa hënh. ¹⁷ H'oo gó m' ragatsëg t'oonh, Kapar-Naũm häd nãng do panang nemuun rabatsëg paawä. Badajuu däk mäh. Dooch m' Jesus awëëj nä bä sa wë. ¹⁸ Ti m', tak'ëp bah'ood ty gahëm. Tewëëp maadaka. ¹⁹ Dawëë péj rababoo däk bä kä, Jesus rahapäh. Tamii pong jó tabana sa wë. Ti m' tak'ëp rabeỹỹm bong. ²⁰ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Bë eỹỹm manäh! Ỹ ti hỹỹh —nãng mäh.

²¹ Ti m' rah'yyb tsebee kån tagatsëg sooh bä sa sii. Ti m', nayyw hẽ rakaja kån jajé raty gapad'ëek hënh.

Ji h'yyb tym dëëb panyyg n'aa Jesus hanãng do hahỹỹh

²² Ti m' jati péh, hajök do tamyyj däk hã ha'yym do Jesus mä resoos. Tsém hadoo, sét né h'oo tii bä hajät. Ti gó né hẽ Jesus ma matëg rabatsëg hõm.

Dooch m' Jesus gatsäg so bä sa sii, sa hä. Ti hyb n'aa m' tii bä aym, red'oo. ²³ Ti noo gó né hē panang Tiberijas häd näng doo bä naa marakate wób ranu kajäk, pāw rabawa p'aa hēnh tabanäng hēnh. Tsēm hadoo pāw rabawa do paah, Jesus P'op Hagä Do hä taky n'aa etsēē do jawén paa bä. ²⁴ Ti m' rah'yy kadaw'uuh, dooh né hē m' Jesus tii bä, dooh ta ma matäg tii bä. Ti m' ragatsäg tooj kån marakate gó. Panang Kapar-Naūm tabanäng hēnh rabatsäg hōm kån mäh, t'īī hēnh Jesus rabesoos hyb n'aa.

²⁵ Karaj'aa ta myyj jé Jesus rabaw'yyt bä kä m' raky hadoo ta hä:

—Ma matäg, —näk mäh —nyy b' akä makajaa? —näk mäh.

²⁶ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Né hup ŷ né hē hahŷ ŷ her'oot doo: ŷ pehuunh do hä bë h'yy genä däk do hyb n'aa nado ŷ bë wén esoos. ŷ bë wén esoos, pāw hä bë wog enä padëek do hyb n'aa. ²⁷ Taw'ääts hē dooh bë waa hä had'yyt hē bë h'yyb padäg. Nayyw hē takarejää tii. Taw'ääts hē bë h'yyb padäg had'yyt hē ji h'yyb tym edëb had'yyt do hanoo do hä. Kanarejã tii. ŷŷh, Aj'yy Hadoo Do Hŷ Pong Jé Hana Doo, ŷ né hē bë hä hanoo tii. Ee, P'op Hagä Do ky gabuuj gó ŷ moo wät —näng mä Jesus sa hä.

²⁸ Ti m' rabeaanh Jesus hä:

—H'ëed ti P'op Hagä Do karën äã moo bok? —näk mä sa kyyh.

²⁹ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Hahŷŷ da P'op Hagä Do karën bë hä: Takarën bë h'yy ka'eeh tamejō hyng do hä —näng mä Jesus.

³⁰ Ti m' raky hadoo:

—Āã karēn mametä ta heen n'aa. Mapahuunh do ãã bahapäh bä kä, òm ãã ky daheeh. H'ëed mametëeh ãã hã? ³¹ Ēr wahë makū na-ããj hē rawa paa pāw hadoo do Manah häd näng doo, tabanawäng hēnh rahabok noo gó. Hahỹỹ da P'op Hagä Do kyy kerih do ta ky n'aa hã: “Tanoo sa hã hỹ pong jé hana do pāw.”* Ti bahãnh ti ãã karēn mametëeh —näk mä sa kyyh Jesus hã.

³² Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Né hup ŷ né hē hahỹ ŷ her'oot doo: Mosees nado ti hanoo ta ti pāw hỹ pong jé hana doo. Ee mo haj'aa ti ta ti pāw. Ee né hē ti hỹỹh, bē hã han'oo kãn pāw heh'äät do hỹ pong jé hana doo. ³³ Badäk hahỹỹ bä hahyng doo, badäk hahỹỹ hã habong do sa h'yyb hed'ëep doo, ti né kä ta ti Pāw heh'äät kä P'op Hagä Do anoo doo.

³⁴ Ti m' raky hadoo Jesus hã:

—Man'oo had'yyt hē ta ti ãã hã, maky däng doo —näk mä sa kyyh.

³⁵ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Ỹ né ti pāw hadoo do edëb had'yyt hē hanoo doo. Wē ŷ hana doo, dooh tasa wäd bä. Hã ŷ h'yy ka'eeh doo, dooh tahoo kaaj wäd bä —näng mäh.

³⁶ —Ỹ her'ood wät né paa bē hã, dooh hã ŷ bē h'yy kae bä, ŷ bē hapëë né paawä. ³⁷ Ti hadoo né hē, wē ŷ rabana da sahõnh hē Ee anoo do hã ỹỹ. Dooh da ŷ mak'yyts bä wē ŷ han'aa doo. ³⁸ Baad ŷ wén gadoo sa hã, P'op Hagä Doo, hã ŷ mejõ hyng do karēn do ŷ moo wät hyb n'aa. Dooh daj ỹỹ hē ŷ karēn do jawén nado. ³⁹ Hahỹỹ da P'op Hagä Do karēn hã

* **6:31** Esodo 16.4, Nemijas 9.15, Saaw-Mo 78.24-25

ÿÿ: Dooh takarēn bā hā ÿ tanoo do see tabanesaa hēnh tahōm bā, ÿ an'oo bā. Takarēn ÿ genyy bong sahōnh hē hā ÿ tanoo doo, hÿ pong jé, P'op Hagā Do pa rababoo had'yyt hyb n'aa, sahōnh hā ta sām tabanoo noo gó. ⁴⁰ Ee P'op Hagā Do karēn sahōnh hē ta T'aah hā h'yyb padëek doo, ta T'aah hā ky dah'eeh doo, redëb had'yyt hē kā hÿ pong jé ta pa. Sahōnh hē ta sām ragadoo bā kā, ÿ genyy boo kån P'op Hagā Do wë, hā ÿ h'yy ka'eeh doo —nāng mā Jesus.

⁴¹ Ti m' hajōk do raky n'aa hajēm, “ÿ pāw hadoo doo, hÿ pong jé naa hahyng doo”, tahanāng do hyb n'aa. ⁴² Hahÿÿ d' mā sa kyyh rabaher'oot bā:

—Hahÿ ta see nado ti hÿÿh. Joséh t'aah né hē ti hÿÿh —nāk mäh. —Äã hep'ëeh ti ta yb, äã hep'ëeh ti ta ÿÿn. H'ëed hyb n'aa, “Hÿ pong jé naa ÿÿh”, tabanāng? —nāk mā sa kyyh.

⁴³ Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—Jääm ti bë kyyh, bë ky kak'ëe doo —nāng mäh.

⁴⁴ —Dooh hajaa pé wë ÿ hana péh, hā ÿ h'yy ka'eeh péh, Ee, mejō hyng do ÿÿh, wë ÿ tanatsyyd bā sa h'yyb tym. Jääm hē hajaa wë ÿ rana bā, Ee h'yyb tatug bā wë ÿÿ. Hā ÿ h'yy ka'eeh do ÿ genyy bong da, P'op Hagā Do wë ranu kajäk hyb n'aa, sahōnh hā ta sām ÿ banoo noo gó. ⁴⁵ Hahÿÿ da P'op Hagā Do ky n'aa rod rerii bong paa ji ta h'yyb tatuk do ky n'aa: “Sahōnh hē sa hā P'op Hagā Do ma metëek da.”† Ti hyb n'aa, sahōnh hē Ee ma metëek do maa new'ëe doo, sa h'yyb gó renäm doo, wë ÿÿ da rabana, hā ÿÿ da rah'yy ka'eeh. ⁴⁶ Dooh hapäh pé Ee, P'op Hagā Doo. Jääm né hē ÿÿh, P'op Hagā

† 6:45 Isajas 54.13

Do wē naa hahyng do hapëë wät –näng mä Jesus hajōk do sa hã.

⁴⁷ Ti m' Jesus ky hadoo ênh:

–Né hup ŷ né hẽ hahỹ ŷ her'oot doo: Hã ŷ ky dah'eeh do redëb had'yyt da hỹ pong jé, P'op Hagä Do pa. ⁴⁸ ŷ né ti pãw hadoo do edëb had'yyt hẽ hanoo doo. ⁴⁹ Tabanawäng hẽnh pãw hadoo Manah häd näng do bë wahë makũ rawa né paawä, dejëp né hẽ. ⁵⁰ Hahỹ pãw hadoo do hỹ pong jé naa hahyng do hawa doo, dooh tadajëb bã ta h'yyb tym, dooh tabanesaa hẽnh tahõm bã. ⁵¹ ŷ né hẽ ta ti pãw hadoo do ji hed'ëëp doo, hỹ pong jé naa hahyng doo. Sahõnh hẽ hahỹ pãw hawa doo, raboo had'yyt hẽ da hỹ pong jé P'op Hagä Do pa. Hup ŷ ta ti pãw ŷ anoo do ŷ dajëp bã, badäk hahỹ hã habong do hỹ pong jé rabadëb had'yyt hyb n'aa P'op Hagä Do pa –näng mä Jesus.

⁵² Ti m' tak'ëp Judah buuj raky kakä bong, tii da Jesus edoo do hyb n'aa. Hahỹ d' mä sa kyyh:

–Nyy da hahỹ aj'yy banoo ër bawëh hyb n'aa ta dab? –näk mä sa kyyh.

⁵³ Ti m' Jesus ky hadoo:

–Né hup ŷ né hẽ hahỹ ŷ her'oot doo: Aj'yy Hadoo Do Hỹ Pong Jé Hana Do dab bë nawëë bã, ta majyyw bë neëg bã, dooh bë haja bã hỹ pong jé bë nu kajäg bã P'op Hagä Do pa. ⁵⁴ Jé dap ŷ hawëh doo, majyw ŷ heëëk doo, hỹ pong jé edëb had'yyt da P'op Hagä Do pa. ŷ ganny wät da P'op Hagä Do wë, sahõnh hã ta sãm ŷ banoo noo gó kä. ⁵⁵ Tanawë heh'äät hadoo dap ŷỹ. Ji heëk do heh'äät hadoo majyw ŷỹ. ⁵⁶ Jé dap ŷ hawëh doo, majyw ŷ heëëk doo, séd hã däg ta h'yy kata däk hã ŷỹ. ŷ na-ãäj da

ta h'yyb gó ŷ bawäd kän. ⁵⁷ Ee hã tabana hedëp doo. Ti né hẽ ŷ tamejũũ. Ta hyb n'aa ŷ bedëp. Ti hadoo né hẽ, hã ŷ h'yy kamasoo doo, edëp da hëp ŷ n'aa. ⁵⁸ Gëët hahÿ pãw hadoo do hÿ pong jé hana doo. P'ooj ub bë wahë makũ rawa do paa nahado ti hÿÿh. Rawa né paawä ti dejëp. Hahÿ pãw hawa doo, tawäd had'yyt hẽ da P'op Hagä Do pa ⁵⁹ —näng mä Jesus, tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hã tama metëek noo gó, Kapar-Naüm panang bä.

Hajök Jesus heréd hõm do panyyg n'aa hahÿÿh

⁶⁰ Ta ti Jesus her'oot do ramaa newë däk bä, hajök Jesus ma matëg wób raky hadoo mäh:

—Ti bahãnh hëeh ta ti ta her'oot doo. Dooh ky daheeh pé ta ti hedoo doo —näk mä sa kyyh.

⁶¹ Ta ma matëg wób kawaj'ãän gó rabaher'oot ta kyyh p'ãã Jesus bahapäh bä m' ta h'yyb gó m', taky hadoo sa hã:

—ÿ her'oot do hã bë h'yy kejäg bong? ⁶² Bë h'yy kejäg bong tan'oo bä, nyy da da bë baher'oot ŷÿh, Aj'y Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do bë bahapäh bä, p'aa hënh hÿ pong jé tabasëek bä? ⁶³ P'op Hagä Do Sahee ti ji h'yyb tym hed'ëep doo. Ji daaj hẽ ji hejój me dooh ji hajaa péh. P'op Hagä Do Sahee hã naa né hẽ ti ta ti këh ŷÿ, bë hã ŷ her'oot doo, hÿ pong jé, P'op Hagä Do pa ji edëb had'yyt hẽ hanoo doo. Te hub né hẽ këh ŷÿ. ⁶⁴ Ti hadoo né hẽ, bë mahang dooh raky dahé bä —näng mä Jesus.

Ta tii da Jesus wën her'oot, pooj jé Jesus hapëë däk do hyb n'aa ta h'yyb gó sa mahang ky nadah'eeh doo. Tahapëë däk né hẽ ãnh ta majiï moo gó haëënh do pan'aa.

⁶⁵ Ti m' Jesus ky hado kån:

—Ti hyb n'aa bë hä ÿ bedoo, dooh hajaa pé wë ÿ hana pé Ee natatug bä —näng mä Jesus.

⁶⁶ Ti noo gó né kä m' hajõk heréd hõm Jesus. Dooh ta sii raboo boo bä. ⁶⁷ Ti m' 12 hedoo do ta ma matëg hä Jesus beaaj wät:

—Bë na-ãäj bë karën bë bahõm mahãnh ÿÿ? —näng mäh.

⁶⁸ Ti m' Simaw Peed häd näng do ky hadoo ta hä:

—Hyb n'aa jawyk doo, —näng mäh —jaa sii ãã bahõm kån? Õm ti her'oot ji h'yyb tym hedëb had'yyt do ky n'aa hä. ⁶⁹ Õm né hë baad had'op doo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo, ãã ky daheeh. ãã hapëë däk né hë tii —näng mä Peed kyyh.

⁷⁰ Ti m' Jesus ky hadoo:

—ÿ né hë, bëeh, 12 hedoo doo, wë ÿÿ ÿ asëew hõm doo. Sét hë bë mahang Dijab‡ karom!

⁷¹ (Judas, Simaw Ikarijot häd näng do t'aah ky n'aa ti taheer'oot. 12 hedoo do see né tii, ta jawén Jesus taky n'aa her'ood däk do pan'aa kä majĩ hä.)

7

Judah buuj rahyb n'aa esee do rataheb'ëes doo hënh Jesus bahõm do ky n'aa hahÿÿh

¹ Ta jawén kä Jesus bawäd kån mä Garirej häj n'aa hënh. Dooh m' takarën tahõm bä Judah häj n'aa hënh, ta tii bä wahë n'aa rakarën radaj'ëep do hyb n'aa. ² Tabedaa däk bä m', bag'aad me

‡ **6:70** Gereg kyy me ramaneëenh Nesaa Do Yb, Dijab. “Ji taky n'aa tapa had'yyt doo”, tahananëg péh ti Dijab.

tób Judah buuj rabahemak do rataheb'ëes doo,*
 3 Jesus hÿÿj raky hadoo mä ta hä:

—Ayyw manä babä. Taw'ääts hē Judah häj n'aa hēnh mabahōm, mapahuunh do a hataa raba-hapäh hyb n'aa. 4 Ji karēn bä ji raky n'aa ets'ëeh, dooh ji jejen bä ji moo wät doo. Taw'ääts hē sahōnh hē rabaheg'ääs ti mapahuunh doo —näk mä sa kyyh.

5 Ta hÿÿj na-ääj hē dooh m' rah'yy kae bä ta hä, tii d' rawén edoo.

6 Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Dooch takaja nä bä ti noo gó ÿ bahōm doo. Bëeh, bë h'yyb karēn do noo gó né hē bë bahōm.

7 Badäk hahÿÿ hä habong do P'op Hagä Do hä h'yy kana'eeh doo, dooh bë hä rakamajē bä. Wē ÿ rawén kamaj'ī, nesaa do ramoo heb'ooh do ky n'aa, nesaa do rahyb n'aa nahew'ëe do ky n'aa ÿ her'oot do hyb n'aa. 8 Bē ahōm ta ti rataheb'ëes hēnh. Dooch ÿ ahōm nä bä ta t'ī hēnh. Dooch takaja nä bä ti noo gó ÿ bahōm doo —näng mä Jesus kyyh ta hÿÿj sa hä.

9 Ta ti ta her'oot do jawén paa bä m', Jesus baym dó Garirej häj n'aa bä.

10 Ti m', ta hÿÿj rabahōm jawén paa bä, Jesus bahōm kän. Kejēn do hadoo tabahōm, ta wób rana-hapäh bä. 11 Ti m' rahyb n'aa esee do rataheb'ëes hēnh Judah buuj sa wahē n'aa resoos mä Jesus. Rabesoos bä m' rabeaanh n'yy hēnh Jesus.

12 Jé pad'yyt hē hajōk do wób ra her'oot mä Jesus ky n'aa hä.

* 7:2 Sét ta baab ken'yyh Judah buuj rabahemak tób bag'aad me, tabanawäng hēnh sa wahē makū rababok do paa rahyb n'aa esee hyb n'aa.

—Ky ennyim —näk mä ta wób.

—Dooh —näk mä ta wób. —Ji tawadii tii —näk mäh.

¹³ Kaja hē m' rabahesēēnh ta ky n'aa, sa wahē n'aa rajeỹm do hyb n'aa.

¹⁴ Rataheb'ēēs do hōō bā, 4 ta ā dāg, Jesus bahōm kån mä P'op Hagā Do tób n'aa hēnh. Tii bā tama met'ēēg kån. ¹⁵ Ti m' Judah buuj sa wahē n'aa rahyb n'aa meuunh, ti m' raky hadoo:

—Nyy d' hajōng tabahajaa, ma kamanet'ēēg né paawā hahỹ aj'yy? —näk mä sa kyyh.

¹⁶ Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—Hā ỹ naa nado ti ỹ ma metēēk doo. Hā ỹ mejũũ do hanaa né tii. ¹⁷ P'op Hagā Do gen'aak do karēn moo wāt doo, ti tahapāh da ta h'yyb gó, P'op Hagā Do hanaa tado bā, hana ỹ tado bā ỹ ma metēēk doo. ¹⁸ Jé ta daaj hē, ta ky gabuuj her'oot doo, ta hā raweh'ēēh do hyb n'aa tii. Ti hadoo nado ta hā mejũũ do raweh'ēēh karēn doo. Dooh ji tawad'ii bā ta tii hā. Dooh j'ooj madāk do tado bā ta h'yyb. Baad had'op do tii —nāng mä Jesus.

¹⁹ Ti m' Jesus ky hadoo ēnh:

—Mosees né hē bē hā hanoo P'op Hagā Do ky n'aa jaw'yyk doo. Ti hado né paawā, dooh bē ky dahé bā. H'ēēd hyb n'aa ti bē karēn ỹ bē daj'ēēp? Ta ky n'aa bē ky dahé bā paawā, dooh paawā bē karēn bā ỹ bē daj'ēēb bā —nāng mä Jesus kyyh Judah buuj sa wahē n'aa sa hā.

²⁰ Ti m' ta wób raky hadoo:

—Karap'aar h'yyb nesaa do a hā anāng! Dooh ōm daj'ēēp péh —näk mä sa kyyh.

²¹ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Sét hē ŷ̄ pahuunh do hyb n'aa Saab hã, bē h'yy kejăg bong. ²² Bē na-ããj né hē Saab hã né bē moo bok. Bē taah masuuj noo byyh kahōk do heen n'aa Saab noo gó tado bã, tii hã né hē bē moo bok, Mosees mejũ do hyb n'aa. (Mosees nado du n'aa tii. Mosees pooj jé habong do paa er wahē makũh, ti ti du n'aa.) ²³ Hỹ̄ kã bē hã ŷ̄ beanh: Saab hã bē an'oo bã ji t'aah masuuj noo byyh ji gahōg bã, Mosees ky n'aa jaw'yyc do ji ky daheeh do hyb n'aa, h'ëed hyb n'aa ti bē kawajããn wē ŷ̄, Saab hã aj'yy baad ŷ̄ ahub dăk do hyb n'aa? ²⁴ Daap hē ŷ̄ bē ky n'aa ety manăh. Taw'ãats hē P'op Hagă Do ky n'aa jaw'yyc do hã bē baheg'ãas ta ky n'aa —năng mã Jesus kyyh sa hã.

Rahyb n'aa newëë P'op Hagă Do H'yyb Dăng do Jesus tado bã ky n'aa hahỹ̄h

²⁵ Ti m' Jerusarēnh panang buuj wób raky hadoo:

—Hahỹ̄ nado aj'yy radaj'ëep rahanăng doo? ²⁶ Ti babă tabagëet ênh. Hajõõ mahang tabaher'ood né paawă, dooh sa kyy pé ta hã. Er wahē n'aa rahyb n'aa newë dăk apăh, P'op Hagă Do H'yyb Dăng Doo, Kristo hăd năng do tado bã tii? ²⁷ Nyy d' ti hỹ̄ éh? ãã hapăh ti hahỹ̄ aj'yy n'yy hēnh naa. Kristo hăd năng do kajaa bã, dooh ji hapëë bã n'yy hēnh tahana —năk mã sa kyyh.

²⁸ Ti hyb n'aa m', P'op Hagă Do tób n'aa bã Jesus ma metëek bã taky hadoo, tak'ëp mã ta kyyh:

—Bē hapăh mã ŷ̄, bē nooh. Bē hapăh mã n'yy hēnh naa ŷ̄, bē nooh. Dooh kēh ŷ̄ gabuuj tado bã hỹ̄ ŷ̄ bahyng. Ti awăt né hē ta ti hã ŷ̄ mejõ hyng doo. Te hub né hē ta tii. Tahajaa ji h'yy kasadëë bã

taky däng do hä. Ti dooh bë hapëë bä. ²⁹ ÿ ti hapäh. ÿ wén hapäh, ta wë naa ÿ bahyng. ÿ tamejō hyng —näng mä Jesus sa hä.

³⁰ Tii d' tabedoo do hyb n'aa m', sa wahë n'aa rakarën ramoo maso däg paawä. Dooh hajaa pé ta hä, dooh nä tadajëp do noo gó tado nä bä do hyb n'aa. ³¹ Sa wahë n'aa rakarën ramaso däg né paawä, hajök mä ta hä h'yy kae padëek. Hahÿÿ da m' sa kyyh:

—Kristo, P'op Hagä Do Ky Däng Do kajaa bä, dooh tapehuuj da hahÿ pehuunh do bahănh† —näk mä sa kyyh.

³² Ti m' Pariséw ramaa napäh bä ta tii da Jesus ky n'aa rabaheer'oot bä, P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'oooh do sa wahë n'aa daheeh ramejũũ, P'op Hagä Do tób n'aa warahén n'aa Jesus ramasoo hyb n'aa.

³³ Ti m' Jesus ky hadoo:

—ÿ aym nä bë pa, ta jawén ÿ babaaj hōm hä ÿ mejō hyng do wë. ³⁴ ÿ da bë esoos tii bä. Dooh da ÿ bë awyyd bä, bë nahajaa do hyb n'aa bë ahōm bä ÿ hawät hēnh —näng mä Jesus.

³⁵ Ti m' Judah buuj sa wahë n'aa rabaheer'oot ta tii d' tedoo do ky n'aa. Dooh tagah'ood nä bä sa hä taheer'oot doo. Hahÿÿ da m' sa kyyh:

—N'yy hēnh g'eeh tabahōm ãã naw'yyt, tahanäng doo? Gereg sa panang hēnh g'eeh ti tahahōm, ër wakãän wób rahabong hēnh? Gereg buuj g'eeh tama met'ëeg kân? ³⁶ Nyy d' tahanäng pé ti: “ÿ da bë esoos tii bä. Dooh da ÿ bë awyyd bä, bë nahajaa

† **7:31** Sa hä m', Jesus né hë ti Kristo.

do hyb n'aa bē ahōm bā ŷ hawät hēnh”, tahanäng doo? —näk mä sa kyyh.

³⁷ Tagadēeg ub rataheb'ēēs do ā n'aa, tak'ēp rahyb n'aa jew'yyk. Tii bā kā m', ti noo gó kā m' Jesus bas'ēeg gēēt. Ti m' taky hadoo, tak'ēp mä ta kyyh:

—Taw'āāts hē hoo kaanh do hadoo do ta hā, wē ŷ tabana tabeēek do hadoo hyb n'aa. ³⁸ Hahỹ da P'op Hagä Do kyy kerih doo: “Hā ŷ h'yy ka'eeh do h'yyb gó naa ganyyh da ji h'yyb bed'ēep do naeng n'aa” —näng mä Jesus.

³⁹ P'op Hagä Do Sahee tahanäng pé tii, Jesus hā h'yy ka'eeh do ta jawén ragadoo doo kā. Dooh Jesus an'oo nā bā ti noo gó P'op Hagä Do Sahee, dooh tadajēb nā bā, dooh taganā wäd nā bā, dooh P'op Hagä Do wē takawehēē dāk doo hēnh tas'ēeg nā bā do hyb n'aa.

⁴⁰ Jesus her'oot do ta wób ramaa napäh bā m', raky hadoo:

—Hahỹ né ti P'op Hagä Do ky n'aa rod, P'op Hagä Do Ky Däng Doo —näk mä sa kyyh.

⁴¹ Ta wób mä raky hadoo:

—Hahỹ né hē Kristo häd näng doo —näk mä sa kyyh.

—Dooh. Garirej häj n'aa hēnh naa nado Kristo bana —näk mä ta wób. ⁴² —Dawi panaa da ta ti Kristo. Panang Berēnh häd näng doo bā naa, Dawi panang paa bā naa Kristo bana da, näng P'op Hagä

Do kyy kerih do hã‡ —näk mä sa kyyh.

⁴³ Sa h'yyb retyn hõm kãn mä Jesus ky n'aa hã.

⁴⁴ Ta wób rakarën paawä Jesus ramaso däk. Ti hadoo né hẽ m', dooh ta hã moo däng péh.

⁴⁵ Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa warahén n'aa, ramejõ nä do Jesus ramasoo hyb n'aa paawä, abaa j h'ũũm P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa sa wë, Pariséw sa wë na-ããj hẽ. Ti m' rabeanh sa hã:

—Hëd n'aa bẽ manana wät? —näk mä sa kyyh warahén sa hã.

⁴⁶ Ti m' warahén raky hadoo:

—Dooh noo gó her'oot pé ta ti aj'yy her'oot doo da —näk mä sa kyyh.

⁴⁷ Ti m' Pariséw raky hadoo warahén sa hã:

—Bẽ na-ããj hẽ tawadii? —näk mäh. ⁴⁸ —Dooh ër wahë n'aa raky dahé bã ta hã. ãã Pariséw, ãã na-ããj hẽ dooh ãã ky dahé bã ta hã. ⁴⁹ H'yy gatamah ti hajõk do ta hã ky dah'eeh doo. Dooh Mosees ky n'aa jaw'yyk do rahapëë bã, ti rawén sũüt. P'op Hagä Do was'ee bong ti ta ti hajõk doo —näk mä Pariséw sa kyyh warahén sa hã.

⁵⁰ Ti m' sa seeh, Nikodēm häd näng doo, Jesus wë hegãã wät doo, ky hadoo ta wób sa hã:

⁵¹ —Dooh ër ky n'aa jaw'yyk do an'oo bã daap hẽ ër ky n'aa ety bã ër da hadoo doo. Taw'ããts hẽ pooj jé ër beanh ta hã tamoo wät doo, tama metëek doo, ër ky n'aa napäh hyb n'aa —näng mä Nikodēm.

‡ **7:42** Se hub né hẽ rahe'oot doo. Berënh panang bã né hẽ Kristo häd näng do benäng, P'op Hagä Do kyy kerih do ky däng. Rawén ky nadah'eeh, dooh rahapëë bã do hyb n'aa Berënh panang bã né hẽ Jesus benäng. Sa hã m' Garirej häj n'aa bã naa Jesus, tii bã tabawëë gëët do hyb n'aa.

52 Ti m' ta wób raky n'aa rejã kãn, ti m' raky hadoo ta hã:

—Ōm na-ãāj né hẽ apäh Garirej hẽnh naa? —näk mäh. —P'op Hagä Do kyy kerih do hã mahegãã bä, mabahapäh, P'op Hagä Do ky n'aa rod dooh Garirej häj n'aa hẽnh naa tana bä —näk mä sa kyyh Nikodēm hã.

[53 Ti m' sahõnh hẽ rabahõm sa tób hẽnh.

8

ÿñh ta patug nadoo do sii haỹñh do raky n'aa tapaa do panyyg n'aa hahỹñh

¹ Ti m' Jesus baym panang bahãnh péj, waëë Oriib häd näng doo bä. ² Jati péh, bap paah, Jesus bahõm ãnh p'aa hẽnh P'op Hagä Do tób n'aa hẽnh. Hajõk kata däk ta wë, P'op Hagä Do tób n'aa w'oo hã. Ti m' tabahyy sooh, ti m' tama met'ëëg kãn. ³ Ti m' Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo, Pariséw sa daheeh, ramanaa ÿñh ta patug nadoo do sii haỹñh doo, ta wób raw'yyt doo. Ti m' ÿñh ramejũũ hajõõ gó tabag'ëëd däk hyb n'aa. ⁴ Ti m' Jesus hã raky hadoo:

—Ma matëg, —näk mäh —hahỹ ÿñh raw'yyt ta patug nadoo do sii tabaỹñh bä —näk mäh. ⁵ —Ër ky n'aa jaw'yyk do hã ër Mosees mejũũ, pä me ji daj'ëep ta ti hedoo do hyb n'aa. Nyy da a hã pé ji bad'oo? —näk mä sa kyyh.

⁶ Ta tii da rawén ke'aanh, rakarën Jesus kyyh hã rabaw'yyt raky n'aa tapaa do ky n'aa. Ti m' Jesus nu wajakoo sooh, tama poo me tũũ taberih.

⁷ Raky n'aa h'ũũm do hyb n'aa, as'ëëg gëët, ti m' taky hadoo sa hã:

—Taw'ãäts hē bē mahang nesaa do h'yyb gó nanäng doo, ti pooj jé hakut pä me —näng mä Jesus sa hä.

⁸ Ti m' p'aa hēnh tanu wajakoo sooh ēnh. Tũũ m' taberih p'aa hēnh. ⁹ Ta tii d' Jesus bedoo bä sa hä, rabahôm kân sét kenäh hõm. Wahēh hedoo do ti pooj jé hah'ũũm. Jããm né hē haym Jesus. Ýñh hayyw gēet ta pa. ¹⁰ Ti m' Jesus as'ēeg gēet, ti m' ýñh hä taky hadoo:

—N'yy hēnh ta wób? Dooh õm ky n'aa etyy péh?
—näng mä Jesus ta hä.

¹¹ —Dooh. Tabad'op hē —näng mä ýñh kyyh.

Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Ý na-ããj hē, dooh õm ý ky n'aa ety bä. Ahõm kä. Meréd hõm hýý kä nesaa do sahõnh hē —näng mä Jesus ta hä.]

Jesus badäk hahýý bä habong do sa h'yyb tym bag hadoo do ky n'aa hahýýh

¹² Ti m' p'aa hēnh Jesus baher'oot kata b'ēeh do sa hä. Hahýý d' mä ta kyyh:

—Badäk hahýý hä habong do sa h'yyb bag hadoo ýñh. Hä ý ky dah'eeh doo, dooh tabad'op hē badagyp do hadoo doo gó, nesaa doo gó, raboo bä tii. Ti anäng da sa wē sa h'yyb bag, P'op Hagä Do wē ji ted'ēep doo, ta pa ji bawäd had'yyt hē hanoo doo —näng mä Jesus kyyh.

¹³ Ti m' Pariséw raky hadoo ta hä:

—A mab hē, a daaj hē maky n'aa her'oot a ky n'aa —näk mäh. —Dooh Mosees ky n'aa jaw'yyk do an'oo bä ji mab hē, ji daaj hē, ji ky n'aa ji her'ood bä. Ti hyb n'aa taw'ãäts hē nado ta ti maher'oot doo —näk mä sa kyyh.

14 Ti m' Jesus ky hadoo:

—Map ŷy hē, daj ŷy hē, kēh ŷ n'aa ŷ her'ood né paawä, né hup ŷ né hē ta ti ŷ her'oot doo. ŷ hapäh ti n'yy hēnh ŷ bana, ŷ hapäh ti n'yy hēnh ŷ bahōm, né hup ŷ né hē ŷ wén näng. Bē tii, dooh bē hapēē bā n'yy hēnh ŷ hana, n'yy hēnh ŷ bahōm. 15 ŷ bē ky n'aa tapaa j'ooj hanäng do hā bē hapäh do hā. ŷ dooh ŷ ky n'aa tapaa péh. 16 Sa hā ŷ ky n'aa ety bā paawä, baad paawä ŷ ky däng sa hā, map ŷy hē nadoo do hyb n'aa ŷ ky n'aa etyy. Ti anäng hā ŷ ky masa doo. Ee, hā ŷ mejō hyng doo, ti né hē ŷ taky masa —näng mäh. 17 —Pawóp hē ajyy séd demuun raheer'ood bā, baad ub tii, ji ky daheeh sa kyyh, bē ky n'aa jaw'yyk do mejūū doo. 18 Tii d' né hē āā bad'oo. ŷ her'oot kēh ŷ n'aa. Ee, hā ŷ mejō hyng doo, ŷ taky masa kēh ŷ n'aa hā —näng mä Jesus kyyh Pariséw sa hā.

19 Ti m' rabeaaj kän:

—N'yy hēnh a yb? —näk mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—Dooch ŷ bē hapēē bā. Dooch né hē Ee bē hapēē bā ēnh —näng mäh. —ŷ bē hapēē bā paawä, Ee na-āāj hē paawä bē hapäh —näng mä Jesus kyyh.

20 P'op Hagä Do matym n'aa rabeheeno do hood basooch do pa Jesus baher'oot tii, tama met'ëek bā P'op Hagä Do tób n'aa yt hā. Rakarēn né paawä ramasoo, dooh ta hā moo däng péh. Rawén moo nadäng, dooh takaja nä bā tadajēp do heen n'aa kã.

21 Ti m' p'aa hēnh Jesus baher'ood wät sa hā:

—ŷ da ahōm bē mahānh. ŷ d' bē esoos. Nesaa do anäng nä da bē hā bē dejēp. ŷ hahōm hēnh, dooh bē haja bā bē ahōm bā —näng mä Jesus.

²² Ta tii d' tabedoo do hyb n'aa rakeaj kån mä sa hã hẽ né hẽ. Hahỹỹ d' mä sa kyyh:

—Nyy d' tahanäng pé g'eeh: “Ỹ hahõm hẽnh dooh bẽ haja bã bẽ ahõm bã”, tahanäng doo? Ta daaj hẽ g'eeh takadaj'ëep? —näk mä sa kyyh.

²³ Ti m' Jesus ky hadoo ãnh sa hã:

—Babã naa bẽ ti hỹỹh. P'op naa ỹ ti hỹỹh. Badäk hahỹỹ bã naa bẽ ti hỹỹh. Ỹ ti dooh. Dooh badäk hahỹỹ bã naa tado bã ỹỹh. ²⁴ Nesaa do anäng nä da bẽ hã bẽ dejëp, näng ỹỹh. Ỹ né hẽ ti hawäd had'yyt do bẽ ky nadahé bã, bẽ da dejëp né hẽ nesaa do bẽ h'yyb tym gó anäng nä —näng mä Jesus.

²⁵ Ti m' raky gakog hõm:

—Jaa ãnh õm? —näk mä sa kyyh.

—Pooj jé bẽ ỹ maher'oot do né hẽ —näng mä Jesus.

²⁶ Ti m' taky hadoo ãnh:

—Ti anäng nä wẽ ỹỹ hajõng nä bẽ ỹ ky n'aa tapaa do pan'aa —näng mäh. —Te hub né hẽ hã ỹ mejõ hyng do her'oot doo. Tahajaa ji h'yy kasadëe bã taky däng do hã. Ỹ tamaher'oot do né hẽ ti ỹ her'oot do badäk hahỹỹ hã habong do sa hã —näng mä Jesus.

²⁷ Dooh m' rah'yy genä bã ta Yb ky n'aa Jesus her'oot bã. ²⁸ Ti hyb n'aa m' Jesus ky hadoo sa hã:

—P'op, b'aa hã Aj'yy Hadoo Do Hỹ Pong Jé Hana Do bẽ basäg häng do jawén paa bã, ỹ né hẽ ti hawäd had'yyt do tii bã bẽ h'yy genä kån. Dooh daj ỹỹ hẽ ỹ moo wät péh, ỹ her'oot péh, ti noo gó kã bẽ bahapäh. Ti noo gó kã bẽ bahapëe kån hahỹỹh: Jããm hẽ ỹ her'oot bẽ hã, Ee ỹ tama metëek doo.

²⁹ Hã ỹ mejõ hyng do awäd had'yyt hẽ si ỹỹ. Dooh

ÿ teréd bã, tagen'aak do ÿ moo wäd had'yyt do hyb n'aa —näng mä Jesus kyyh.

³⁰ Ta ti tabaher'oot bã m', hajök h'yy kae padäg kãn ta hã.

Nesaa do moo wät doo, nesaa do karom, ky n'aa hahÿÿh

³¹ Ti m' Judah buuj ta hã h'yy kae padëek do hã Jesus ky hadoo:

—ÿ ma metëek do bë ky dahé had'yyt bã, hëp ÿ hata heh'äät padäg bë tii bã. ³² Bë hapäh da tii bã baad hadoo do ky n'aa. Baad hadoo do ky n'aa bë da ted'ëep, baad bë babok hyb n'aa kã —näng mä Jesus sa hã.

³³ Ti m' raky hadoo:

—H'ëed hyb n'aa tii da mabaher'oot? Abaraãm panaa né hë ti ãäh. Dooh noo gó ta wób sa karom kanep'aak do ãã ado bã. Nyy d' mahanäng pé ta ti maher'oot doo? —näk mä sa kyyh.

³⁴ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Né hup ÿ né hë hahÿ ÿ her'oot doo: Nesaa do moo wät doo, nesaa do karom né kã tii. ³⁵ Dooh da ta kariw n'aa tób yt hã ta karom awäd had'yyt hë. Jããm né hë ta t'aah hadoo do ti haym ta tób bã. ³⁶ Ti hyb n'aa, P'op Hagä Do T'aah bë tedëeb bã, baad né tii bã bë baboo kãn, nesaa do karom nado boo bëeh —näng mäh. ³⁷ ÿ hapäh, Abaraãm panaa né ti bëeh. Ti hado né paawä, ÿ bë karën ÿ bë daj'ëep, baad takanejäk do hyb n'aa bë h'yyb gó ÿ ma metëek doo. ³⁸ Bë ÿ ma metëek Ee metëek do hã ÿÿ. Bë tii, bë yb wë bë ma kametëek doo, ti bë moo bok —näng mä Jesus sa hã.

³⁹ Ti m' raky hadoo:

—Abaraãm ti ãã wahë makũũh —näk mä sa kyyh.
Ti m' Jesus ky hadoo:

—Abaraãm panaa bë do bä paawä, Abaraãm bad'oo doo da paawä bë bad'oo —näng mä Jesus.
⁴⁰—Baad hadoo do ky n'aa, hã ÿ P'op Hagä Do an'oo däk do bë ÿ maher'oot. Tii d' né paawä ÿ metëëk bë hã, bë karën ÿ bë daj'ëëp. Dooch paa ta tii da Abaraãm adoo bä. ⁴¹ Bë yb moo wät do ti ta ti bë moo bok doo —näng mä Jesus sa hã.

Ti m' raky hadoo:

—Ãã yb daap nado. Jããm né hë P'op Hagä Do ãã Yb. Ta taah heh'äät ãã —näk mä sa kyyh.

⁴² Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—P'op Hagä Do tado bä paawä bë Yb, bë kamahã paawä ÿÿh, P'op Hagä Do wë ÿ bana do hyb n'aa. Dooch këh ÿÿ gó tado bä ÿ bahyng. Ti né hë ti hã ÿ mejõ hyng doo. ⁴³ Hëd n'aa ti taganahoot bë hã, ÿ her'oot doo? Bë h'yyb gó tawén ganahoot, këh ÿ bë ganadoo do hyb n'aa. ⁴⁴ Dijab taah bëëh. Takarën do bë karën bë moo bok. P'ooj ub, tadu däk noo gó, dahej'ëëp do né paa tii. Dooch baad hadoo doo, heh'äät ub do ky n'aa tagenaag bä. Dooch baad hadoo do ky n'aa ta h'yyb gó tabawäd bä. Daap tamenyyh bä, ta kyyh né hë ti ta her'oot doo. Daap menyyh do tii. Daap menyyh do yb né tii. ⁴⁵ Baad hadoo doo, heh'äät ub do ky n'aa ÿ her'oot do hyb n'aa ÿ bë ky nadaheeh. ⁴⁶ Jaa bë mahang hajaa pé nesaa do hã ÿ taky n'aa tapa bä? Baad hadoo do ky n'aa ÿ her'oot. H'ëëd hyb n'aa ÿ bë ky nadaheeh? ⁴⁷ P'op Hagä Do taah hedoo do ramaa newëë P'op Hagä Do her'oot doo. Bë tii, dooch P'op Hagä Do taah bë do bä, ti hyb n'aa bë

wén maa nanewëë ta kyyh –näng mä Jesus kyyh sa hä.

⁴⁸ Ti m' Judah buuj sa wahë n'aa raky hadoo Jesus hä:

–Baad né äã ky kajäk. Samarija buuj né òm!* Karap'ar h'yyb nesaa do a hä adäk! –näk mä sa kyyh Jesus hä.

⁴⁹ Ti m' Jesus ky hadoo:

–Dooh. Dooh karap'ar h'yyb nesaa do adäg bä hä ÿÿ –näng mäh. ÿ ti hÿÿh, ÿ weh'ëeh Ee. Bë tii, ÿ bë ky n'aa rejää. ⁵⁰ Dooh ÿ as'ũüd bä ÿ raweh'ëeh doo. Sét hë ti hawät ÿ raweh'ëeh karën doo. Ti né hë ti taky däng ji hä baad ji hado bä, baad ji nado bä. Bë nado ti ky kajäk doo. ⁵¹ Né hup ÿ né hë hahÿ ÿ her'oot doo: ÿ ma metëek do ky daheeh doo, dooh tadajëb wäd bä –näng mä Jesus sa hä.

⁵² Ti m' Judah buuj sa wahë n'aa raky hadoo:

–Äã hapäh né hë hÿÿ kä, karap'ar h'yyb nesaa do a hä adäk né hë –näk mäh. –Abaraãm dajëp paah, P'op Hagä Do ky n'aa rod dejëp né paah, ti hadoo né hë, jé mama metëek do ky daheeh doo, dooh tadajëb bä, näng òm. ⁵³ Äã wahë makü Abaraãm bahänh g'eeh òm? Abaraãm dajëp paah, ti hadoo ënh P'op Hagä Do ky n'aa rod p'ooj ub habok do paah. Jaa òm a hä péh? –näk mä sa kyyh.

⁵⁴ Ti m' Jesus ky hadoo:

–Daj ÿÿ hë ÿ kawehëë bä paawä, dooh taw'ääts hë tado bä ta tii. Ee, bë h'yy kaha'eeh bë hanäk doo, ti né ti ÿ taweh'ëeh. ⁵⁵ Dooh bë hapëë bä

* **8:48** Sa maji hadoo Samarija buuj. Dooh ragenaag bä Samarija buuj. Samarija buuj né òm Jesus hä rawén her'oot, raky n'aa ej'ees hyb n'aa.

tii. Ỹ ti hapäh. “Dooħ ỹ hapëë bä”, ỹ noo bä paawä, ỹ paawä noo kanesa bë nemuun. Ỹ hapäh né hē ti P'op Hagä Doo. Ỹ ky daheeh ta kyyh. ⁵⁶ Abaraām, bë wahë makũũh, tsebee wät ỹ kajaa noo gó tabahapäh bä. Tahapäh né paah† —näng mä Jesus.

⁵⁷ —Ōm ky kew'oonh ta ti maher'oot do hä —näk mä Judah buuj sa wahë n'aa. —Dooħ mawah'ëë nä bä, dooh 50 ta baab mado nä bä, mahapäh mä Abaraām a nooh —näk mä sa kyyh.

⁵⁸ Ti m' Jesus ky hado kån:
—Né hup ỹ né hē hahỹ ỹ her'oot doo: Abaraām benäng do pooj jé ỹ awäd däg né hē! —näng mä Jesus sa hä.

⁵⁹ Ti m' ta ti ramaa napäh bä, rabasog padëek pä, ta hä radewëes hyb n'aa paawä, radajëeb paawä. Ti Jesus kejën hõm. Ahõm P'op Hagä Do tób n'aa bä naa.

9

Ty tamah do panyyg n'aa hahỹh

¹ Tamahõm me tabahapäh aj'y ty tamah doo. Ta hä d' né hē m' tabenäng bä. ² Ti m' ta ma matëg rabeaanh:

—Ma matëg —näk mäh. —H'ëed hyb n'aa hahỹ aj'y tawén ty tamah tabenäng? Ta yb, ta ỹyn nesaa do ramoo bok do hyb n'aa, ta daaj hē apäh nesaa do tamoo wät do hyb n'aa? —näk mä sa kyyh.

³ Ti m' Jesus ky hadoo:

† **8:56** 2.000 ta baab Jesus bewäd hyng do pooj jé Abaraām bawät paah. P'op Hagä Do metëeh paa Abaraām hä, badäk hahỹh bä tabawät nä bä.

—Dooh, ti hyb n'aa nado ti hahỹ tabahadoo — nāng mäh. —Ty tamaa gó tawén enāng, ta hã P'op Hagã Do hejój kametëeh hyb n'aa —nāng mäh. ⁴ —Taw'ãäts hẽ tabawak nä bã èr moo bok, hã ỹ mejõ hyng do karēn doo. Ti awät tabadajuuh, du daa d' ji moo wät péh.* ⁵ Badäk hahỹỹ hã habong do sa h'yyb tym bag hadoo ỹyh, badäk hahỹỹ hã ỹ bawät nä bã —nāng mä Jesus kyyh.

⁶ Ta ti taky hadoo do jawén paa bã, tũũ tabetsós wät. K'ãäts me tamekuuj wät, ti m' aj'yy matym hã tahawug hõm mä ta uuh.

⁷ —Ahõm kä —nāng mä aj'yy hã. —Mahetsyyd a matym naēng majat do Siroéh häd nāng doo me —nāng mä Jesus aj'yy hã.

(“Mejũũ doo”, tahanāng pé ti Siroéh.) Ti m' aj'yy bahõm kãn, tahetsyyd wät mäh, tabahapëe däg kãn mäh. Ti m' tababaaaj hõm kãn ta tób hēnh.

⁸ Ti m', ta tób pa haj'eenh doo, pooj jé dajëēr tabehetsë bã hep'ëeh do paa m' rahapäh mä aj'yy. Ti m' raky hadoo:

—Hahỹ nado dajëēr hetsë do paah? —näk mä sa kyyh.

⁹ Ti né m' ta wób sa hã. Ta wób raky hadoo:

—Dooh ti tado bã —näk mäh. —Ta da hed'op —näk mäh.

—Ỹ né tii —nāng mä aj'yy ty tamah do paa kyyh.

¹⁰ Ti m' rabeaaaj kãn:

—Nyy da mabahapëe däk? —näk mä sa kyyh.

¹¹ Ti m' aj'yy ky hadoo:

—Aj'yy, Jesus ramaneëēnh doo, mekuuj wät k'ãäts, tii bã matym ỹỹ hã tahawug hõm ta uuh.

* **9:4** Taw'ãäts hẽ ji moo wät ji bahajaa nä bã, tahanāng pé m' tii.

Siroéh hēnh ỹ tamejũũ, ỹ bahets'yyt hyb n'aa. Ỹ ahõm, ỹ hetsyyd wät, ti ỹ bahapëë däg kãn –näng mä aj'yy kyyh.

¹² –Ny tawät ti aj'yy? –näk mä ta hã.

–Dooh ỹ hapëë bã –näng mä aj'yy kyyh.

Pariséw rabeaanh do aj'yy ty tamah do paa hã ky n'aa hahỹh

¹³ Ti m' ramahũũm mä aj'yy ty tamah do paa Pariséw sa wë. ¹⁴ Saab né hë paa m' k'ããts Jesus mekuuj wät, aj'yy taty nä däk. ¹⁵ Ti m' aj'yy hã Pariséw rabeaanh nyy da ta matym nyy däg kãn. Ti m' aj'yy ky hadoo:

–K'ããts me matym ỹ tabahawug wät. Ỹ hetsyyd wät. Hỹh kã ỹ bahapëë däk –näng mäh.

¹⁶ Ti m' Pariséw wób raky hadoo:

–Dooh P'op Hagä Do mejũũ do tado bã ta ti aj'yy. Dooh Saab hã ky n'aa kajew'yyk do taky dahé bã –näk mä sa kyyh.

Ti m' ta wób raky gadoo:

–Nesaa do moo hew'ëët do tado bã paawä, dooh paawä tahaja bã hahỹ hadoo do meuj n'aa näng do tapahuuj bã –näk mä ta wób sa kyyh.

Séd h'yyb nehedo boo m' Jesus hã.

¹⁷ Ti m' p'aa hēnh rabeaaj wät aj'yy hã:

–Nyy d' mabaher'oot ta ti aj'yy ky n'aa? Õm né ti tamatym nä däk –näk mä sa kyyh.

Ti m' aj'yy ky hadoo:

–P'op Hagä Do ky n'aa rod né hë tii –näng mäh.

¹⁸ Dooh nä Judah buuj sa wahë n'aa raky dahé nä bã aj'yy ty tamah doo, dooh né hë m' raky dahé nä bã aj'yy ty nyy däk doo. Ti hyb n'aa m' ta yb, ta ỹñ ranaëj kãn. ¹⁹ Ti m' rabeaanh sa hã:

—Bē t'aah né hahỹỹh? —näk mäh. —Hahỹ né hē ti ty tamah do bē hanäk doo, tabenäng noo gó? Nyy da tabahapēē däk hỹỹ kā? —näk mä sa kyyh ta yb sa hä.

²⁰ Ti m' ta yb raky hadoo:

—Äã t'aah né ti ta tii. Ta hä d' né hē tabenäng —näk mäh. ²¹ —Dooh äã hapēē bä nyy da taty nyy däk, jaa ty nä däk. Ta hä bē eaaj. Wah'ēē tii, karapee nado. Tahajaa ta her'ood bä ta daaj hē ta ky n'aa —näk mä sa kyyh.

²² Hahỹỹ d' paa m' Judah buuj sa wahē n'aa sa kyyh: “Äã ado nyyh da, Jesus ti Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Do hanäng doo. Dooh da äã gado wäd bä tób P'op Hagä Do panyyg äã yd naherot do yt hä”, näk mä sa kyyh. Ti hyb n'aa m' ta yb tii da rawén edoo. Judah buuj sa wahē n'aa rajeỹỹm. ²³ Ti hyb n'aa m', “Wah'ēē däg. Ta daaj hē taba her'oot”, rawén näng.

²⁴ Ti m' p'aa hēnh ěnh ranaēēnh sa wē ty tamah do paah. Ti m' raky hadoo ta hä:

—P'op Hagä Do hä maky dēē te hub tado bä! Baad maher'ood! —näk mäh. —Äã hapäh né hē, nesaa do moo hew'ēēt do ti ta ti aj'yy —näk mä sa kyyh.

²⁵ Ti m' aj'yy ky hadoo:

—Dooh ỹ hapēē bä nesaa do moo hew'ēēt do tado bä, nesaa do moo hew'ēēt do tanado bä. Sét hē ti ỹ hapäh: Ty tamaa né paa ỹỹh, ỹ taty nä däk —näng mä aj'yy Pariséw sa hä.

²⁶ Ti m' p'aa hēnh rabeaanh ěnh:

—Nyy da tabad'oo? Nyy da õm taty nä däk? —näk mäh.

27 —Bē ŷ maher'ood wāt. Dooh ŷ bē ky dahé bā. Héd n'aa bē karēn p'aa hēnh ŷ baher'oot? Bē na-āāj né hē bē karēn ta ma matēg bē bahadoo? —nāng mā aj'yy sa hā.

28 Ti m' raky n'aa rejāā aj'yy. Ti m' raky hadoo ta hā:

—Ōm ti ta ma matēg! Mosees ma metēek do āā ti hŷh! 29 P'op Hagā Do her'oot paa Mosees hā. Ti ti āā hapäh, āā ky n'aa napäh. Ta ti aj'yy, dooh āā hapēē bā n'yy hēnh naa tii —nāk mā sa kyyh.

30 Ti m' aj'yy ky hadoo:

—B'ēs ky kewooj éh. ŷ né matym nyy dāg paawā tamo haj'aa, dooh m' bē hapēē bā, bē nooh. 31 Ji hapäh né ti hahŷh: Dooh P'op Hagā Do maa newē bā nesaa do moo heb'ooh doo. P'op Hagā Do weh'ēeh doo, takarēn do moo heb'ooh doo, ti né hē ti tamaa newēē. 32 Pooj jé tadu dahāng noo gó, dooh ji ky n'aa napäh pé ty tamah doo gó henāng do hapēē dāk doo —nāng mäh. 33 —P'op Hagā Do wē naa tanado bā paawā, dooh paawā tahajaa péh, tabad'op hē —nāng mā aj'yy kyyh sa wahé n'aa sa hā.

34 Ti m' raky gadoo:

—Nesaa do a hā anāng mabenāng, āā mama metēek? —nāk mā sa kyyh aj'yy hā.

Ti m' rah'eed nyyh mā P'op Hagā Do panyyg rayd naherot doo bā naa. Dooh m' ran'oo wād bā tajēē wād bā p'aa hēnh t'īī hēnh.

H'yy ganehot do sa ky n'aa hahŷh

35 Ti m' Jesus ky n'aa napäh aj'yy rah'eed nyyh doo. Aj'yy tamamuun bā, taky hadoo ta hā:

—Ōm h'yy ka'eeh Aj'yy Hadoo Do Hỹ Pong Jé Hana Do hã? —teanh mä ta hã.

³⁶ Ti m' aj'yy ty tamah do paa ky hadoo:

—Jaa tii? Ỹ mamaher'ood, ta hã ỹ h'yy ka'eeh hyb n'aa —näng mä ta kyyh.

³⁷ Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Mahapäh paah. Ỹ tii, a sii her'oot doo —näng mäh.

³⁸ Ti m' aj'yy ky hadoo:

—A hã ỹ h'yy kae däg kän, hyb n'aa jawyk doo —näng mäh.

Ti m' ta taron nuu me m' aj'yy bahyy häng Jesus wë, Jesus taweh'ëeh hyb n'aa.

³⁹ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Ỹ wén hyng babä, ỹ ky n'aa etyy hyb n'aa sa hã, ty temah do ỹ ty nä padëek hyb n'aa, matym enäh do ranahapäh hyb n'aa, rah'yy ganahoot hyb n'aa —näng mä Jesus kyyh.

⁴⁰ Ti m' Pariséw wób ta sii habong do ramaa napäh ta her'oot doo. Ti m' rabeanh ta hã:

—Nyy d' mahanäng pé tii? ãã sii hẽ ty temah mahanäng? —näk mä sa kyyh.

⁴¹ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Ty temah do bë hado bä paawä, bë h'yy ganah'ood bä paawä, bë h'yyb haj'aa hẽ nado tii, hã ỹ bë h'yy kana'eeh doo —näng mäh. “ãã hapäh, ãã h'yy ganäng a hã”, bë hanäk do hyb n'aa, bë h'yyb haj'aa hẽ né hẽ hã ỹ bë h'yy kana'eeh doo —näng mä Jesus kyyh Pariséw sa hã.

10

B'éé hagã n'aa heh'äät do panyyg n'aa hahỹyh

¹ Ti m' Jesus ky hadoo ěnh, panyyg ky n'aa gó tabenaa wät:

—Né hup ŷ né hě hahŷ ŷ her'oot doo: B'ée hood kahadě do noo me najěě suun doo, ta hadě pong jé gatsěk doo, baretsěk doo tii, kamaj'ĩ doo tii.

² Ta noo me hajěě suun doo, ti né hě ta masāāh b'ée hagā n'aa. ³ B'ée hagā n'aa kajaa bā kā, ta noo hagā n'aa tagas'ěes ta nooh tabajěě suun hyb n'aa. Ta masāāh hā ramaa napāh ta kyyh, sét ken'yyh tanaěěnh bā sa hād me. Ti tamahũũm kån ta masāāh ta w'oo hā. ⁴ Sahõnh hě ta masāāh tamanyyh do jawén paa bā kā, sa pooj jé tabahõm, tamahũũm kån. Ta masāāh ah'ũũm sa hagā n'aa jawén, ta kyyh ramepāh do hyb n'aa. ⁵ Tabad'op hě rahõm ramanepāh do jawén. Waj'aa bong ta mahānh, raky manepāh do hyb n'aa.

⁶ Ta ti ky n'aa me Jesus baher'oot sa hā. Dooh m' tagah'ood bā Parisėw sa hā ta her'oot doo. ⁷ Ti hyb n'aa m', p'aa hěnh Jesus ky hadoo sa hā:

—Né hup ŷ né hě hahŷ ŷ her'oot doo: ŷ né hě b'ée hood noo hadoo. ⁸ Sahõnh hě pój ŷŷ jé heboo nā doo, ma matėg oow hedoo doo, P'op Hagā Do H'yyb Dāng do hanāk do na-āāj, baretsėg paa tii, kamaj'ĩ paa tii.* Dooh paa raky dahé bā sa kyyh, b'ée ky nadah'eeh do hadoo sa hagā n'aa nadoo doo. ⁹ ŷ né hě b'ée hood noo hadoo. Wě ŷ nu dāng doo, edėb had'yyt hě kā nesaa do mahānh. P'op Hagā Do wě da tanu dāng. Baad tabajėng, baad tabanyyh, tawyyd had'yyt hě baad hadoo

* **10:8** Jesus ewād hyng do pooj jé, hajõk rawad'ii paawā Judah buuj. “ŷ ti Kristo, P'op Hagā Do H'yyb Dāng Doo”, nāk paa sa kyyh. Daap ramenyh tii. Sa ky n'aa né hě Jesus her'oot hahŷŷ hā.

doo, sa waa b'ée raw'yyt do hadoo. H'yyb nyyw gó, neỹm doo gó, tabawäd kán P'op Hagä Do matym gó kä. ¹⁰ Hets'ëek do rabana rabets'ëek hyb n'aa, radej'ëep hyb n'aa, ragawats'iik hyb n'aa. Ti no n'aa rabana. Dooh ti ÿ hado bä. Ỹ ahyng babä ÿ bed'ëep hyb n'aa, baad hadoo doo gó rababoo had'yyt hyb n'aa —näng mä Jesus.

¹¹ Ti m' taky hadoo ênh:

— Ỹ né hē b'ée hagã n'aa baad hadoo doo. B'ée hagã n'aa baad hadoo do kan'oo dāk da, tadajep ta masãh hyb n'aa. ¹² Sa karom, b'ée tabahag'ãas ramejũ doo, ta sãm tagadoo hyb n'aa, dooh b'ée hagã heh'äät tado bä. B'ée danäh nado tii. Eỹm wät tii, waj'aa wät tabanas'aa b'ée hek'ook do tabahapäh bä. Teréd bëeh b'ée. Tii bä awad japuk b'ée seeh, tii bä ta wób jé pad'yyt hē rawaj'aa bong ta ti hyb n'aa. ¹³ Ta sãm hyb n'aa paa ti sa karom bahag'ãas b'ée. Dooh b'ée tahyb n'aa p'eed bä. Ti hyb n'aa tawajaah. ¹⁴⁻¹⁵ Ỹ ti hỹh, b'ée hagã n'aa heh'äät hadoo. Ee, P'op Hagä Doo, ÿ tamepäh, ÿ na-ãaj hē ÿ mepäh Ee, P'op Hagä Doo. Ti hadoo né hē baad ÿ mepäh masãh haa. Masãh haa na-ãaj né hē, baad né hē ÿ ramepäh. Daj ÿh hē ÿ kan'oo dāk, ÿ dajep hyb n'aa masãh haa sa hyb n'aa. ¹⁶ Ti abong nä masãh haa hedoo do wób, bong hahỹ wób nado tii.† Ti na-ãaj né da ÿ manaa wē ÿh. Raky daheeh né da ÿh. Séd hã däg da rakata padëek, hã ÿ h'yy ka'eeh doo. Sé t né hē da ÿh, sa hagã n'aa. ¹⁷ Ỹ Ee kamahã. Ỹ tawén kamahã, daj ÿh hē ÿ kan'oo dāk ÿ dajep hyb n'aa, p'aa hēnh ÿ bedëb wät hyb

† **10:16** Judah buuj wób nadoo doo, ta jawén ta hã h'yy ka'eeh do tii.

n'aa. ¹⁸ Dooch hajaa pé ŷ daj'ëep péh. Daj ŷŷ hē ti ŷ kan'oo dāk dajëb hã. ŷ hajaa ŷ kan'oo däg bä dajëb hã. ŷ hajaa p'aa hēnh ŷ ganã wät p'aa hēnh ŷ edëb wät hyb n'aa. Tii d' né hē Ee mejũũ ŷ bad'oo –näng mä Jesus kyyh.

¹⁹ Ti m' p'aa hēnh séd h'yyb nehedo boo Jesus hã, Jesus kyyh hyb n'aa. ²⁰ Hahŷŷ da hajök do wób sa kyyh:

–Karap'aar h'yyb nesaa do ta hã adäk. Baad h'yyb nado. Hëd n'aa bë maa newëë ti ta kyyh? –näk mä sa kyyh.

²¹ Ti m' ta wób raky hadoo:

–Dooch. Dooch ti taky hado bä karap'aar h'yyb nesaa do hadäk doo. Dooch karap'aar h'yyb ta ti hadoo do ta her'ood bä. Dooch karap'aar h'yyb haja bä ty tsehët do raty nä padäg bä –näk mä ta wób sa kyyh.

Jesus kyyh raganadoo do ky n'aa hahŷŷh

²² Ti m', Jerusarēnh bä P'op Hagä Do tób n'aa hyb n'aa ratsebé do rataheb'ëës do kajaa. Tabahahëëm bawät noo gó m' tii. ²³ Jesus awät P'op Hagä Do tób n'aa yt hã, Saromãw häd näng doo bä. ²⁴ Ti m' Judah buuj sa wahë n'aa ranu get'ëë dāk Jesus. Ti m' raky hadoo ta hã:

–Jããm hē, ãã mah'yyb manepä wäd manäh! Baad ub ãã mamaher'ood hŷŷ kã òm P'op Hagä Do H'yyb Däng Do mado bä –näk mä sa kyyh.

²⁵ Ti m' Jesus ky hadoo:

–Bë ŷ maher'ood wät, dooh bë ky dahé bä –näng mäh. –Ee ky gabuuj ta ti ŷ pehuunh doo. Ti ti metëeh këh ŷ n'aa. ²⁶ Baad këh ŷ n'aa rametä né paawä bë hã, dooh bë ky dahé bä. Bë wén

ky nadaheeh, dooh masāh haa b'éé wób bē do bā. ²⁷ Masāh haa b'éé raky daheeh ŷŷh. ŷ mepāh masāh haa. ŷ rahadaa had'yyt hē. ²⁸ Sa hā ŷ banoo edēb had'yyt do P'op Hagā Do pa. Tabad'op hē rahob bā tabanesaa hēnh. Dooh hajaa pé masāh haa moh ŷŷ gó naa tado hōm bā. ²⁹ Ee, masāh haa hanoo doo, tak'ēp takabaj'aa sahōnh hē sa bahānh. Ti hyb n'aa, dooh hajaa pé masāh haa tado hōm bā Ee moo gó naa. ³⁰ ŷŷh, Ee, sét āā —nāng mā Jesus.

³¹ Ti m', p'aa hēnh Judah buuj wób, Jesus majīī hedoo doo, rabasog padēek pä, ta hā radewēes hyb n'aa paawā, tadajēp hyb n'aa paawā. ³² Ti m' Jesus ky hadoo:

—Hajōng baad hadoo do Ee ky gabuuj ŷ pehuunh do ŷ metā wāt bē hā. Ny hadoo do ŷ pahuunh do p'āā bē karēn ŷ bē daj'ēēp? —nāng mā Jesus sa hā.

³³ Ti m' Judah buuj wahē n'aa raky hadoo:

—Baad hadoo do mamoo wād wāt do hyb n'aa nado ōm āā daj'ēēp pä me. Ōm a wén kut pä me, P'op Hagā Do maky n'aa rejāā do hyb n'aa. Aj'yy né paawā ōm, “ŷ P'op Hagā Doo”, mabanāng —nāk mā sa kyyh.

³⁴ Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—Hahŷŷ da P'op Hagā Do her'oot paa sa hā, bē ky n'aa jaw'yyk do hā takerih: “P'op Hagā Do hadoo bēeh.”[‡] ³⁵ Ti né hē P'op Hagā Do kyyh. Bē hapāh né hē, dooh P'op Hagā Do kyy kerih do ji haja bā ji ahŷŷd bā. Ti hyb n'aa, ajyy tamejūū do hā P'op Hagā Do ky n'aa hadoo ta hād n'oo dāg bā, ³⁶ hēd n'aa, “P'op Hagā Do maky n'aa rejāā”, bē banāng hā ŷŷ, “ŷ P'op Hagā Do T'aah”, ŷ hanāng do hyb

[‡] 10:34 Saaw-Mo 82.6

n'aa? Ỹ né hē, Ee P'op Hagä Do asēew hōm doo, tah'yyb dāng doo, wawēē hē tamejō hyng doo. ³⁷ Ỹ moo nawäd bä paawä Ee, P'op Hagä Do moo wät doo, bē ky dahé manä ỹỹh. ³⁸ Ee moo wät do ỹ moo wäd bä, ỹ bē ky nadahé nä bä, taw'ääts hē bē ky daheeh ỹ pehuunh do metēeh do hā, hēp ỹỹ gó Ee bawät, Ee h'yyb gó ỹ bawät, baad bē bahapäh hyb n'aa –näng mä Jesus kyyh sa hā.

³⁹ Ti m' p'aa hēnh rakarēn ramoo maso däk Jesus ta kyyh p'ää. Dooch m' rahaja bä. Jesus ahōm sa mahānh.

⁴⁰ Ti m' Jesus batsēg hōm p'aa hēnh tamii Joradān häd näng do ta myyj jé. Ta myyj däk hā, Jowāw nu gahem'uun do nu gemuun wät paa bä tabaym dó.

⁴¹ Hajōk an'aa ta wē. Ti m' raky hadoo:

–Dooch né paawä Jowāw nu gahem'uun do pehuuj bä, te hub né hē sahōnh hē hahỹ aj'yy ky n'aa Jowāw nu gahem'uun do her'oot do paah –näk mä sa kyyh.

⁴² Tii bä m', hajōk rah'yy kae däk Jesus hā.

11

Aj'yy Rasaro häd näng do panyyg n'aa hahỹỹh

¹ Ti m', ti awät aj'yy Rasaro häd näng doo. Nahēē näng mä Rasaro. Panang Betanija häd näng doo bä tabawät ta ānh Maah-Ta, Marija daheeh. ² Ta ti né hē Marija, Jesus tsyym hah'ook do buu benyym doo me, ta sēēn me tahawug hōm doo. ³ Ti m', Rasaro ānh ramejūū Jesus rapanäk. Hahỹỹ d' mä sa kyyh:

–Mahegāā, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk doo. Nahēē näng a najiis makamahān doo –näk mäh.

⁴ Ti m' Jesus maa napäh bä kä ta ky n'aa taky hadoo:

—Rasaro madajëp do nado ti ta nahëeh. Rasaro wén nahëe näng, P'op Hagä Do kabaj'aa do kametëeh hyb n'aa, P'op Hagä Do T'aah kabaj'aa do kametëeh hyb n'aa na-ãäj hë da ta hyb n'aa — näng mä Jesus kyyh.

⁵ Maah-Ta, Maah-Ta ãnh, Rasaro, Jesus kamahän né paawä, ⁶ dooh nayyw hë tahyb n'aa jóh bä. Pawóp nä ta ãh tatab'ëes, Rasaro nahëe näng do taky n'aa napäh bä. ⁷ Ta jawén kä Jesus ky hadoo ta ma matëg sa hä:

—Hamäh, p'aa hënh ër bah'ũm Judah häj n'aa hënh, Rasaro rahabok hënh —näng mä Jesus kyyh.

⁸ Ti m' Jesus ma matëg raky hadoo ta hä:

—Ma matëg, —näk mäh —nag'aap hë Judah buuj sa wahë n'aa rakarën òm radaj'ëëp. Hëd n'aa t'ĩ hënh makarën mababaaj hõm? —näk mä sa kyyh.

⁹ Ti m' panyyg gó Jesus ky hadoo:

—Badawëet adëb bä tabawag. Adëb bä ji awäd bä, baad ji bawät. Dooh ji tsyym poo däng péh, badäk hahÿ bag n'aa yt ji bawät do hyb n'aa —näng mäh. ¹⁰ —Badagyp doo gó ji awäd bä, daap ji tsyym poo kejak, ta bag badoh do hyb n'aa ta hä —näng mä Jesus kyyh.*

¹¹ Ti m', ta ti Jesus her'oot do jawén paa bä, taky hadoo ënh:

* **11:10** Dooh Jesus majĩ rahaja bä, dooh na-ãäj hë Nesaa Do Yb haja bä Jesus hä raj'aa ketsëe bä Jesus moo wät do nahanh nä bä, tahanäng pé m' tii. Ta see ky n'aa Jesus her'oot na-ãäj hë ta tii da. Jesus né ti badäk hahÿ hä habong do bag n'aa hadoo. Jesus sii ji nawäd bä, gadagyp doo gó hawät do hadoo ji. Nesaa do j'aa ketsë tii bä ji hä.

—Ēr najiis Rasaro aã jëng. Ỹ ahõm dó t'ĩ hënh ỹ mebeë nyy hyb n'aa —näng mä Jesus.

¹² Ti m' ta ma matëg raky hadoo:

—Ãã wahë n'aa, —näk mäh —tabaỹỹh bã, has'oo däk da —näk mä sa kyyh.

¹³ Dajëp né hë Rasaro, näng Jesus. Aỹỹh ta ma matëg red'oo. ¹⁴ Ti m' baad ub Jesus baher'ood kãn sa hã:

—Dajëp Rasaro ỹ hanäng doo —näng mäh. ¹⁵ — Baad tanyy ỹ badoh t'ĩ hënh tadajëp do hã, hã ỹ bë h'yy kae kãn hyb n'aa kã —näng mäh. —Hamäh, ër ah'ũm t'ĩ hënh —näng mä Jesus kyyh.

¹⁶ Ti m', Toméh, “Kawareeh” ramaneëenh doo, ky hadoo ta wób sa hã:

—Hamä ta sii, ta sii ër dejëp hyb n'aa[†] —näng mä Toméh kyyh.

¹⁷ Ti m' panang Betanija bedaa däk bã, Jesus ky n'aa napäh, ji meheet pé däg mä ta äh Rasaro pä gabaho doo gó radakä jëng doo.

¹⁸ Edah panang Betanija, Jerusarënh bã naa. ¹⁹ Ti hyb n'aa hajök Judah buuj sa wahë n'aa hedoo doo, ta wób na-ããj mä an'aa Maah-Ta wë, Marija wë rah'yyb en'yym hyb n'aa, rahyb n'aa natón hyb n'aa sa hỹỹj makũh. ²⁰ Ti m' Maah-Ta ky n'aa napäh bã Jesus kajaa, anyyh mä ta tób bã naa, ahõm ta wë. Marija ahäng mä sa tób yt hã.

²¹ Ti m' Maah-Ta kajaa Jesus wë kã, ti m' taky hadoo ta hã:

[†] **11:16** Dooh tahajõõ nä bã ta äh, t'ĩ hënh Jesus majĩ rakarën radaj'ëëp Jesus. T'ĩ hënh Jesus matëh do hyb n'aa, Jesus radaj'ëëp Toméh ed'oo. Ti hyb n'aa tii da tawén edoo sa hã.

—Hyb N'aa Jawyk Doo, —näng mäh —babä magëë bä paawä, dooh paawä hãj ÿ dajëb bä —näng mäh. ²²—Ti hadoo né hë paawä, ÿ hapäh, P'op Hagä Do anoo né da a hã sahõnh hë ta hã maky n'aa etsëë doo —näng mä Maah-Ta kyyh.

²³ Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Ganä wät da a hÿÿj —näng mäh.

²⁴ Ti m' Maah-Ta ky hadoo:

—ÿ hapäh, ganä wät né da sahõnh hë ragenä bong do hã kä P'op Hagä Do betyn bong do hã kä banäm doo hënh, banesaa doo hënh —näng mä Maah-Ta.

²⁵ Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—ÿ né da hanoo ta ti genyy bong doo. ÿ né ti hedëb had'yyt hanoo doo. Hã ÿ h'yy ka'eeh doo, dajëb né paawä, tawäd had'yyt hë da hÿ pong jé P'op Hagä Do pa. ²⁶ Hahÿ hedëp nä doo, hã ÿ h'yy ka'eeh doo, tabad'op hë da tadajëp ta h'yyb tym. P'op Hagä Do pa had'yyt hë da tabawäd kãn —näng mä Jesus.

Ti m' Maah-Ta hã tabeaaj kãn:

—Maky daheeh ta ti ÿ her'oot doo? —näng mäh.

²⁷ —ÿÿ, Hyb N'aa Jawyk Doo. ÿ ky daheeh òm Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo, P'op Hagä Do T'aah, P'op Hagä Do ky n'aa enooh do paah —näng mä Maah-Ta kyyh Jesus hã.

²⁸ Ti m' ta ti tabaheer'oot do jawén paa bä kä m' Maah-Ta bahõm, ta ãnh Marija tanaëënh hyb n'aa. Ta m'aa hënh mä tanaëënh, ti m' taky hadoo:

—Ma matëg kajaa. Ta kyy gó òm ÿ naëënh —näng mä Maah-Ta ta ãnh hã.

²⁹ Ti m', Marija maa napäh bä ta tii, nayyw hē m' tabas'ëög geēt, ahōm kån mä Jesus wē. ³⁰ Dooh Jesus ajëe suun nä bä panang bä. Ta hã Maah-Ta mamuun doo bä tabageēt nä. ³¹ Ti m' Judah buuj tób bä hat'oonh doo, Marija h'yyb en'yym doo, rabahapäh bä nayyw hē Marija bas'ëög geēt bä, tabanyyh bä, rabahōm kån ta jawén. Kamag hakëe hēnh hahōm red'oo mäh. T'ĩ hēnh haoot red'oo mäh.

³² Ti m', Marija kajaa bä kä Jesus bageēt bä, ta taron nu paa me tabahyy häng ta wē. Ti m' taky hadoo:

—Hyb N'aa Jawyk Doo, —näng mäh —babä magëe bä paawä, hãj ŷ dooh paawä tadajëb bä —näng mäh.

³³ Ti m' Jesus bahapäh bä Marija haoot doo, Judah buuj Marija sii han'aa do na-ãj hē ha'oot doo, baad nado wäd ta h'yyb, tak'ëp tahyb n'aa tón wät. Tahyb n'aa esów wät. ³⁴ Ti m' tabeaa j kån:

—Nyy bä bë dakä jëng? —näng mäh.

Ti m' raky hadoo:

—B'ëëp, mahegãã, Hyb N'aa Jawyk Doo —näk mä sa kyyh.

³⁵ Ti m' Jesus baód wät.

³⁶ Ti m' Judah buuj raky hadoo:

—Bë hegãã, tak'ëp paa takamahån —näk mä sa kyyh.

³⁷ Ti m' ta wób raky hadoo:

—Ty tamah do taty nä däk, tanoo. Hëd n'aa tananoo hahÿ tanadajëp hyb n'aa? —näk mä sa kyyh.

³⁸ P'aa hēnh ãnh baad nado wäd Jesus h'yyb. Tak'ëp tahyb n'aa tón takajaa bä kamag basuun bä.

Pä gabaho doo gó radakä jëng. Pä gatsabak doo me ranoo gatsëë dāk. ³⁹ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bë noo gatsë do hõm —näng mäh.

Ti m' Maah-Ta, dajëp do ãnh, ky hadoo:

—Hyb N'aa Jawyk Doo, —näng mäh —buu banes'aa däg. Ji meheet pé däg ta ãh tadajëp —näng mä Maah-Ta kyyh.

⁴⁰ Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Hã ÿ mah'yy kae bä, mahapäh da P'op Hagä Do kabaj'aa doo —näng mä Jesus Maah-Ta hä.

⁴¹ Ti m' ranoo gasëëts hõm kãn. Ti m', p'op Jesus ty dëë wät taky n'aa etsëë hyb n'aa P'op Hagä Do hä. Ti m' taky hadoo:

—Taw'ãäts hë Ee. Mamaa napäh, maky daheeh ÿ ky n'aa etsëë doo. ⁴² ÿ hapäh né hë ÿ mamaa napäh, ÿ maky dahé had'yyt hë. Ta tii d' ÿ wén edoo, babä hab'ëëh do sa hyb n'aa, õm né hë ti ÿ mejõ hyng do raky daheeh hyb n'aa —näng mä Jesus kyyh P'op Hagä Do hä.

⁴³ Ti m' ta ti tabedoo do jawén paa bä kä, tak'ëp tanaëëj kãn mäh:

—Rasaro! —näng mäh. —Anäh! —näng mäh.

⁴⁴ Ti m' dajëp do paa anä kãn. Kahapõõs ta mooh, ta tsyym sii hë pãän hawak doo me. Ta matym na-ãäj mä kahabën pãän me.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bë apyn hõm pãän, baad tabahõm hyb n'aa kä —näng mä Jesus.

⁴⁵ Ti m' hajõk Judah buuj Marija heg'ãäs do Jesus pahuunh do hapäh doo, ta hä rah'yy kae padäg kãn. ⁴⁶ Ta wób ah'ũũm mä Parisëw sa wë, ramaher'oot mä Jesus mo haj'aa ky n'aa hä.

Jesus hã Pariséw rakamaj'ũ do panyyg n'aa hahỹh

⁴⁷ Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahë n'aa, Pariséw daheeh ratsyyd bong Sinedirijo ajyy n'aa, Judah buuj sa wahë n'aa he-doo doo, séd hã rakata padëek hyb n'aa. Rakata däk bä kä m', raky hadoo mäh:

—Nyy d' ër bad'oo? Bë hegãã! Hajõng hahỹ aj'yy pehuunh doo. ⁴⁸ Ër hyb n'aa nap'eed had'yyt bä tapehuunh do hã, sahõnh hë da rah'yy kae padëek ta hã, sa wahë n'aa tabahado däk hyb n'aa. Roma buuj warahén n'aa kamajë bong da ãã hã tii bä. Rado hõm da P'op Hagä Do tób n'aa. Rado hõm da ãã häj n'aa —näk mä sa kyyh.

⁴⁹ Ti m' sa seeh, Kajapas häd näng doo, ti noo gó P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahë n'aa heh'äät do ky hadoo sa hã:

—Dooh bë hapäh péh —näng mäh. ⁵⁰ —Dooh bë h'yy genä bä? Taw'ãäts hë ta ti sét né hë dajëp, sahõnh hë Judah buuj ranadejëp hyb n'aa —näng mä Kajapas kyyh.

⁵¹ Ta daaj hë tahajaa do hyb n'aa nado ta tii d' tabaher'oot. P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahë n'aa heh'äät do tado hyb n'aa, P'op Hagä Do banoo ta hã ti tabaher'oot hyb n'aa, ta pooj jé Jesus ky n'aa hã. Jesus dajëp da Judah buuj sa hyb n'aa tahanäng pé m' tii d' taher'oot doo.

⁵² Tadajëp Judah buuj sa hyb n'aa had'yyt nado. Tata däk séd hã da na-ãäj hë sahõnh hë P'op Hagä Do taah hedoo do jé pad'yyt hë habong doo.

⁵³ Ti jawén paa bä kä m', Kajapas her'oot jawén paa bä kä m', Judah buuj wahë n'aa rabaher'ood

kän nyy da da Jesus radaj'ëep.

⁵⁴ Ti hyb n'aa, dooh Jesus awäd wät bä sahõnh hē mahang kä. Ti hyb n'aa ahõm kän mä ta ma matëg sa sii kä panang Eparajīm häd näng do tabanäng hēnh, tabanawäng do nab'yy hēnh kä. T'ī hēnh rabaym dó.

⁵⁵ Tabedaa dāk bä Pas-kowa häd näng do Judah buuj rataheb'ëes doo, hajōk hah'ũum mä Jerusarenh hēnh, t'ī hēnh ratab'ëes hyb n'aa. Pas-kowa pooj jé rabahõm, sa h'yyb rabenäm hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó, baad ratab'ëes hyb n'aa.‡

⁵⁶ Jesus mä resoos P'op Hagä Do tób n'aa yt hã rabab'ëeh bä. Hahỹỹ d' mä sa kyyh:

—Nyy da bē hã? Ana g'eeh da Pas-kowa er tab'ëes bä? —näk mäh.

⁵⁷ Tii da rawén edoo, P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahē n'aa, Pariséw sa daheeh ramejũ do hyb n'aa ramaher'oot hyb n'aa Jesus rahapëe bä. Rakarēn paawä ramaher'oot ramaso dāk hyb n'aa.

12

Buu benyym do Marija ah'ook do Jesus tsyym hã panyyg n'aa hahỹỹh

¹ Ji moo oow see pé ta äh Pas-kowa häd näng do pooj jé, Jesus matëh kän panang Betanija häd näng doo hēnh, Rasaro taganyy wät do panang bä.

² Takajaa bä kä m', Jesus najiis ramoo bok Jesus raweh'ëeh do tä n'aa. Maah-Ta manaa ti hat'oonh do sa waa, sa tä. Rasaro asooh sa mahang. ³ Ti m' Marija bado dāk buu benyym do hood. Häd eh ta

‡ 11:55 Tii da P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do mejũũ paah.

hood.* Tak'öp ky n'aa gebah, heh'äät, joom nah-do häd näng do s'ëeb ti buu benyym doo. Ti m' tabahah'ook Jesus tsyym hä. Ti m' tatsyym hawug hōm ta sēen me. Jé pad'yyt hē däg tób yt hä buu benyym do buu bewäd däk.

⁴ Ti m' Judas Ikarijot häd näng doo, Jesus ma matëg seeh, ta jawén Jesus tahaëej däk doo, ky hadoo:

⁵ —Hëd n'aa buu benyym do takanes'ëëm? 300 moweed k'ääts tög hawak paawä ta sām. Ta sām ji an'oo paawä kas'uut do sa hä —näng mä Judas kyyh.

⁶ Kas'uut do tat'yyd mehīn do hyb n'aa nado ta tii da tawén her'oot. Baretsëg tii. Jesus sa dajëer hagā n'aa Judas. Tahes'ook mä ta gó radahep'ëe doo.

⁷ Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Na magëd ti ŷyñh. ŷ radakä jëng noo gó buu benāw n'aa tii d' tabad'oo. ⁸ Kas'uut do aboo had'yyt hē bē mahang. ŷ ti hÿyñh, dooh bē mahang ŷ awäd wäd bā had'yyt hē —näng mä Jesus Judas hä.

⁹ Ti nuuj jé m' hajök Judah buuj raky n'aa napëe däk Betanija bā Jesus bawäd däk doo. Ti m' rabana kån Jesus rabaheg'ääs hyb n'aa. Rasaro, dajëp do paah, Jesus ganyy wät do rabaheg'ääs hyb n'aa na-ääj né hē. ¹⁰⁻¹¹ Rasaro hyb n'aa hajök Judah buuj rahyb n'aa eréd hōm sa wahë n'aa. Jesus hä m' rah'yy kae padäg kån. Ti hyb n'aa P'op Hagā Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa Rasaro sii hē rakarën radaj'ëep.

* **12:3** Riit gó ji ety bā, ta baa bā tagadäk.

Baad Jesus ragadoo Jerusarēnh bā panyyg n'aa hahỹỹh

¹² Ti m', jati pé hajök doo, Pas-kowa hyb n'aa Jerusarēnh hēnh han'aa doo, Jesus raky n'aa napäh hana do Jerusarēnh hēnh. Ta hõõ bā tabawäd dāk.

¹³ Madyyk g'aad hadoo do rakekyyt mäh, an'yyh mä panang bā naa, Jesus ragadoo hyb n'aa. Ti m' raky hadoo, tak'ëp sa kyyh:

—P'op Hagä Do äã j'aa etsë! —näk mäh. —Ky n'aa kedëng tii, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do kyy gó hana doo!† —näk mäh. —Ky n'aa kedëng, Isaraéw buuj sa wahë n'aa! —näk mä sa kyyh.

¹⁴ Ti m' jumeto t'aah jó Jesus baso kän. Tii d' né paa ta ky n'aa, P'op Hagä Do kyy kerih doo. Hahỹỹ da takerih:

¹⁵ “Bë eỹỹm manä Sijõn‡ buuj. Bë hegää! Bë wahë n'aa ti awät da. Jumeto t'aah jó tabana.”§

¹⁶ Pooj jé dó, dooh Jesus ma matëg rah'yy genä nä bā ta ti P'op Hagä Do kyy kerih do Jesus hã kametä wät ti noo gó. Ta jawén, Jesus dajëp, Jesus ganä wät, Jesus basëek do jawén paa bā kã, rahyb n'aa es'ee däg kän ta ti ta ky n'aa kerih doo, ta hã kametëeh doo.

¹⁷ Ti m' hajök do wób, hap'ëeh do Rasaro Jesus ganny wät doo, rahe'oot mä ta wób sa hã. ¹⁸ Ti hyb n'aa kã m', ta ti Jesus pahuunh do raky n'aa

† **12:13** Saaw-Mo 118.25-26 ‡ **12:15** Jerusarēnh panang ti Sijõn. § **12:15** Sakarija 9.9

napäh do hyb n'aa, hajõk an'yyh panang bä naa Jesus ragadoo hyb n'aa. ¹⁹ Ti m' Pariséw raky n'aa jög bong sa da hadoo do hä. Hahÿÿ d' mä sa kyyh:
 —Bë hegãã! Dooch ãã haja bä hahÿÿh. Sahõnh hë ta wë rabahõm kãn —näk mä sa kyyh.

Gereg buuj wób rakarën do raheg'ããs Jesus panyyg n'aa hahÿÿh

²⁰ Ti m' Pas-kowa noo gó, P'op Hagä Do rahyb n'aa jew'yyk hyb n'aa han'aa do sa mahang ti abong mä Gereg buuj wób. ²¹ Pirip wë rabana. Betsaj-Da panang bä, Garirej häj n'aa bä naa ti Pirip. Ti m' raky hadoo:

—Hyb n'aa jawyk doo, —näk mäh —ãã karën Jesus ãã bahegãã paawä —näk mäh.

²² Ti m' Pirip ahõm Æn-Deréh wë, tamaher'oot hyb n'aa. Ti m' Æn-Deréh bahadaa hõm Pirip. Jesus wë rabahõm ramaher'oot hyb n'aa Gereg buuj rakarën doo. ²³ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Kaja däk hÿÿ kã ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do dajëp doo, baad ÿ P'op Hagä Do wén weh'ëëh da —näng mäh. ²⁴ —Né hup ÿ né hë hahÿ ÿ her'oot doo: Tiriig ag k'ããts gó takanajäg bä, k'ããts gó ta bóg nadajëb bä, ta mab hë, sét hë had'yyt hë tabaym ti ta ag. Ta bóg dajëb bä, papuuj ganyyh bä, tii bä hajõng ta ag ganä kãn ta hanaa** —näng mäh. ²⁵ —Jé badäk hahÿÿ hä ji hawät do hä tak'ëp kamahãn doo, dooh da tanu dëë bä P'op Hagä Do wë. Badäk hahÿÿ hä ji hawät do hä kamanahãn doo, edëb had'yyt da P'op Hagä Do pa. ²⁶ Jé karën

** **12:24** Ta ky n'aa hä né hë Jesus her'oot ta tii. Jesus né hë tiriig ag hadoo. Jesus nadajëb bä paawä, dooh takahüüm boo tii bä ta hä h'yy ka'eeh doo, tahanäng pé tii.

pé wē ÿ moo wät péh, taw'ãäts hē hēp ÿ hata had'yyt hē. ÿ bawät bä tabawäd had'yyt hē da wē ÿ moo wät doo. Ee weh'ëeh da tii —näng mäh.

²⁷ Ti m' taky hadoo ënh:

—Hÿÿ kä, taw'ãäts hē nado hēp ÿÿ. Nyy da da kēh ÿÿ P'op Hagä Do hä? “Ee, ÿ medëeb nesaa do ÿ ahob mahãnh, ÿ dajëb mahãnh”, näng g'ee d' ÿÿh? Doo. ÿ dajëp hyb n'aa né hē ÿ bahyng —näng mä Jesus.

²⁸ Ti m' Jesus ky hadoo P'op Hagä Do hä:

—Ee, mametä baad had'op do ðm, tak'ëp kabaj'aa do sahõnh hä —näng mä Jesus kyyh.

Ti m', hÿ pong jé naa tamaa ena kyyh. Hahÿÿ da m' ta kyyh:

—ÿ metä wät. P'aa hēnh da ÿ metëeh ënh —näng mäh.

²⁹ Darung mä hajök do tii bä hab'ëeh do sa hä.

—Ãäs ti her'oot ta sii —näk mä ta wób sa kyyh.

³⁰ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Hēp ÿ n'aa nado ti kyy ber'oot. Bē hyb n'aa ti taber'oot, bē ky daheeh hyb n'aa —näng mä Jesus.

³¹ Ti m' taky hadoo ënh:

—Hÿÿ kä kajaa däk P'op Hagä Do ky n'aa etyy do badäk hahÿÿ hä habong do ta hä h'yy kana'eeh doo. Da hē kä Nesaa Do Yb, badäk hahÿÿ hä habong do hä mejũũ do kahabëë hõm kãn. ³² ÿÿ kä, p'op kajatsëk do hä, b'aa hä, ÿ radahëë däk bä, ÿ naëenh da wē ÿÿ sahõnh hē badäk hahÿÿ hä habong doo —näng mä Jesus.

³³ Ta tii d' tawén her'oot, tametëeh hyb n'aa nyy da tadajëp.

³⁴ Ti m' hajök do raky hadoo:

—Äã ky n'aa napäh P'op Hagä Do kyy kerih doo. Kristo häd näng doo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo, awäd had'yyt hē m', dooh tadajëb bã takerih doo gó taher'ood bã. Hëd n'aa Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do p'op radahäng, mabanäng? —näk mä sa kyyh.

³⁵ Ti m' panyyg ky n'aa gó Jesus baher'oot sa hã:

—Kanahën doo nä ta bag bawät nä bë mahang.††
Taw'ääts hē bë babok tabawak nä bã, badajung do‡‡ adëe pooj jé bë hã. Ta tii d' ŷ wén her'oot bë hã, tabadajuu gó hawät doo, dooh tabahapëe bã do hyb n'aa n'yy hënh tahahôm. ³⁶ Bë mahang ta bag bawät nä bã, taw'ääts hē bë h'yy ka'eeh ta hã tabahajaa nä bã, ta bag taah§§ bë bahadoo hyb n'aa —näng mä Jesus hajök do sa hã.

Ta ti taher'oot do jawén paa bã kä m', Jesus bahôm kân hajök do sa mahänh. Ta m'aa hënh mä tabawäd däk, ta ma matëg ta sii.

Hëd n'aa Jesus hã rah'yy kana'eeh do panyyg n'aa hahÿÿh

³⁷ Hajõng ta metëe n'aa Jesus pehuuj né paawä sa matym gó, ta wób dooh rah'yy kae padäg bã ta hã. ³⁸ Rawén h'yy kana'eeh, Isajas, P'op Hagä Do ky n'aa rod makû her'oot do paa kametëeh hyb n'aa. Hahÿÿ da Isajas baher'oot paa P'op Hagä Do H'yyb Däng Do kyyh:

†† **12:35** Ta daaj hë, ta ky n'aa né hë ti taher'oot. Jesus né hë ti ji bag hadoo. ‡‡ **12:35** Tabadajung doo, Nesaa Do Yb hejój ji tamasoo doo. Jesus, sa bag hadoo, edaa däk ti noo gó takado hôm, P'op Hagä Do wë tamatëeh. Jesus hã rah'yy kanae bã, Nesaa Do Yb moo gó rababok tii bã. Tabadajuu gó ji bawät do hadoo tii. §§ **12:36** Jesus né hë ti ta bag hadoo. Ta hã h'yy ka'eeh doo, ta karapee, ta bag taah.

“Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo,
 dooh raky dahé bã ër her'oot doo.
 DooH rah'yy genä bã Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk do
 hejój sa hã kametëëh doo.”***

³⁹ Rawén nahajaa rah'yy ka'eeh, hahÿÿ da Isajas
 erii wät do paa hyb n'aa P'op Hagä Do kyyh:

⁴⁰ “P'op Hagä Do gatsëë däk sa matym, ranahapäh
 hyb n'aa.

P'op Hagä Do gatsëë däk sa h'yyb tym,

rah'yy kanadaw'uuh hyb n'aa,

rah'yy kawanareem hyb n'aa.

Rah'yy kadawuung bã paawä hã ÿÿ,

rah'yy kawereem bã paawä,

ÿ h'yyb wareem paawä, baad rababok hyb n'aa
 kä.”†††

⁴¹ Ta tii da Isajas wén her'oot paah, Jesus hejój,
 Jesus bag tak'ëp gabarëëh do tabahapäh do hyb
 n'aa dawëë naa. Ti m' ta ky n'aa né m' ti taHer'oot,
 Isajas hã.

⁴² DooH né paawä hajök do raky dahé bã, hajök
 Judah buuj wahë n'aa sii hë rah'yy kae padäg
 kãn Jesus hã. DooH raHer'ood bã Jesus hã rah'yy
 ka'eeh doo, Pariséw rajeÿÿm do hyb n'aa. Rahabëë
 nyyh tii bã sa h'yyb, tób P'op Hagä Do panyyg
 rayd naherot doo bã naa. Sa h'yyb gó ub rah'yy
 ka'eeh. ⁴³ Sa hã baad ub sa da hadoo rawehëë bã

*** **12:38** Isajas 53.1 ††† **12:40** Isajas 6.10

sa hã. Dooh denaa hẽ ragenaag bã P'op Hagã Do ji taweh'ëeh do hã.†††

⁴⁴ Ti m' Jesus ky hadoo, tak'ëp ta kyyh:

—Jé hã ÿ h'yy ka'eeh doo, hã ÿ had'yyt nado tah'yy ka'eeh. Hã ÿ mejũũ do hã né hẽ tah'yy ka'eeh tii. ⁴⁵ ÿ hapäh doo, hã ÿ mejũũ do na-ããj né hẽ tahapäh. ⁴⁶ Hÿ pong jé naa ÿ bahyng, badäk hahÿÿ hã habong do sa h'yyb bag ÿ bahadoo hyb n'aa, sahõnh hẽ hã ÿ h'yy ka'eeh do badagyp doo gó ranaym hyb n'aa. ⁴⁷ Dooh ÿ tado bã hã ÿ ky nadah'eeh do ky n'aa etyy doo. ÿ wén hyng babä, nesaa do ÿ ky n'aa etyy do jawén nado badäk hahÿÿ hã habong do sa hã. ÿ wén hyng ÿ bed'ëep hyb n'aa nesaa do mahãnh. ⁴⁸ Ti anäng né hẽ ÿ ty n'aa ges'yyk doo, ÿ her'oot do ganadoo do sa ky n'aa etyy n'aa. Këh ÿÿ, sa hã ÿ her'ood wät do né hẽ ti sa ky n'aa etyy n'aa. Këh ÿÿ, sa hã ÿ her'ood wät do paa ky n'aa etyy sa hã, P'op Hagã Do banoo noo gó sahõnh hã ta säm. ⁴⁹ Ta ti ÿ ma metëek doo, këh ÿ gabuuj nado. Ee, ÿ mejõ hyng doo, ti né hẽ hanoo hã ÿÿ, ÿ tamejũũ ÿ her'oot doo. Ti hyb n'aa, “sa ky n'aa etyy n'aa däg, ÿ her'ood wät doo”, ÿ wén näng. ⁵⁰ ÿ hapäh né hẽ hahÿÿh: Ee kyyh ji ted'ëep, ji bawäd had'yyt hẽ hyb n'aa. Ti hyb n'aa ÿ tamejũũ do ÿ her'oot do pan'aa, ti né hẽ ÿ her'ood had'yyt hẽ.

13

Ta ma matëg sa tsyym Jesus hets'yyt do panyyg n'aa hahÿÿh

††† **12:43** Ti hyb n'aa rajejën Jesus hã rah'yy ka'eeh doo, ta wób rakawanajãän hyb n'aa sa wë.

¹ Ti m' sét wäd Pas-kowa ratab'ëes do äh. Jesus hapäh ta h'yyb gó, kaja däk ti noo gó taberéd däk hyb n'aa badäk hahÿÿh, ta Yb wë tabasëek hyb n'aa kä. Jesus kamahän bong né paa ta ma matëg badäk hahÿÿ hä ta sii habok doo. Ta tii d' né kä m' tametëeh sa hä tak'ëp takamahän doo.

² Atsëm mä Pas-kowa tä n'aa rabawëh. Dijab h'yyb tatug däk mä Simaw t'aah, Judas Ikarijot, Jesus tabahaëenh hyb n'aa. ³ Jesus hä ta Yb an'oo däk sahõnh hë ta hejooj, Jesus hapäh. P'op Hagä Do hä tabana, p'aa hënh tametëeh ta wë Jesus hapäh na-ãäj hë. ⁴ Ti m' Jesus bas'ëeg gëet, tado nyyh ta saroor j'ooj hadäk doo. Tawaho däk mä ta baa bä pãän ji kamehewuuk doo. ⁵ Ti m' naëng tagedu jat ta hood gó, ti m' ta ma matëg sa tsyym tahetsyyd kän. Ti m' tabawug hõm ta hä hadäk doo me.

⁶ Simaw Peed wë takajaa bä kä m', Peed ky hadoo:

—Hyb N'aa Jawyk Doo, —näng mäh —tsym ÿ sii hë mabahets'yyt? —näng mäh.

⁷ Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Doo mah'yy ganyy nä bä hahÿ ÿ moo wät doo. Ta jawén da mabahapäh —näng mäh.

⁸ Ti m' Peed ky hadoo:

—Doo. Tabad'op hë tsym ÿ mahetsyyd* —näng mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—A tsyym ÿ nahetsyyd bä, dooh hëp ÿ hata mado wäd da —näng mä Jesus ta hä.

⁹ Ti m' Simaw Peed ky hado kän:

* **13:8** Peed wén ganadoo paawä, ji karom moo heb'ooh do mo n'aa me Jesus bad'oo sa hä. Hyb n'aa jawyk Jesus, Peed matym gó.

—Tii d' madoo bä, ÿ karēn paawä sahõnh hē ÿ mabahets'yyt! —näng mä Peed kyyh.

¹⁰ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Hehob wät doo, baad däg ta hã sahõnh hē. Jããm né hē ta tsyym tahets'yyt nã. Baad däg bë hã. Jããm né hē sét hē bë see baad nadoo —näng mä Jesus.

¹¹ Jesus hapäh mä ta hã haëēnh doo. Ti hyb n'aa, “Doo sahõnh hē baad tado bä”, tawén näng.

¹² Jesus bahaja däk bä sa tsyym tahets'yyt doo, p'aa hēnh tadamäk ta saroor j'ooj hadäk doo, ahyy sooh p'aa hēnh, ti m' taky hadoo:

—Bë hapäh nyy d' tahanäng pé ta ti ÿ moo wät do bë hã? —näng mäh. ¹³ —ÿ bë maneëēnh “Ma matëg”, “Hyb N'aa Jawyk Doo”, nãk bëēh. Baad né ti bë kyyh. Ti né hē ÿÿh. ¹⁴ ÿÿh, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, bë ma matëg né paawä, bë tsyym ÿ hetsyyd wät. Ti hyb n'aa taw'ãäts hē bë na-ãäj hē da bë hetsyyd bë h'yy kanatëë tsyym. ¹⁵ Taw'ãäts hē ÿ metä wät doo da da bë bad'oo.† ¹⁶ Né hup ÿ né hē hahÿ ÿ her'oot doo: Doo sa karom sa kariw n'aa bahãnh tanu gadäg bä. Doo sa panäg sa hã mejũ do sa bahãnh tado bä.‡ ¹⁷ Bë hapëë däg kãn ta tii. Ti hyb n'aa P'op Hagä Do bë taky n'aa edëng da ta tii da bë moo hedo bä.

Ta majũ moo gó rahaëēnh do ky n'aa Jesus her'oot do panyg n'aa hahÿÿh

¹⁸ Ti m' Jesus ky hadoo ênh:

† **13:15** Ji da hadoo do ji masa, tahanäng pé tii. Doo ji daaj hē ji kawehëë bä. Doo hahÿÿ da ji kyyh: “Doo ta ti ÿ moo wäd bä. Ta karom nado ÿÿh.” Doo tii da ji kyyh. Ji da hadoo do ji masa sahõnh hã. ‡ **13:16** Doo Jesus bahãnh rado bä, tahanäng pé tii.

—Dooḥ sahõnh hẽ bë ky n'aa had'yyt tado bã ta ti ÿ her'ood wät doo. ÿ hapäh ta ti sahõnh hẽ ÿ asëew däk doo. Hahÿÿ da P'op Hagä Do kyy kerih do ÿ asëew hõm do see ky n'aa: “Si ÿ hawa do ÿ tahyb n'aa wareem däk.”[§] Kametä kån ta ti kerih doo gó ta ky n'aa kã. ¹⁹ Ta pooj jé ta ti bë ÿ maher'oot, kametëeh do pooj jé, takametä däg bã, ÿ né hẽ Hawäd Had'yyt Do bë ky daheeh hyb n'aa. ²⁰ Jé ÿ mejüü do gadoo doo, ÿ na-ããj né hẽ tagadoo. ÿ gadoo doo, hã ÿ mejüü do tagadoo. Né hup ÿ né hẽ ta ti ÿ her'oot doo —näng mäh.

²¹ Jesus bahajaa bã kã m' ta ti taḥer'oot doo, baad nado wäd ta h'yyb. Ti m' baad tabaḥer'oot sa hã:

—Bë see ÿ tahaëenh da majĩ moo gó. Né hup ÿ né hẽ ta ti ÿ her'oot doo —näng mä Jesus sa hã.

²² Ti m' sa daaj hẽ ta ma matëg raky kakã bong. Dooḥ rahapëë bã jaa ky n'aa ta ti taḥer'oot doo. ²³ Sa kanatëë, Jesus tak'ëp kamahån do asooh p'eets hẽ Jesus pa. ^{**} ²⁴ Ti m' ta moo me Simaw Peed häd näng do beheet, p'eets hẽ hasooh do hã tabeaanh hyb n'aa ta hã jaa ti tahedoo doo. Ti m' taky hadoo ta hã:

—Mameaaj ta hã jaa péh —näng mä Peed kyyh.

²⁵ Ta ti Peed mejüü doo, p'eets hẽ takatahã däk ta hã, tabeaanh hyb n'aa. Ti m' tabeaanh:

—Jaa tii, Hyb N'aa Jawyk Doo? —näng mäh.

²⁶ Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

§ 13:18 Saaw-Mo 41.9 ** 13:23 Jowāw tii.

—Hahỹ pāw ỹ heh'oos do ỹ hanoo doo. Ti né kā
—nāng mā Jesus.††

Ti m' tabehoots kān, tan'oo kān Judas Ikarijot hā,
Simaw t'aah hā kā.‡‡ 27 Judas gado dāg sii hē m',
Nesaa Do Yb bajēē suun ta h'yyb tym gó.

Ti m' Judas hā Jesus ky hadoo:

—Nayyw hē mamoo wād mamoo wāt doo kā —
nāng mā Jesus kyyh ta hā.

28 Tii bā hat'oonh doo, dooh m' rah'yy genā bā tii
d' Jesus bedoo do Judas hā. 29 Sa dajēēr wē nāng do
ta ti Judas. Ti hyb n'aa Jesus mejō hōm Pas-kowa
waa n'aa hata hetsēē, red'oo mäh. Kasuud is do
sa hā dajēēr tanoo, ta wób red'oo mäh. 30 Ti m',
pāw tagadoo do jawén paa bā, Judas bahōm kān.
Badajuu dāk.

Papuu j ky n'aa jawyk do ky n'aa hahỹh

31 Judas banyyh do jawén paa bā kā Jesus ky
hadoo ta wób sa hā:

—Kametā dāg kān hỹh kā Aj'yy Hadoo Do Hỹ
Pong jé Hana Do tak'ēp hadoo do ta kabaj'aa doo,
tak'ēp raweh'ēeh doo. P'op Hagā Do tak'ēp ta
kabaj'aa doo, raweh'ēeh doo, kametā dāk Aj'yy
Hadoo Do Hỹ Pong Jé Hana Do hyb n'aa. 32 P'op
Hagā Do tak'ēp ta kabaj'aa doo, raweh'ēeh doo, ta
hyb n'aa kametā dāg bā, Aj'yy Hadoo Do Hỹ Pong
jé Hana Do tak'ēp ta kabaj'aa doo, raweh'ēeh doo,
kametā dāk da P'op Hagā Do an'oo bā. Nayyw hē ỹ
P'op Hagā Do weh'ēeh.

†† 13:26 Kaja hē apāh Jesus her'oot ta ti Jowāw hā. Ta wób apāh
doo hamaa napēē bā Jowāw hā Jesus her'oot doo, ti hyb n'aa dooh
rah'yy genā bā Jesus bedoo do Judas hā. ‡‡ 13:26 Simaw see ti
Judas Ikarijot yb. Simaw Peed nado.

³³ Ti m' taky hadoo ěnh:

—Tah haa hedoo doo, dooh tabadawöd wäd bä bē mahang ŷ bawät doo. Bē esóts né paawä da ŷŷh, dooh bē haja nä bä bē ahōm bä ŷ hawät hēnh. Tii d' né hē ti ŷ her'oot do paa Judah buuj sa wahē n'aa hã —näng mäh. ³⁴ Papuuj ky n'aa jawyk do bē hã ŷ mejũũ: Taw'ãäts hē bē kamahän ta wób. Taw'ãäts hē bē ŷ kamahän doo da bē kamahän ta wób. ³⁵ Ta wób bē kamahän do hã, ma matëk ŷŷ bēeh, tii hã da sahōnh hē rabahapäh —näng mäh.

³⁶ Ti m' Simaw Peed ky hadoo ta hã:

—N'yy hēnh mabahōm, Hyb N'aa Jawyk Doo? —näng mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—Dooch tahaja nä bä ŷ hahōm hēnh mahōm bä nag'aap hē. Ta jawén da, jawén ŷ mabana kãn —näng mä Jesus Peed hã.

³⁷ Ti m' Peed ky hadoo:

—Hyb N'aa Jawyk Doo, —näng mäh —hëd n'aa tanahajaa nayyw hē ŷ ahōm bä a sii? —näng mäh. —ŷ radajëeb bä a hyb n'aa, na madajëeb its ŷŷh. A hyb n'aa né hē ŷ kan'oo däk —näng mä Peed.

³⁸ —Ōm dajëp né da hëp ŷ n'aa? —näng mä Jesus. —Karaak bahŷŷh do pooj jé, tamawoob nuu me da ŷ maky n'aa jejën da. Né hup ŷ né hē ta ti ŷ her'oot doo —näng mä Jesus kyyh Peed hã.

14

Ta ma matëg Jesus h'yyb en'yym do panyyg n'aa hahŷŷh

¹ Ti m' sahōnh hē ta ma matëg sa hã Jesus ky hadoo:

—Bē hyb n'aa tón manäh. Taw'ãäts hē bē h'yy kae had'yyt hē P'op Hagä Do hä. Hä ȳ na-ãäj hē taw'ãäts hē bē h'yy kae had'yyt hē. ² H̄y pong jé, Ee tób bā, tabawät bā, ti anäng hajōng bē baym doo. T'ĩ hēnh ȳ basëek bē pooj jé, ȳ benäm hyb n'aa bē baym do hood. Tii d' tanado bā paawä ȳ her'oot paawä bē hä. ³ Ȳ basëek bē tyw n'aa ȳ benäm hyb n'aa. Tii bā ȳ matëeh da bē ȳ mahũũm hyb n'aa wē ȳȳ, ȳ bawät bā bē babok hyb n'aa na-ãäj hē. ⁴ Bē hapäh né hē ta tyw n'aa ȳ mahõm doo —näng mä Jesus kyyh.

⁵ Ti m' Toméh ky hadoo ta hä:

—Hyb N'aa Jawyk Doo, —näng mäh —dooh ãã hapëë bā n'yy hēnh mabahõm. Ti hyb n'aa nyy da ãã bahapäh ta ti ta tyw n'aa? —näng mä Toméh kyyh.

⁶ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Ȳ né hē ta tyw n'aa, ȳ né hē ta hub her'oot doo, ȳ né hē hanoo hedëb had'yyt do P'op Hagä Do pa. Jããm né hē hëp ȳ n'aa Ee wē ji nu däng. ⁷ Baad ub ȳ bē mepëë bā, bē mepäh na-ãäj hē Ee. Sét né hē ããh. H̄ȳȳ kã bē mepëë däk, bē ty gepëë däk na-ãäj hē Ee —näng mä Jesus sa hä.

⁸ Ti m' Pirip ky hadoo:

—Mametä ãã hä a Yb. Jããm né ti ãã karën, Hyb N'aa Jawyk Doo —näng mä Pirip.

⁹ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bäp peej né paawä ȳ bawäd däk bē sii, dooh ȳ mamepëë nã bā, Pirip? —näng mäh. —Tahapëë däk do ȳȳh, Ee na-ãäj hē tahapëë däk. H'ëed hyb n'aa ti mabedoo, “Mametä ãã hä a Yb”, mabanäng?

¹⁰ Dooh maky dahé bā? Ee h'yyb gó ȳ bawät, hëp

ỹỹ gó Ee bawät. Bë hä ỹ her'ood wät doo, këh ỹ gabuuj had'yyt nado tii. Ee kyyh né hë tii. Ỹ moo wät doo, Ee, hëp ỹỹ gó had'yyt hawät doo, ti né hë moo wät tii. ¹¹ Taw'ãäts hë bë ky daheeh, Ee h'yyb gó ỹ bawät, hëp ỹỹ gó Ee bawät, ỹ hanäng doo. Bë ky nadahé nä bä, taw'ãäts hë bë ky daheeh ỹ pehuunh do hyb n'aa. ¹² Né hup ỹ né hë hahỹ ỹ her'oot doo: Hä ỹ h'yy ka'eeh do tamoo wät da ỹ moo wät do paah. Ỹ moo wät do paa bahñh da tamoo wät tii kä, Ee wë ỹ basëëk do hyb n'aa kä.* ¹³ Sahõnh hë hät ỹỹ gó bë etsëë do ỹ moo wät da bë hä, ỹ moo wät do hä Ee kawehëë däk hyb n'aa. ¹⁴ Sahõnh hë hät ỹỹ gó hä ỹ bë ets'ëë bä, ỹ ky daheeh né hë, ỹ anoo né hë.

P'op Hagä Do Sahee Jesus ky n'aa enooh do pa-nyyg n'aa hahỹỹh

¹⁵ Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

—Ỹ bë kamahñh bä, bë ky daheeh da ỹ mejũũ doo —näng mäh. ¹⁶⁻¹⁷ —Ee hä ỹ etsëë da, tii bä da bë hä taban'oo kån bë masa n'aa seeh, bë sii tabawäd had'yyt hyb n'aa. P'op Hagä Do Sahee, baad hadoo do ky n'aa metëeh do né tii. Badäk hahỹỹ hä habong do P'op Hagä Do hä h'yy kana'eeh do dooh rahaja bä ragado bä ta Sahee, ranahapäh do hyb n'aa, ramaa nanapäh do hyb n'aa na-ãäj hë. Bë ti bë mepäh, bë sii tabawät do hyb n'aa, ta jawén

* **14:12** Ta yb wë Jesus basëëk do jawén paa bä, tamejõ hyng P'op Hagä Do Sahee, ta hä h'yy ka'eeh do h'yyb tym gó tabawät hyb n'aa. Jé pad'yyt hë rabaher'ood hõm kån Jesus ky n'aa. Ti hyb n'aa hajök h'yy kae padäg kån Jesus hä, P'op Hagä Do Sahee an'oo bä. Ti hyb n'aa, ỹ moo wät do paa bahñh da tamoo wät tii kä, Jesus wén näng.

kä bē h'yyb gó tabajëe suun kân. ¹⁸ Dooh bē ŷ eréd bā. Dooh da kabarii boo bē do bā. P'aa hēnh da ŷ bana bē wē.† ¹⁹ Dooh tabadawëd nā bā, tii bā badäk hahŷŷ hā dawëe P'op Hagä Do mahănh habong do dooh ŷ rahapëe wād bā. Bē hapäh da ŷ tii. ŷ awād had'yyt do hyb n'aa, bē na-ãj hē bē aboo had'yyt hē da. ²⁰ ŷ ganä wät noo gó, Sahé ŷŷ ŷ mejũũ noo gó, tii bā da bē bahapäh Ee h'yyb gó ŷ bawät. Hëp ŷŷ gó bē babok, bē h'yyb gó ŷ bawät bē bahapäh na-ãj né hē ti noo gó. Séd èr h'yyb hedoo. ²¹ Këh ŷ gadoo doo, ky daheeh doo, ti né hē ta ti hā ŷ kamahăn doo. Hā ŷ kamahăn doo, Ee kamahăn da. ŷ na-ãj hē ŷ kamahăn tii. Ta hā ŷ banoo, tah'yy gahoot hyb n'aa hā ŷŷ.

²² Ti m' Judas see (Ikarijot nadoo doo), ky hadoo ta hā:

—Hyb N'aa Jawyk Doo, —näng mäh —h'ëed hyb n'aa ãã hā had'yyt hē mabanoo a hā ji h'yy ganäng doo, ta wób sa hā dooh? —näng mã Judas see kyyh.

²³ Ti m' Jesus ky hadoo ta hā:

—Hā ŷ kamahăn do ky daheeh né hē ŷ ma metëek doo. Ee kamahăn ti ta tii. ãã an'aa da ta wë. Ta h'yyb tym gó da ãã babok. Jããm hē hā ŷ kamahăn do hā ŷ banoo tah'yy ganäng hyb n'aa hā ŷŷ. ²⁴ Hā ŷ kamanahăn doo, dooh taky dahé bā ŷ ma metëek doo. Ti hyb n'aa, dooh sa hā ŷ an'oo bā hā ŷ rah'yy genäh hyb n'aa. Këh ŷ nado ta ti bē maa newëe doo. Ee, hā ŷ mejũũ do kyy né tii.

²⁵ Ti m' Jesus ky hadoo ênh:

—Ta ti bē ŷ maher'ood wät, babä bē sii ŷ bawät nā bā. ²⁶ Bē masa n'aa, P'op Hagä Do Sahee, këh

† **14:18** P'op Hagä Do Sahee gó Jesus bana sa wë p'aa hēnh, tahanäng pé m' tii.

ỹỹ gó Ee P'op Hagä Do mejũũ doo, ti né da bë tama metëëk sahõnh hã. Sahõnh hẽ bë hã ỹ her'ood wät do paah, bë hyb n'aa newëë tan'oo bã bë hã.

²⁷ H'yyb n'yym do ỹ banoo bë hã. Bë wë da tabaym. Ỹ anoo hëp ỹ näw bë hã. Badäk hahỹỹ hã habong do P'op Hagä Do nahapäh do ranoo do nahado tii. Bë h'yy ketón manäh. Bë eỹỹm manäh —näng mä Jesus kyyh.

²⁸ Ti m' taky hadoo ënh:

—Bë maa napëë bok hahỹ bë hã ỹ her'ood wät doo: “Ỹ da ahõm, tii bã p'aa hënh ỹ bana bë wë”, näng ỹỹh. Ỹ bë kamahñn bã paawä, bë paawä tseb'ee Ee wë ỹ basëëk do hyb n'aa. Ỹ hyb n'aa jawyk do bahñnh Ee hyb n'aa jawyk. ²⁹ Ta pooj jé bë ỹ maher'ood wät, tametëeh bã kã bë h'yy ka'eeh hyb n'aa hã ỹỹ. ³⁰ P'eets däg Nesaa Do Yb, badäk hahỹỹ hã habong do P'op Hagä Do hã h'yy kana'eeh do hã mejũũ doo. Ti hyb n'aa, dooh tabadawëd wäd bã ỹ her'oot bë hã. Dooh Nesaa Do Yb haja bã hã ỹỹ. ³¹ Daj ỹỹ hẽ ỹ kan'oo däk dajëb hã, sahõnh hẽ hã ỹ Ee mejũũ do ỹ ky daheeh do hyb n'aa, Ee ỹ kamahñn do hyb n'aa. Taw'ãäts hẽ sahõnh hẽ dawëë P'op Hagä Do mahñnh habong do rabahapäh ỹ ky daheeh Ee, ỹ kamahñn Ee.

Ti m' Jesus ky hado kãn:

—Hamäh, ër ah'ũũm ta s'ee hënh.

15

Jesus joom uwa häd näng do hadoo do ky n'aa hahỹỹh

¹ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Joom uwa patuuh heh'äät hadoo ÿÿh. Ee, uwa danäh, ta hä moo wät doo. Uwa tyd hadoo hä ÿ h'yy ka'eeh doo. ² Uwa tyd, tyt ÿ hadoo do neaak do Ee gakyd hōm da. Uwa tyd, tyt ÿ heaak do baad taban'yyh. Ta poo gekyd hōm, baad tabeaak hyb n'aa ta bahānh kä. ³ Baad däg bëeh. Tabenyyw däk bëeh, bë ÿ ma metëek do hyb n'aa. ⁴ ÿ karën séd hä bë h'yy kata däg had'yyt hä ÿÿ, tii bä ÿ h'yy kata däg had'yyt hē bë hä kä. Dooh uwa tyd haja bä ta m'aa hēnh teag bä. Taw'ääts hē ta patuuh hä tadäg had'yyt hē. Ti hadoo bë hä. Dooh bë haja bä joom heaak do bë hado bä, dooh bë haja bä P'op Hagä Do gen'aak do bë moo boo bä, hä ÿ bë h'yy kanata bä.

⁵ —ÿ né hē uwa patuuh hadoo. Tyt ÿ hadoo bëeh. Hä ÿ had'yyt h'yy kata däk doo, ta hä ÿ h'yy kata däk doo, ti ti ta ti baad heaak do hadoo. Ta tii d' ÿ wén her'oot, dooh bë daaj hē bë hajaa péh. Hä ÿ bë nyyw bä, dooh bë hajaa péh. ⁶ Hä ÿ h'yy kanata wät doo, uwa tyd kaw'oong hōm, tsawyy bëeh do hadoo da tii. Ti hedoo do rabataa, tēeg hōō gó radewäts toonh, tii bä tabahōō jēng. ⁷ Hä ÿ had'yyt hē bë h'yy kata däg bä, ÿ ma met'ëeg wät do bë h'yyb gó tayyw bä, bë ky dahé bä, bë ky n'aa ets'ëe bë karën do né hē, tii bä bë gadoo né hē. ⁸ Baad bë beaak do hadoo do hä Ee kaweh'ëeh. Bë eaak do hadoo do hä bë kametëeh hēp ÿ hata hadoo bëeh.*

⁹ —Ee ÿ takamahān doo da bë ÿ kamahān. Taw'ääts hē ÿ kamahān do bë h'yyb gó tabawäd had'yyt hē. Bë eréd manä tii hä. ¹⁰ Bë hä ÿ mejüü

* **15:8** Ji da hadoo do ji masa, ji da hadoo do ji kamahān, P'op Hagä Do karën do ji moo wät, ji heaak do ky n'aa.

do bë ky dahé bä, ÿ kamahǎn do awäd had'yyt da bë h'yyb tym gó. Dooh bë eréd bä tii bä. Bë gado had'yyt hë tii bä bë ÿ kamahǎn doo. Taw'ääts hë ÿ bad'oo doo da bë bad'oo: Hã ÿ Ee mejũũ do ÿ ky daheeh. Ti hyb n'aa Ee kamahǎn do awäd had'yyt hë hëp ÿ tym gó. Ti hyb n'aa, dooh ÿ eréd bä takamahǎn do hã. ¹¹ Ta ti bë hã ÿ her'ood wät, ÿ tsebé doo da bë tsebé hyb n'aa, baad bë tsebee had'yyt hë hyb n'aa. ¹² Hahÿ ti ÿ mejũũ doo: Bë kamahǎn bë da hadoo doo, bë ÿ kamahǎn doo da. ¹³ Jããm né hë tak'ëp kamahǎn doo, jé ta najiis sa hyb n'aa dajëp doo, ÿ bad'oo doo da. ¹⁴ Najis haa né hë bëeh, ÿ mejũũ do bë ky dahé bä. ¹⁵ Dooh “karom ÿÿ” ÿ maneëj wäd bëeh. Dooh sa karom rahapëë bä sa kariw n'aa h'yyb. “Najis haa” bë ÿ wén maneëenh, sahõnh hë hã ÿ Ee maher'oot do ÿ tabëj däk do hyb n'aa bë hã. ¹⁶ Bë nado ti ÿ hasëew wät doo. ÿ ti hasëew bong bëeh. Bë ÿ wén sëew hõm, ÿ mejũũ joom heaak do hadoo bë bahadoo hyb n'aa. Joom ag kanarejãã do hadoo ti ÿ karën bë hã.† Tii bä da sahõnh hë hät ÿÿ gó bë ky n'aa etsëë doo, Ee anoo da bë hã. ¹⁷ Bë ÿ mejũũ bë kamahǎn bë da hadoo doo.

¹⁸ Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

–Badäk hahÿÿ hã habong do P'op Hagä Do hã h'yy kana'eeh do bë wë rakamajë bä, bë hyb n'aa es'ee, pooj jé hã ÿ rakamajë bong. ¹⁹ Badäk hahÿÿ hã habong do P'op Hagä Do hã h'yy kana'eeh do wób bë ado bä paawä, bë paawä rakamahǎn, sa da

† **15:16** Hahÿ joom ag kanarejãã do hedoo do ji hã: Ji da hadoo do ji kamahǎn doo, ji tsebé doo, baad ji bawät doo, P'op Hagä Do karën do ji moo wät doo. P'op Hagä Do matym gó dooh tahëj bë tii.

hadoo do rakamahñ doo da. Dooh sa wób bē ado boo bā. Bē ŷ asēew hōm sa mahñh. Ti hyb n'aa bē hā rakamajñ. ²⁰ Bē hyb n'aa es'ee bē hā ŷ her'oot do paah. Dooh sa karom ta kariw n'aa bahñh tanu gadäg bā, nāng paa ŷ bē hā. Ta wób ŷ rano n'aa masoo paah. Bē na-āāj né da rano n'aa masoo né da. Ta wób, kēh ŷ raky dahé wāt paah. Bē na-āāj da raky daheeh. ²¹ Hēp ŷ n'aa da bē rano n'aa masoo, hā ŷ mejō hyng do ranahapäh do hyb n'aa. ²² ŷ nahyy bā paawā, sa hā ŷ naher'ood bā paawā, dooh P'op Hagä Do ky n'aa ety bā sa hā nesaa do sa mo haj'aa hyb n'aa. Hỹỹ kā, ŷ ahyy wāt do hyb n'aa, panyyg hanām do ŷ maher'ood wāt do hyb n'aa sa hā, dooh da sa kyy pé sa hā P'op Hagä Do ky n'aa etyy noo gó. Sa h'yyb haj'aa hē tii d' rabad'oo. ²³ Hā ŷ kamajñ doo, Ee hā na-āāj hē takamajñ. ²⁴ Sa mahang tak'ēp ŷ pehuuj wāt. Dooh hajaa pé ta tii da pehuunh péh, ŷ pehuunh doo. Ta ti ŷ panehuuj bā paawā, dooh paawā P'op Hagä Do ky n'aa ety bā sa hā, nesaa do sa mo haj'aa hyb n'aa. Hỹỹ kā, rahapēē wāt né hē ŷ pehuunh doo. Ti hadoo né hē hā ŷỹ, Ee hā na-āāj hē rakamajē bong. ²⁵ Ta tii da rawén d'oo, P'op Hagä Do kyy kerih do kametä dāk hyb n'aa. Hahỹỹ da takerih: “Daap hē hā ŷỹ rakamajē dāk”,‡ nāng mā kerih doo gó.

²⁶ Ti m' Jesus ky hadoo ēnh:

—Bē masa n'aa, P'op Hagä Do Sahee, baad hadoo do ky n'aa metēeh do kajaa bā kā, ta her'oot da kēh ŷ n'aa. Ee hanaa ŷ mejũũ da bē wē. ²⁷ Bē na-āāj hē ŷ karēn bē her'ood hōm kēh ŷ n'aa, pooj jé, ŷ du doo noo gó bē baboo had'yyt do hyb n'aa si ŷỹ.

‡ 15:25 Saaw-Mo 35.19, 69.4

16

¹ —Sahõnh hẽ ta ti bẽ hã ỹ wén her'oot, bẽ h'yy kanerét hyb n'aa hã ỹ bẽ h'yy ka'eeh doo. ² Bẽ da rahabẽe nyh tób P'op Hagã Do panyyg rayd naherot doo bã naa. Ta ti bahãnh da ti awät nä. Ti awät ti noo gó, P'op Hagã Do rah'yyb en'yyim red'oo da bẽ radejëeb bã. ³ Ta ti hedoo do ramoo bong da, Ee daheeh ỹ ranahapäh do hyb n'aa sa h'yyb gó. ⁴ Hahỹ ỹ wén her'ood wät bẽ hã, takametä wät bã kã, bẽ hyb n'aa esee hyb n'aa bẽ ỹ maher'ood wät do paah. Ỹ wén naher'oot nä paah, ỹ awät nä do hyb n'aa bẽ sii.

P'op Hagã Do Sahee ji hã metëeh do ky n'aa hahỹh

⁵ Ti m' taky hadoo ênh:

—Hỹh kã ỹ basëek hã ỹ mejõ hyng do wẽ. Ti hado né paawä, dooh ỹ bẽ eaaj bã n'yy hẽnh ỹ bahõm. ⁶ Bẽ h'yy ketón up ta ti bẽ hã ỹ her'ood wät do hyb n'aa. ⁷ Né hup ỹ né hẽ hahỹ bẽ ỹ maher'oot doo: Baad tanyy bẽ hã Ee wẽ ỹ basëek. Ỹ nas'ëeg bã, dooh paawä bẽ masa n'aa, P'op Hagã Do Sahee ana bã bẽ wẽ. Ỹ basëek bã kã ỹ mejõ hyng bẽ wẽ. ⁸ Takajaa bã kã, badäk hahỹh hã habong do P'op Hagã Do hã h'yy kana'eeh do hã baad tametëeh ta s'ee hẽnh rahyb n'aa newëe nesaa do ramoo bok do hã. Tametëeh da ta s'ee hẽnh rahyb n'aa newëe baad had'op do hã. Tametëeh da ta s'ee hẽnh rahyb n'aa newëe sa hã P'op Hagã Do ky n'aa etyy do hã sa mo haj'aa p'ãã. ⁹ Ta s'ee hẽnh rahyb n'aa newëe nesaa do ramoo bok do hã, hã ỹ rah'yy kana'eeh do hyb n'aa. ¹⁰ P'op Hagã Do Sahee metëeh da sa hã, ta s'ee hẽnh rahyb n'aa newëe baad had'op do

hã, Ee wê ÿ basëek hyb n'aa, ÿ bë nahapäh hënh kä.
 11 P'op Hagä Do Sahee metëeh da ta s'ee hënh rahyb
 n'aa newëe sa hã P'op Hagä Do ky n'aa etyy do hã
 sa mo haj'aa p'ãã, Nesaa Do Yb, sa hã mejũũ do hã,
 P'op Hagä Do ky n'aa ety däg kãn do hyb n'aa nesaa
 doo.

12 Ti m' taky hadoo ënh:

—Hajõng nä paawä ÿ her'oot bë hã, dooh bë haja
 nä bã bë gado bã. 13 P'op Hagä Do Sahee, baad
 hadoo do ky n'aa metëeh do kajaa bã kä, sahõnh
 hë baad hadoo do ky n'aa bë da tametëek. Dooh
 ta ky gabuuj tado bã ta her'oot doo. Hana ÿ naa
 tamaa napäh do bë d' tamaher'oot. Taher'oot na-
 ãj da ta jawén hana do ky n'aa. 14 ÿ da tahyb
 n'aa jaw'yyk. ÿ tawén hyb n'aa jaw'yyk, hana ÿÿ
 tagadoo, tatab'ëes hyb n'aa bë hã. 15 Sahõnh hë Ee
 wê hanäng doo, ma ÿ had'yyt hë. Ti hyb n'aa P'op
 Hagä Do Sahee gadoo ma ÿÿ, bë hã tatab'ëes hyb
 n'aa, ÿ wén näng —näng mã Jesus kyyh.

16 Ti m' taky hadoo ënh:

—Nayyw hë denaa hë, dooh da ÿ bë hapëe wäd
 bã kä. Nayyw hë denaa hë da, p'aa hënh ÿ bë
 bahapäh ënh —näng mã Jesus.

17 Ti m' ta ma matëg wób raky hadoo sa da hadoo
 do sa hã:

—Nyy d' tahanäng pé tii éh, “Nayyw hë denaa hë
 m', dooh da ÿ bë hapëe wäd bã kä. Nayyw hë denaa
 hë da, p'aa hënh ÿ bë bahapäh ënh”, tahanäng doo?
 Nyy d' tahanäng péh, “Ee wê ÿ basëek hyb n'aa”,
 tahanäng doo? —näk mã sa kyyh.

18 Ti m' sa m'aa hënh rakaner'ood kãn:

—Nyy d' tahanäng pé g'eeh, “Nayyw hē denaa hē”, tahanäng doo? Dooh ãã h'yyb mepëë bā ti taheer'oot do hā —nāk mā sa kyyh.

¹⁹ Jesus hapäh rakarēn reanh ta hā. Ti m' taky hado kån:

—Bē karēn paawā bē eanh ta ti ŷ her'oot do hā? Hahÿÿ da paawā bē kyy bē h'yyb gó: “Nyy d' tahanäng pé tii éh, ‘Nayyw denaa hē dooh da ŷ bē hapëë wäd bā kā. Nayyw hē denaa hē da p'aa hēnh ŷ bē bahapäh ēnh’, tahanäng doo”, nāk bē kyyh. ²⁰ Né hup ŷ né hē hahÿ ŷ her'oot doo: Bē da a'oot, bē da h'yy ketón. Badāk hahÿÿ hā habong do P'op Hagā Do hā h'yy kana'eeh do tseb'ee da ti noo gó kā. Bē h'yy ketón né paawā da, bē h'yy katón do kawareem da tsebé do hā. ²¹ Ÿÿnh wog mahÿÿnh ajån henäng doo kā, kajaa do hyb n'aa ti noo gó tabenäng doo. Ta t'aah henäng do jawén paa bā kā, tamabaan hōm tak'ëp ta mahÿÿj tahoop do paah, tak'ëp tatsebé do hyb n'aa kā. ²² Ti hadoo né da bē hā: Hÿÿ kā bē d' h'yy ketón. Ÿ bē bahapäh bā p'aa hēnh kā, tii bā bē tsebee kån. Dooh hado hōm pé ta ti bē tsebé doo. ²³ Ti noo gó kā, dooh hā ŷ bē ets'ëë wät péh. Né hup ŷ né hē hahÿ ŷ her'oot doo: Ee, P'op Hagā Do banoo da bē hā sahōnh hē hāt Ÿÿ gó bē etsëë doo. ²⁴ Dooh bē etsëë nā pé hāt Ÿÿ gó. Bē ets'ëë da. Bē gadoo né hē da, tii bā baad da bē tsebee kån.

²⁵ Ti m' taky hadoo ēnh:

—Panyyg ky n'aa gó bē ŷ maher'ood bong paah. Ti awät da ti noo gó, dooh da bē ŷ maher'ood wäd bā ta tii da. Baad ub, kejën do hadoo nado da bē ŷ maher'ood kån Ee ky n'aa hā. ²⁶ Ti noo gó bē etsëë da hāt Ÿÿ gó. Dooh hyb n'aa da bē ŷ ky masa pé ta

hã. ²⁷ Ta daaj hẽ bẽ Ee kamahãn. Ti hyb n'aa, dooh hyb n'aa bẽ ỹ ky masa péh, ỹ wén näng. Bẽ Ee wén kamahãn, ỹ bẽ kamahãn do hyb n'aa, P'op Hagä Do hanaa ỹ bahyng bẽ ky daheeh do hyb n'aa na-ããj hẽ. ²⁸ Ee, P'op Hagä Do wẽ naa ỹ bahyng badäk hahỹỹ bã. Badäk hahỹỹ hã ỹ bawäd wät. Hỹỹ kä ỹ beréd däk badäk hahỹỹh. Ee wẽ ỹ basëek p'aa hẽnh —näng mä Jesus kyyh.

²⁹ Ti m' Jesus ma matëg raky hadoo:

—Baad hỹỹ kä mabaher'ood wät. Panyyg gó nado wäd. ³⁰ Sahõnh hẽ mabahapäh, ãã hapäh hỹỹ kä. Ji eanh do pooj jé mabahapëë däk ji karẽn do ji eanh doo. P'op Hagä Do hanaa õm tii hã ãã bahapäh, ãã wén ky daheeh —näk mä sa kyyh.

³¹ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Bẽ ky dahé däg né hỹỹ kä. ³² Ti awät da ti noo gó, kaja kãn, bẽ waj'aa bong doo kä bẽ tób hẽnh. Map ỹỹ hẽ da ỹ bẽ beréd wät. Tii d' né paawä, map ỹỹ hẽ nawäd ỹỹh. Ee si ỹ awät. ³³ Ta ti P'op Hagä Do Sahee ky n'aa bẽ ỹ wén maher'ood wät, h'yyb nyyw gó bẽ babok hyb n'aa, si ỹỹ séd bẽ h'yyb hedoo do hyb n'aa. Badäk hahỹỹ hã bẽ ahoop né da nesaa doo. Ti hado né paawä, bẽ h'yy gadeja da, badäk hahỹỹ hã habong do P'op Hagä Do hã h'yy kana'eeh do hã ỹ j'aa ketsë do hyb n'aa.*

17

Jesus ky n'aa etsëẽ do panyyg n'aa hahỹỹh

* **16:33** Badäk hahỹỹ hã habong do P'op Hagä Do hã h'yy kana'eeh do hã Jesus j'aa ketsëẽ kãn. Nesaa do Yb hã, sa hã mejüü do hã Jesus j'aa ketsëẽ kãn na-ããj hẽ.

¹ Ti m' Jesus bahajaa bā kā ta ti taheer'oot doo, wē hā taty dāg, ti m' P'op Hagā Do hā taky n'aa ets'ēē kån:

—Ee, —nāng mäh —kaja kån ŷ dajēp doo kā sahōnh hē sa hyb n'aa. Mametā a T'aah tak'ēp ta makamabaj'aa doo. ŷ mawehēē, ōm a T'aah weh'ēēh hyb n'aa, makabaj'aa do tametēēh hyb n'aa. ² Hā ŷ maban'oo dāk sahōnh hē badāk hahŷŷ hā habong do ŷ bag'āās hyb n'aa, ŷ bedēēb had'yyt hē hyb n'aa a wē, hā ŷ manoo doo. ³ Hahŷ hedēb had'yyt hadoo do rawén gadoo: Ōm, jāām hē sét had'op doo, P'op Hagā Do heh'āāt do rabahapäh do hyb n'aa. Jesus Kristo, mamejō hyng do raba-hapäh do hyb n'aa na-āāj né hē. ⁴ ŷ haja dāk sahōnh hē hā ŷ mamejūū doo. Tii hā ōm ŷ wehēē dāk badāk hahŷŷ bā. ⁵ Hŷŷ kā Ee, man'oo tak'ēp ŷ kabaj'aa hyb n'aa a matym gó, p'ooj ub, badāk hahŷ madu dahäng do pooj jé, a pa ŷ bawät noo gó, ŷ kabaj'aa doo da.

⁶ A ky n'aa ŷ metā wät badāk hahŷŷ hā habong do wób hā, hā ŷ manoo do sa hā. A karapee paa tii, ti man'oo dāk do hā ŷŷ. A ky n'aa raky dahé dāk. ⁷ Sahōnh hē hā ŷ man'oo dāk doo, a hanaa né ti rabahapēē dāk hŷŷ kā. ⁸ Ti rawén hapäh, sa hā ŷ tab'ēēs do hyb n'aa a kyyh hā ŷ manoo do paah, ti ragadoo. Baad rabahapäh, a wē naa né hē ŷŷh. Ōm né hē ŷ mejō hyng doo, raky daheeh.

⁹ A hā ŷ ky n'aa etsēē sa hyb n'aa. Dooch ŷ ky n'aa ets'ēē bā badāk hahŷŷ hā dawēē a mahānh habong do sa hyb n'aa. Hā ŷ manoo do sa hyb n'aa ŷ ky n'aa etsēē, a karapee rabahadoo do hyb n'aa. ¹⁰ Sahōnh hē karapé haa, a karapee né tii. A karapee, karapé

haa. Sa hyb n'aa ŷ kawehëë däk. ¹¹ Dooh da badäk hahŷŷ bä ŷ ayyw wäd bä, a wë da ŷ bas'ëëg kän. Ti d' hayyw kän badäk hahŷŷ bä. Ti hyb n'aa, Ee, tsyt hë hawät do òm nesaa do mahǎnh, mamó n'aa jesu da a hejój me, hã ŷ manoo doo me né hë, séd hã rah'yyb hedoo hyb n'aa, séd hã èr h'yyb hedoo doo da. ¹² Sa mahang ŷ hawät noo gó, ŷ mo n'aa jesu bong a hejój me, hã ŷ manoo doo me. Dooh h'yy kawareem pé nesaa do hã. Jããm hë sét hë nesaa do hã h'yy kawareem. Karejãã do pan'aa né tii. Ti tawén hadoo, a kyy kerih do kametëeh hyb n'aa. ¹³ Hŷŷ kä da, dooh sa mahang ŷ awäd wät bä kä. A wë da ŷ bas'ëëg kän. Badäk hahŷŷ bä ŷ bawät nä bä ŷ her'oot nä ta tii, ŷ tsebé do baad sa h'yyb gó tabawät hyb n'aa. ¹⁴ ŷ an'oo däk sa hã a kyyh. Badäk hahŷŷ hã habong do a hã h'yy kana'eeh do kamajë däk sa hã, sa wób ranahado bong do hyb n'aa, sa see ŷ nahadoo do hadoo né tii. ¹⁵ Dooh ŷ ets'ëë bä mabasog hõm hyb n'aa badäk hahŷŷ bä habong do sa mahǎnh. Jããm né hë ŷ etsëë a hã, mamó n'aa jesuu hyb n'aa Nesaa Do Yb mahǎnh. ¹⁶ Badäk hahŷŷ hã habong do a hã h'yy kana'eeh do wób nado tii, ta ti see ŷ nahadoo doo da. ¹⁷ Tsynt hë mabetyn däk hanãm do ky n'aa me, magen'aak do ramoo bok hyb n'aa. A kyyh né hë ti hanãm do ky n'aa. ¹⁸ Badäk hahŷŷ bä mamejõ hyng doo da ŷŷh, tii da ŷ mejũũ sa hã badäk hahŷŷ hã habong do sa mahang. ¹⁹ Sa hyb n'aa ŷ kan'oo däk, tsynt hë magen'aak do ŷ moo wät hyb n'aa, ta ti na-ããj hë baad tsynt hë magen'aak do ramoo bok hyb n'aa. ²⁰ Sa hyb n'aa had'yyt nado ŷ ky n'aa etsëë. ŷ ky n'aa etsëë na-ããj né hë ta jawén hã ŷ h'yy ka'eeh do

sa hyb n'aa, hahỹ sa kyyh hyb n'aa h'yy ka'eeh do sa hyb n'aa. ²¹ Ỹ ky n'aa etsēē sahōnh hē hã ỹ h'yy ka'eeh doo, séd hã rah'yyb hedoo hyb n'aa, séd hã ēr h'yyb hedoo doo da. Hēp ỹỹ gó mabawät, a h'yyb gó ỹ bawät doo da. Ỹ karēn séd hã rah'yy kata däk ēr hã, badäk hahỹỹ hã habong do rabahapäh hyb n'aa òm né hē hã ỹ mejō hyng doo. ²² Tak'ēp baad hadoo do hã ỹ man'oo däk do paa ỹ an'oo däk né sa hã, séd hã rah'yyb hedoo hyb n'aa, séd hã ēr h'yyb hedoo doo da. ²³ Sa h'yyb gó ỹ bawät. Hēp ỹỹ gó mabawät. Ỹ karēn baad ub, séd hã rah'yyb hedoo, ỹ mamejō hyng ta wób rabahapäh hyb n'aa, hã ỹ h'yy ka'eeh do hã makamahän ỹ makamahän do hadoo, ta wób rabahapäh hyb n'aa —näng mä Jesus taky n'aa etsēē bä.

²⁴ Ti m' taky hado kän ta yb hã:

—Ee, —näng mäh —ỹ karēn ỹ bawät bä rababok hã ỹ manoo doo. Ỹ karēn rabahapäh ỹ kabaj'aa doo, bak ỹ tak'ēp gabarēeh doo, badäk hahỹ madu dahäng noo gó pooj jé, ỹ makamahän do hyb n'aa hã ỹ man'oo däk do paah. ²⁵ Ee, baad had'op do had'yyt moo wät do òm. Badäk hahỹỹ hã dawēē a mahänh habong doo, dooh né paawä òm rahapēē bä sa h'yyb gó, ỹ ti hapäh òm. B'ēeh hahỹ rahapäh ỹ mamejō hyng doo. ²⁶ A ky n'aa ỹ metä wät sa hã. A ky n'aa ỹ metä had'yyt hē da sa hã, ỹ makamahän do sa h'yyb gó tabawät hyb n'aa, ỹ na-ãäj hē sa h'yyb gó ỹ bawät hyb n'aa.

18

Jesus ramaso däk do panyyg n'aa hahỹỹh

¹ Ti m', Jesus bahajaa bā kā taky n'aa etsēē doo, ahõm kån mä ta ma matëg sa daheeh. Kapÿÿj madarong doo, Kidorõn häd näng do rabatsëg hõm. Tii bā tabanäng joom Oriib häd näng doo. Tii bā, joom banäng bā Jesus baym.

² Judas, Jesus haëej däk do tahapäh mä Jesus bahe'yym doo. Hajõõ nuu me ta tii bā Jesus bahew'ëet ta ma matëg sa daheeh. ³ Ti m' Judas bahõm kån joom banäng bā. Warahén, ta wób P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa ramejũũ doo, Parisëw ramejũũ do na-ãj hë tamanaa. Bag enäh rabana. Kuman yt hã m' rabana.

⁴ Jesus hapäh ta h'yyb gó sahõnh hë ta hã rabad'oo doo. Ti hyb n'aa m' sa wë tabahõm, ti m' tabeaaj kån:

—Jaa no n'aa bē ban'aa? —näng mäh.

⁵ Ti m' raky hadoo:

—Jesus, Nasaréh buuj no n'aa —näk mä sa kyyh.

—ÿ né hÿÿh —näng mä Jesus sa hã.

(Sa mahang Judas, ky ken'yym doo gó haëej däk do bagëet.) ⁶ “ÿ né hÿÿh” Jesus her'ood sii hë, sa jawén p'aa hënh rakajäk tũũ.

⁷ Ti m' Jesus beanh ênh p'aa hënh:

—Jaa no n'aa bē ban'aa? —näng mäh.

—Jesus, Nasaréh buuj no n'aa —näk mäh p'aa hënh sa kyyh.

⁸ Ti m' Jesus ky hadoo:

—ÿ né hÿÿh, ÿ hanäng do bē hã —näng mäh. —No na ÿ tado bā, bē an'oo hata haa rabahõm hyb n'aa —näng mä Jesus sa hã.

⁹ (Ta tii d' Jesus wén edoo, “Dooh h'yy kawareem pé nesaa do hã”, ta yb hã ta her'ood wät do paa kametëeh hyb n'aa.) ¹⁰ Ti m' Simaw, Peed häd näng do bado däk ta sën-jeer, ta nabuuj hub hënh hadäk do tagakyd hõm mä aj'yy Maw-Kó häd näng doo. P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do karom tii. ¹¹ Ti m' Jesus ky hadoo Peed hã:

—Menyyw däg a sën-jeer. Dooh g'eeh ȳ gado bā ȳ ahoop doo, Ee anoo doo? —näng mä Jesus ta hã.

Anas wë Jesus ramahũũm do ky n'aa hahỹỹh

¹² Ti m' warahén sa wahë n'aa, ta warahén n'aa, P'op Hagä Do tób n'aa hagä n'aa sii hë ramaso däk Jesus. Ramoo maw'yyd däg kãn, ¹³ tii bā pooj jé ramahũũm aj'yy Anas häd näng do wë. Kajapas mayb ti Anas. Ti noo gó P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do ti Kajapas. ¹⁴ Ta ti Kajapas né hë ta ti her'oot do paa Judah buuj sa wahë n'aa sa hã, “Taw'ãäts hë sét hë dajëp sahõnh sa hë hyb n'aa”, hanäng doo.

Jesus Peed ky n'aa jejën do panyyg n'aa hahỹỹh

¹⁵ Simaw, Peed häd näng doo, Jesus ma matëg see sii tabahõm warahén sa jawén. P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do hep'ëeh do ta ti ta ma metëek do seeh. Ti hyb n'aa rabanoo tabajëe suun tób wahoo gó, kahadë doo gó, Jesus ramajë sun doo gó. ¹⁶ Peed gada ta noo bā. Jesus ma matëg seeh, tób danäh hep'ëeh doo, anyyh p'aa hënh maruus ta noo hagä n'aa wë tabetsëe hyb n'aa Peed bajëe suun hyb n'aa. Ti m' tamajë sun kãn Peed.

17 Ti m' maruus, ta hadë noo hagã n'aa ky hadoo Peed hã:

—Nanäng aj'y'y ma matëg see nado õm? —näng mäh.

Ti m' Peed ky hadoo:

—Dooh ta ma matëg see ÿ do bä —näng mäh.

18 Tak'ëp tabahahëem ti atsëm. Ti hyb n'aa tób danäh karom, P'op Hagã Do tób n'aa hagã n'aa sii hë ragahõ sooh tëeg sëh. Tëeg noo pa rabab'ëeh rakatëng hyb n'aa. Peed agëet katëng sa pa.

Sa wahë n'aa Jesus hã teanh do panyyg n'aa hahÿÿh

19 Ti nuuj jé m', tób gó, P'op Hagã Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do eanh mä Jesus ta ma matëg ky n'aa, tametëek do ky n'aa na-ãäj hë. 20 Ti m' Jesus ky hadoo:

—Sahõnh hë ramaa napëe had'y'yt hë ÿ her'ood wät doo —näng mäh. —Tób P'op Hagã Do panyyg rayd naherot do yt hë, P'op Hagã Do tób n'aa yt hë na-ãäj hë ÿ ma met'ëeg wät paah. Dooh kejën gó ÿ her'ood bä —näng mäh. 21 —Hëd n'aa hã ÿ bë beaanh? Bë eaaj këh ÿ maa new'ëe do sa hã. Ta ti rahapäh ÿ her'ood wät doo —näng mä Jesus kyyh.

22 Ta tii d' Jesus baher'oot do hyb n'aa, P'op Hagã Do tób n'aa hagã n'aa see Jesus ta tapa ewyh wät, ti taky hadoo:

—Tii da ji kyyh P'op Hagã Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do hã? —näng mäh.

23 Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Mametä nesaa do ky n'aa ÿ her'ood bä. Baad hadoo do ÿ her'oot do p'ãã ÿ matapa ewyyh? —näng mä Jesus ta hã.

24 Ti m' Anas mejũũ mä ramahũũm Jesus, Kajapas, P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahë n'aa heh'ääät do wë. Moo kamewyyt nä m' Jesus.

P'aa hënh Peed ky n'aa jejën do Jesus panyyg n'aa hahÿÿh

25 Ti m' tëeg noo pa Peed katëng bä, rabeaaj kãn mä ta hã:

—Ta ma matëg see nado õm? —näk mäh.

Ti m' Peed ky n'aa jejën:

—Dooh. Ta ma matëg see nado ÿÿh —näng mäh.

26 Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahë n'aa heh'ääät do karom seeh, Peed nabuuj gakyd hõm do wakãän ky hadoo:

—Õm nado ta ti ÿ hapäh do ta sii, joom mahang? —näng mä ta kyyh.

27 Ti m' p'aa hënh Peed ky n'aa jejën ënh. Tii bä karaak ky ganä kãn, tabah'ÿÿ kãn.

Pirato häd näng do wë Jesus ramahũũm kãn do panyyg n'aa hahÿÿh

28 Ti m', Kajapas tób bä naa ramahũũm kãn Jesus aj'yy Roma buuj Judah häj n'aa bagã n'aa tób hënh, Pirato häd näng do wë. Jati pé bap paa m' tii. Judah buuj wahë n'aa Jesus man'aa doo, dooh rajëë pä bä Roma buuj tób gó. Rakarën mä baad ratayy rabawëh nä do hyb n'aa Pas-kowa tä n'aa.* 29 Ti hyb n'aa Pirato banyyh sa wë, ti m' taky hadoo:

* **18:28** Dooh Judah buuj ky n'aa jaw'yyk do an'oo bä, Judah buuj nadoo do tób bä rabajëë pä bä. Hasus do hadoo sa hã P'op Hagä Do matym gó red'oo, tii d' radoo bä. Ta ti hedoo doo, dooh rahaja bä Pas-kowa tä n'aa rawëë bä.

—H'ëed p'ãã bë ky n'aa tapaa hahỹ aj'yy? —näng mäh.

³⁰ Ti m' raky hadoo:

—Moo nesaa do tanado bä, dooh paawä ãã haëej bä a hã —näk mä sa kyyh.

³¹ Ti m' Pirato ky hadoo:

—Bë né hẽ ky n'aa etyy ta hã bë ky n'aa jaw'yyk do banoo doo da —näng mäh.

—Dooh ãã haja bä ãã dajëeb bä. Dooh Roma buuj ky n'aa jaw'yyk do an'oo bä —näk mä sa kyyh Pirato hã.

³² Tii d' tawén hado kân, nyy d' tadajëp Jesus her'ood wät do paa kametä wät hyb n'aa.†

³³ P'aa hẽnh Pirato bajëe suun tób gó, Jesus tanaëenh mä ta wë, teaaj kân:

—Õm Judah buuj sa wahë n'aa? —näng mäh.

³⁴ Ti m' Jesus ky hadoo:

—A ky gabuuj hẽ ti meaaanh? Õm ta wób rama-her'oot do këh ỹ n'aa hyb n'aa mabeaaanh? —näng mä Jesus.

³⁵ Ti m' Pirato ky hadoo:

—Judah buuj nado ỹ hỹh —näng mäh. —A wakãän, P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa ti õm haëenh hã ỹh. H'ëed p'ãã? —näng mä Pirato.

³⁶ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Badäk hahỹh bä nado ỹ bag'ããs doo. Badäk hahỹh bä tado bä paawä, karapé haa ỹ ramo n'aa

† **18:32** Judah buuj radajëeb bä paawä, pä me paawä ramakut. Roma buuj radej'ëep, b'aa kajatsëk do hã rabepëem däk. B'aa kajatsëk do hã Jesus dajëp, ta daaj hẽ paa taba-her'oot.

jesu paawä Judah buuj sa wahë n'aa sa mahänh. Badäk hahÿÿ bä nado ÿ bag'ãäs doo —näng mäh.

³⁷ Ti m' Pirato ky hadoo:

—Tii d' tado bä, õm né hë häj n'aa wahë n'aa? —teanh mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—Ehub né hë õm tii d' hanäng. Baad hadoo doo, heh'äät do ky n'aa ÿ her'oot hyb n'aa ÿ benäng, ti hyb n'aa né hë ÿ bahyng badäk hahÿÿ bä. Baad hadoo do ky n'aa gen'aak do ky daheeh ÿ her'oot doo —näng mä Jesus Pirato hä.

³⁸ Ti m' Pirato ky hadoo:

—H'ëed ti baad hadoo do mahanäng? —näng mäh.

Ti m' nawayw hë Pirato banyyh Judah buuj sa wë. Ti m' taky hadoo sa hä:

—Doo ÿ aw'yyt pé ta hä ky n'aa ketyy doo —näng mäh. ³⁹ —Pas-kowa bë teheb'ëes do hä bë mehejõ ÿ bado nyh ÿ dawäts gëet do seeh. Bë karën ÿ ado nyh bë matym n'aa Judah buuj wahë n'aa ramaneëenh doo? —näng mäh.

⁴⁰ Ti m' raky hadoo, tak'ëp mä rageëenh:

—Ta ti nado ãã karën! —näk mäh. —Barabas häd näng do ti ãã karën! —näk mäh.

Roma buuj wë h'yy kawereem do see paa ti Barabas.

19

Jesu raky n'aa ety däk do b'aa hä tadajëp hyb n'aa panyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' Pirato mejüü Jesus rabahewyyh. ² Ti m' hetëk do moo m' warahén ramap'õöd däk, ta nuu gó m' radaso kän. Ti m' radasuun jëng ta hä ta hatsë

hahiin doo.* ³ Ti m' hajõõ nuu me m' rabena ta wë raky n'aa ej'ees hyb n'aa. Hahỹỹ d' mä sa kyyh:

—Kaweh'ëëh Judah buuj sa wahë n'aa! —näk mäh.

Ti m' ratapa ewyyh hajõõ nuu me.

⁴ Ti m' p'aa hënh Pirato ber'oot Judah buuj sa sii:

—Ỹ manyyh da hỹỹ kä bë wë ta w'oo hä, dooh ỹ aw'yyt pé ta hä ky n'aa ketyy do hä bë bahapäh hyb n'aa —näng mäh.

⁵ Ti m' ta nu gaheen n'aa hetëk do mooh, ta hatsë hahiin doo gó tabanyyh bä, Pirato ky hadoo sa hä:

—Bë hegãã! Gëët hahỹ aj'yy —näng mäh.

⁶ Ti m' P'op Hagã Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa, P'op Hagã Do tób n'aa hagã n'aa Jesus rabahapäh bä, nayyw hë rageëej bong:

—Mepëëm däg, mepëëm däg! —näk mäh.

Ti m' Pirato ky hadoo:

—Bë né hë hepëëm däk. Ỹ ti dooh ỹ aw'yyt pé ta hä ky n'aa ketyy do hä —näng mä Pirato.

⁷ Ti m' Judah buuj wahë n'aa raky kah'ũũm ta hä:

—Ãã ky n'aa jaw'yyk do ky n'aa hyb n'aa taw'ããts hë tadajëp né hë, P'op Hagã Do T'aah tabanäng do hyb n'aa —näk mä sa kyyh.

⁸ Pirato maa newë däk bä tii da, tak'ëp mä tabeyym tii bä kä. ⁹ Ti m' p'aa hënh tabajëë suun tób gó, ti m' Jesus hä tabeaanh:

—N'yy hënh naa õm? —näng mäh.

* **19:2** Raky n'aa mes'uunh do ky n'aa m' ti hetëk do moo ramap'õõd däk do ta nuu gó radasoo doo. Sa wahë n'aa soog ky n'aa ti ta tii. Ti hadoo né hë ënh ta hatsë hahiin doo. Sa wahë n'aa hatsë ky n'aa né ti ta tii ënh.

Jesus kawanaj'ãän né paawä, dooh m' taky gado bä. ¹⁰ Ti m' Pirato ky hadoo ta hã:

—Dooh maky gado bä? Mahapäh né hē, ŷ hajaa ŷ mejō bä òm raberéd hōm hyb n'aa, ŷ hajaa na-ãäj hē ŷ mejō bä òm rabepëem dāk —näng mä Pirato.

¹¹ Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Dooh paawä mahaja bä hã ŷŷ, P'op Hagä Do nan'oo bä. Ti hyb n'aa, ŷ haëej dāk do sa hã, a hã hanäng do nesaa do bahãnh sa hã —näng mä Jesus Pirato hã.

¹² Ti m' ta ti Pirato maa newë dāk bä takarën paawä taberéd hōm Jesus. Tak'ëp mä Judah buuj rageëej had'yyt hē tii bä:

—Ta ti aj'yy meréd hōm bä, dooh Sesa, sahōnh hē bä wahë n'aa h'yyb hata mado bä. Hãj n'aa wahë n'aa hanäng doo, Sesa tahyb n'aa wareem —näk mä sa kyyh.

¹³ Ti m' Pirato maa napäh bä m' ta tii, tamanyyh Jesus, ahyy sooh mä ji ky n'aa etyy n'aa tyng jó. Pã ta yt ta tii bä. (Eberew kyy me ramaneëënh ta ti Gabatah.) ¹⁴ Pas-kowa rataheb'ëës do pooj jé noo gó m' tii. Wasyk mäh. Ti m' Pirato ky hadoo Judah buuj sa hã:

—Gëet hahŷ bë wahë n'aa —näng mäh.

¹⁵ Ti m' raky hadoo tak'ëp:

—Mado hōm, mado hōm, mepëem däg! —näk mäh.

—Bë wahë n'aa ŷ epëem dāk g'eeh? —näng mä Pirato.

Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa raky hadoo:

—Jããm né hē sét hē ãã wahë n'aa, Sesa! —näk mäh.

16 Ti m' tagadëeg ub kä, Jesus Pirato bahaëej däg kän sa hä takepëem däk hyb n'aa.

Jesus rabepëem däk do panyyg n'aa hahÿÿh

Ti m' warahén sa hä kä takahaëej däk Jesus. 17 Ta daaj hë Jesus besoo hõm b'aa rahepëem däk do pan'aa ta hä. Ji Nu Gabóg K'yy ramaneëenh doo hënh ramahũũm. (Eberew kyy me ramaneëenh ta tii bä Gogota.) 18 Tii bä rabepëem däk b'aa kajatsëk do hä kä. B'aa kajatsëk do wób hä rabepëem däk na-ãäj hë pawóp hë ajyy. Hub hënh ta see hahäng, s'ÿÿ hënh ta see hahäng. Hõõ gó Jesus kahepëem däk do bahäng.

19 Pirato kyy gó raberii bong ta heen n'aa, ti m' p'op, Jesus nu gad'oo pong jé, rabepëem däk. Hahÿÿ da m' takerih ta hä: “Jesus, Nasaréh buuj, Judah buuj wahë n'aa hahÿÿh.” 20 Edah tii, Jerusarënh bä naa. Ti hyb n'aa hajök ner'ood bong kerih doo. Tamawoob hë kyyh takamerih doo: Eberew kyy me, Ratïn kyy me, Gereg kyy me. 21 Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa rabahõm kän Pirato wë, ti m' raky hadoo:

—Merii manäh: “Judah buuj sa wahë n'aa”, hanäng doo da. Taw'ãäts hë merii: “Ta daaj hë Judah buuj sa wahë n'aa tabanäng hahÿ aj'yy” — näk mä sa kyyh.

22 Ti m' Pirato ky hadoo:

—Taw'ãäts hë ÿ erii wät doo. Doo hÿ ahÿÿd wäd bä —näng mä sa hä.

23 Ti m' Jesus warahén rabepëem däk do jawén paa bä m', rabasog hõm ta saroor. Retyn hõm

ji meheet pé hadoo do sa hã. Sét hẽ, ta hatsẽ, mad'aak kanasuuh doo. ²⁴Ti m' raky hadoo:

—Doooh ẽr as'ẽẽd bã hahỹỹh. Hamãh, masuuj ẽr moo bong ẽr bahapãh hyb n'aa jaa wẽ tabaym — nãk mã sa kyyh.

Ti tawén hadoo, P'op Hagã Do kyy kerih do kametëeh hyb n'aa. Hahỹỹ da takerih ta ti ky n'aa:

“Rabetyn hõm sa hã hẽ saror ỹỹ.
Masuuj ramoo bong saror ỹ hyb n'aa.”†

Tii da né hẽ warahén ramoo boo kãn.

²⁵ B'aa kajatsëk do Jesus hadãk do dewë hã, ti ab'ëeh ta ỹỹn, ta kaat, Keropas hãd nãng do ỹỹm Marija hãd nãng doo, Marija Madarën hãd nãng do daheeh. ²⁶ Ti m' Jesus bahapãh bã ta ỹỹn, ta ma matëg seeh, tak'ëp takamahãn do rabab'ëeh bã, Jesus ky hadoo ta ỹỹn hã:

—Gëet ta ti a t'aah —nãng mãh.

²⁷ Ti m' ta ma matëg hã m' taky hadoo:

—Gëet ti a ỹỹn —nãng mã Jesus ta ỹỹn ky n'aa hã.

Tii bã kã, ta ti tagado kãn Jesus ỹỹn ta tób bã kã, tabahag'ããs hyb n'aa kã.

Jesus dajëp do panyyg n'aa hahỹỹh

²⁸ Ta jawén kã, sahõnh hẽ tabahaja dãk bã kã tamoo wãt do paah, P'op Hagã Do kyy kerih do kametëeh hyb n'aa kã taky hado kãn: “Ỹ hoo kaanh”, nãng mãh. ²⁹ Ti asooh tii bã uwa s'ëeb oow. Ti m' raheh'oos sapum doo, Jesus hã rabanoo hyb n'aa. B'aa isop hãd nãng do hã radadãk, ti rabanoo

† 19:24 Saaw-Mo 22.18

p'op, Jesus beëek hyb n'aa ta naëng hadoo. ³⁰ Jesus beëek do jawén paa bä, taky hadoo:

—Jããm né kä ÿ moo wät doo —näng mäh.

Ti m' ta nu wakoo däg kãn, ti m' h'yy keréd hõm mäh.

³¹ Saab pooj jé m' ti ta tii. Saab pooj jé né hẽ m' ta ti Judah buuj rabahennyw hõm Saab hã rakame-hehãk hyb n'aa. Tak'ëp ratayy ti noo gó, Pas-kowa noo gó tabadoo do hyb n'aa. Dooh Judah buuj rakarën bä Saab hã rapadäg nä bä kepëëm padëek doo. Ti hyb n'aa rabetsëë Pirato hã tamejũ hyb n'aa warahén ragetëh bong hyb n'aa sa tsyym k'yy, nayyw hẽ radejëp hyb n'aa. Rabetsëë rasog hyk hyb n'aa sa kamag Saab du doo do pooj jé. ³² Ti m' Pirato mejũ warahén sa tsyym k'yy ragetëh bong hyb n'aa. Ti m' Jesus pa hadäk do ragetëh bong ta tsyym k'yy, ta jawén mä ta see tsyym k'yy. ³³ Jesus tsyym k'yy ragetëh paawä, tii bä rabahapäh Jesus dajëp. Dooh Jesus ratsyym k'yy getëh boo bä. ³⁴ Ti warahén bejóh kãn ta baa bä. Ti m' majyyw banyyh naëng mahang. Dajëp né kä m'. ³⁵ Aj'yy ta ti hapäh doo, baad tabaher'oot ta ti ky n'aa. Dooh daap tamenä bä. Ta ti aj'yy hapäh né hẽ, te hub né hẽ taher'oot doo. Ta ti tawén erii wät hahÿÿ hã, bë na-ããj bë ky daheeh hyb n'aa, bë h'yy ka'eeh hyb n'aa. ³⁶ Jesus tsyym wén ganetëeh, P'op Hagä Do kyy kerih doo gó kerih do kametëeh hyb n'aa. Hahÿÿ d' paa m' takerih ta ky n'aa: “Dooh da ta k'yy gatëh is péh.”[‡] ³⁷ Rawén baa ejooh, hahÿÿ kerih do paa kametëeh hyb n'aa: “Raheg'ããs da rabaa

[‡] 19:36 Esodo 12.46, Numeros 9.12, Saaw-Mo 34.20

ejoooh do wē.”§

Jesus radakä jëng do pä gó panyyg n'aa hahyÿh

³⁸ Tii bā kā, Jesus kamag n'aa paa Joséh, panang Arimatsija häd näng do buuj hadoo doo, bets'ëë kån Pirato hã. Jesus h'yyb hata ta ti Joséh. Dooch tametä bā ta h'yyb, ta hã tah'yy ka'eeh doo, tajeÿÿm do hyb n'aa Judah buuj sa wahë n'aa wób. Ti m' Pirato bahaëej dāk ta hã. Ti m' Joséh bana, tado hyy kån mā Jesus kamag n'aa paah.

³⁹ Nikodēm Joséh hata. Nikodēm né hë tii, p'ooj ub Jesus heg'ãās do atsëm. Nikodēm manaa mā 35 m' ta nu jawyg b'aa s'ëëb buu benyym doo. Aroé ramaneëënh do s'ëëb, miir ramaneëënh do s'ëëb ta ti buu benyym. ⁴⁰ Ti m' Jesus kamag n'aa paa rahabën dāk pãän me, hawak doo me, rino häd näng do s'ëëb. Buu benyym mā ta hã. Judah buuj rabahed'oo doo da né hë rabad'oo Jesus kamag n'aa hã. ⁴¹ Jesus rabepëëm dāk doo bā ti anäng joom. Ti mahang tagadāk papuuj kamag hood, pä gó ragagots dāk doo. ⁴² Saab pooj jé, Judah buuj rabahenyw hõm noo gó tado hyb n'aa, p'eets hë ta ti kamag n'aa hood tagadāk do hyb n'aa na-ãāj hë, tii b' né radasuun jëë kån Jesus kamag n'aa.

20

Jesus ganä wät do panyyg n'aa hahyÿh

¹ Ti m' bāp paah, met'uuh hã, badajung nä, Mar-ija Madarën häd näng do bahõm kån pä gabaho doo hënh, Jesus kamag n'aa radasuun jëng hënh.

§ **19:37** Sakarija 12.10 hã takerii dāk tii. Dooch warahén raky n'aa napëë bā ta ti kerih doo. P'op Hagä Do né hë hanoo, kerih do kametëëh hyb n'aa.

Taheg'ããs mäh, noo gasëets hõm gabaho do ty gatsë. ² Ti m' tawaj'aa jëng Peed, Jesus ma matëg baad Jesus kamahãn do daheeh rabab'ëeh hënh. Ti m' taky hadoo pawóp hadoo do sa hã:

—Rado nyh Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do kamag n'aa. Dooch ãã hapëë bã n'yy hënh ramahũm — nãng mã ta kyyh.

³ Ti m' Peed, Jesus ma matëg see daheeh ah'ũũm mã Jesus kamag n'aa hood gadäk hënh. ⁴ Waj'aa h'ũũm. Tak'ëp Jesus ma matëg see wajaah ta pooj jé. Peed pooj jé takajaa. ⁵ Ta noo bã takajaa bã, dooh tajëë suun bã. Nu hyy däk, tabaheg'ããs ta gó. Tahapäh pããn hewak doo, rino häd nãng do s'ëëb. ⁶ Ti m' Peed, duu hënh hana do kaja nä. Gabaho doo gó tabajëë suun. Pããn hewak doo, Jesus kamag n'aa ramahabën däk do paah, tahapäh. ⁷ Pããn hawak doo, ta mamets jesuu n'aa paah, tahapäh na-ããj hë. Ti asooh tsyt hë, baad takamatëh däk. ⁸ Tii bã m' Jesus ma matëg seeh, pooj jé kajaa doo, bajëë suun kãn. Ta ti tabahapäh bã kã, Jesus ganã wät do taky dahé kãn. ⁹ (Dooch tagah'ood nä bã sa hã P'op Hagã Do kyy kerih doo gó taheer'oot doo, Jesus ganã wät da hanãng doo.)

Marija Madarën hã Jesus kasee do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁰ Ti m' rabajëk sa tób hënh. ¹¹ Marija Madarën baym kamag hood paa noo bã. Aoot mäh. Ta ód gó tanu hyy däk gabaho doo gó tageg'ããs hyb n'aa. ¹² Tii bã m' pawóp hë ããs tabahapäh. Hewak mã sa saroor. At'oonh mã Jesus kamag n'aa basooh do paa bã m'. Ta nuu hënh tabanãng hënh mã ta

seeh, ta tsyym tabanäng hēnh ta seeh. ¹³ Ti m' āās rabeanh ta hã:

—H'ëed p'ãã mabaoot? —näk mäh.

Ti m' taky hadoo:

—Rado hōm wahē ȳ n'aa. Dooh ȳ hapëe bä n'yy hēnh rahed'oo —näng mä Marija Madarēn.

¹⁴ Ti m' ta jawén p'aa hēnh tabegã wät. Taheg'āās mä Jesus tii bä hageët. Dooh m' tah'yy ganyy bä Jesus tado bä. ¹⁵ Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—H'ëed p'ãã mabaoot? Jaa ta ti mesoos doo? —näng mäh.

Ta tii bä joom mahang moo hew'ëet do ted'oo mäh. Ti hyb n'aa taky hadoo ta hã:

—Ōm tado bä ti hado nyyh, maher'ood hã ȳ n'yy hēnh mamahūm, ȳ behēen hyb n'aa ta kamag n'aa —näng mä Marija Madarēn.

¹⁶ Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Marija! —näng mäh.

Ti m' Marija ty kaw'ōöd dāk ta wē, ti m' Eberew kyy me* taky hadoo:

—Raboni! —näng mäh. (“Ma matëg”, tahanäng pé m' tii.)

¹⁷ Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Moo dëe manä hã ȳȳ —näng mäh. —Dooh Ee wē ȳ ewäd s'ëeg nä bä. Ahōm hãj haa hedo padëek do sa wē. Hahȳȳ da maher'ood sa hã kēh ȳ n'aa: “Ȳ asëek Yp ȳ wē, bē Yb na-ãaj, P'op Hagä Do ȳ h'yy kaha'eeh doo, bē h'yy kaha'eeh do wē”, tii da a kyyh —näng mä Jesus ta hã.

* **20:16** Judah buuj sa kyyh ti Eberew kyyh.

18 Ti m' Marija Madarēn bajēng Jesus ma matēg sa wē. Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do tahapäh mä tanooh. Tapanäk sa hã Jesus kyyh.

Ta ma matēg hã Jesus kasee do panyyg n'aa hahÿÿh

19 Ti noo gó né hē m', met'uuh hã, atsēm, séd hã Jesus ma matēg rakata padēek. Baad ranoo gatsēē dāk ta tēg me tób nooh, sa wahē n'aa rajeÿÿm do hyb n'aa. Ti m' Jesus kas'ee g'ēēd kãn sa mahang, ti m' takedēng sa hã:

—Taw'ãäts hē bē P'op Hagä Do h'yyb en'yym — näng mäh.

20 Takedēng do jawén paa bä tametēeh sa hã ta mooh, ta baa. Tak'ēp ta ma matēg ratsebee bong Jesus Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do rabahapäh bä kã.

21 P'aa hēnh Jesus ky hadoo sa hã:

—Bē P'op Hagä Do h'yyb en'yym — näng mäh. —Ee ÿ tamejũũ doo da, bē ÿ mejũũ hÿÿ kã — näng mäh.

22 Ti m' tapahuunh sa wē, ti m' taky hadoo:

—Bē gado P'op Hagä Do Sahee — näng mäh. 23 — Bē hyb n'aa mabaan bä nesaa do sa mo haj'aa, P'op Hagä Do mabaan né sa hã. Bē hyb n'aa manabaan bä sa hã, dooh P'op Hagä Do mabaan bä sa hã — näng mäh.

24 12 hedoo do sa seeh, Toméh häd näng doo, “Kawareeh” ramaneēeh doo, dooh sa mahang Jesus kasee bä. 25 Ti m' ta wób rabaher'oot bä Jesus Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do rahapäh doo, dooh taky dahé bä.

—Atapuwa tyw n'aa ÿ nahapēē bä ta moo hã, moh ÿÿ me ÿ manep'aa bä atapuwa tyw n'aa ta

moo hã, ta baa rejooh do tyw n'aa na-ããj hẽ, dooh ÿ ky dahé bã! —näng mä Toméh.

²⁶ Ti m' met'uuh see hã, p'aa hẽnh ta ma matëg rakata p'ëë tób gó. Toméh sa sii kä. Noo gatsëë né paawä tób, Jesus kas'ee g'ëëd kãn sa mahang, ti m' takedëng sa hã:

—Bë P'op Hagä Do h'yyb en'yym —näng mäh.

²⁷ Ti m' Toméh hã taky hadoo:

—Mamep'aa hahÿÿh —näng mäh. —Mahegãã moh ÿÿ. Magadahëë a mooh, mamep'aa bah ÿÿ bã —näng mäh. —Maky sëew manäh! Maky dahé! —näng mä Jesus Toméh hã.

²⁸ Ti m' Toméh ky hadoo:

—Wahëh ÿ n'aa, P'op Hagä Do ÿ h'yy kaha'eeh do õm! —näng mä Toméh kyyh.

²⁹ Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—ÿ mahapäh do hyb n'aa mawén ky daheeh. P'op Hagä Do ky n'aa edëng da jé ÿ ranahapëë né paawä ky dah'eeh doo —näng mä Jesus.

³⁰ Hajõng nä Jesus pehuunh ta ma matëg raba-hapäh bã. Dooh ta ti takerii bã hahÿÿ hã. ³¹ Hahÿÿ hã kerih do wén kerii wät, Jesus ti Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo, P'op Hagä Do T'aah bë ky daheeh hyb n'aa. Ta hã bë h'yy kae bã, bë d' edëb had'yyt hẽ P'op Hagä Do wë Jesus hyb n'aa.

21

Karaj'aa nabyy hã Jesus kas'ee wät do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ta jawén Jesus kas'ee wät p'aa hēnh ta ma matëg sa hã karaj'aa Tiberijas* häd näng do nabyy me. Hahÿÿ d' paah: ² Simaw Peed häd näng doo, Toméh (“Kawareeh” ramaneëenh doo), Natanajéw häd näng doo (panang Kanah, Garirej häj n'aa bä hana doo), Sebedew häd näng do taah, pawóp hē Jesus ma matëg wób, séd hã rababoo dāk. ³ Ti m' Simaw Peed ky hadoo sa hã:

—Tah'ÿÿb ÿ es'aak —näng mäh.

—Ej. A sii ãã bah'ũm —näk mä ta wób sa kyyh.

Ti m' rabaw'ëenh. H'oo yb gó ragatsëg t'ooh. Ti m' rabesaag kãn. Resaag had'yyt hē paawä atsëm, dooh sa mo haj'aa péh.

⁴ Bãp paa Jesus bag'ëed kãn karaj'aa takëen hã. Dooch ta ma matëg rah'yy genä bä Jesus tado bä.

⁵ Ti m', tii b' naa Jesus naëenh:

—Najis haa —näng mäh. —Äkä, bë mo haj'aa? —näng mäh.

—Tabad'op hē ãã mo haj'aa —näk mä sa kyyh.

⁶ Ti m' taky hadoo:

—Taw'ãäts hē hub hēnh tabanäng hēnh bë datu karahi, tii bä bë mo haj'aa enäh da —näng mäh.

Tii d' rabad'oo bä kä, hajõng tah'ÿÿb karahi gó. Dooch rahaja bä rej'ooj nä bä, tak'ëp hajõng do hyb n'aa tah'ÿÿb.

⁷ Ti m' Jesus ma matëg baad Jesus kamahãn do ky hadoo Peed hã:

—Jesus, Hyb N'aa Jawyk Do né tii —näng.

Ti m' Simaw Peed häd näng do maa napäh bä kä Jesus tii, tahanäng doo, nayyw hē tadadäg dāk ta

* **21:1** Karaj'aa häd see Garirej, ta häd see Genesaréh. Tamawoob hē ta häd.

hatsë pooj jé tado nyyh dó. Ti tabahop tame, Jesus wë tabatsóm hõm hyb n'aa. ⁸ Ta wób ah'ũúm ta jawén h'oo gó. Edah ta nabyyh. 100 meet tahyb n'aa péh. Ti hyb n'aa karahi rabejooñh tame naa. ⁹ Rakajaa bä kä ta nabyy me, tēeg sēh hahõng do rahapäh. Tah'ỹyb kejä ta jó. Pawóp na-ãäj pāw tii b' hatoonh.

¹⁰ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Bë mana tah'ỹyb bë mo haj'aa wób —näng mäh.

¹¹ Ti m' Simaw Peed gatsëk h'oo gó. Tii b' naa tabej'ooj nä kã karahi. Hajõng tah'ỹyb hew'äp do ta gó. 153 tah'ỹyb. Jawyg né paawä, dooh karahi gekog boo bä. ¹² Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—B'ëep bë ana, bë awëeh —näng mäh.

H'yyb e'ỹym “Jaa õm?” rawén neanh. Jesus, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do né sa hã. ¹³ Ti m' Jesus bado däk pāw, tah'ỹyb daheeh, ti m' taban'oo däk sa hã. ¹⁴ Tamawoob nuu me däg tii, Jesus kasee do sa hã, taganä wät do jawén paa bä.

Peed sii Jesus her'oot do panyyg n'aa hahỹyh

¹⁵ Rabahaja däk bä rawëh doo, Jesus ky hadoo mä Simaw Peed hã:

—Simaw, Jowāw t'aah, ta wób ỹ rakamahãn do bahãnh ỹ makamahãn? —näng mäh.

—Ỹỹ —näng mä Peed. —Mahapäh né hë õm ỹ gen'aak —näng mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—Mahagãã masãh ỹ b'éé taah hedo padëek doo —näng mäh.

¹⁶ P'aa hënh Jesus beanh ta hã:

—Simaw, Jowāw t'aah, ỹ né makamahãn? —näng mäh.

Ti m' Peed ky hadoo:

—Ỹỹ —nāng mäh. —Mahapäh né hě õm ỹ gen'aak —nāng mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—Mahagãã masãh ỹ b'éé hedo padëek doo —nāng mäh.

¹⁷ Ti m' tamawoob nuu me däg kä tabeaanh ênh: —Simaw, Jowāw t'aah, ỹ né magen'aak? —nāng mäh.

Peed hyb n'aa tón wät mä tamawoob nuu me, “Ỹ makamahăn?” tahanāng do hyb n'aa. Ti m' taky hadoo:

—Hyb N'aa Jawyk Doo, —nāng mäh —sahõnh hě mabahapäh. Mahapäh né hě õm ỹ gen'aak doo —nāng mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—Mahagãã masãh ỹ b'éé hedo padëek doo —nāng mäh. ¹⁸ —Né hup ỹ né hě hahỹ ỹ her'oot doo: Mapapunh nä bã mabeheh'yyh, mabaheh'ũũm mah'yyb dāng doo hěnh. Mawah'ëë dāk bã kä, madajoom da a mooh, õm da ramaw'yyd dāk, makanarēn hěnh õm da ramahũũm —nāng mä Jesus ta hã.

¹⁹ (Ta tii d' tawén her'oot, tametëeh hyb n'aa nyy da Peed dajëp, tadajëp do hã P'op Hagã Do kawehëë dāk hyb n'aa.)

Ti m' Jesus ky hadoo Peed hã:

—Hamäh, jawén ỹ ahõm —nāng mäh.

Jesus ma matëg baad Jesus kamahăn do panyyg n'aa hahỹh

²⁰ Dawë hã Jesus sii Peed bawät bã kä, ta jawén p'aa hěnh tabegãã wät. Tahapäh Jesus ma matëg baad Jesus kamahăn do sa jawén hana doo. (Ti né

hē ta ti Jesus ma matëg Pas-kowa tä n'aa rabawëh noo gó p'eets hē takatahã däk Jesus hã, “Jaa ti òm haënh doo, Hyb N'aa Jawyk Doo”, heaanh doo.)

²¹ Ta ti Peed bahapäh bä, tabeaanh mä Jesus hã:

—H'ëed hado da ër jawén hana do hã? —näng mäh.

²² Ti m' Jesus ky hadoo:

—ÿ karën bä paawä tanadajëb bä, p'aa hënh hÿ pong jé naa ÿ bahyng bä kä, hëd n'aa ti a hã? ÿ karën ti òm hëp ÿ hata had'yyt hë —näng mä Jesus Peed hã.

²³ Ta tii d' Jesus her'oot do hyb n'aa, raher'ood hõm kãn Jesus ma matëg sa mahang, dooh m' ta ti Jesus ma matëg dajëb bä. Dooh tii d' Jesus edo bä. Jããm hë hahÿ da Jesus kyyh: “ÿ karën bä paawä tanadajëb bä, p'aa hënh hÿ pong jé naa ÿ bahyng bä kä, hëd n'aa ti a hã”, näng paa m' Jesus ta hã.

²⁴ ÿ né hë ti ta ti ta ma matëg. ÿ né hë ta ti Jesus ky n'aa her'oot doo. ÿ né hë hahÿ ta ky n'aa herii wät doo. Baad ÿ bahapäh, te hub né hë sahõnh hë ta ky n'aa ÿ erii wät doo.

²⁵ Hajõng Jesus moo wäd wät do ÿ nerii wät doo. Hã ÿÿ, ji erii bä paawä sahõnh hë, dooh paawä badäk hahÿ tahaja wäd bä ta tyw n'aa, ji erii bä sahõnh hë. Jããm hë kä.

Pop Hagä Do Panyyg Hanäm Do Hahÿÿh
The New Testament in the Nadëb language of Brazil
(BR:mbj:Nadëb)

O Novo Testamento na língua Nadëb do Brasil

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Nadëb (Nadëb)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Nadëb

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-29

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 31 Aug 2023
c5681c4e-55f8-5b64-badf-af07c5e28afc